

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL FINANTELOR

RAPORT
PRIVIND SITUAȚIA MACROECONOMICĂ
PE ANUL 2024
ȘI PROIECȚIA ACESTEIA PE ANII
2025-2027

Capitolul 1	Cadrul macroeconomic extern și intern
Capitolul 2	Coordonate ale construcției bugetare pe anul 2024 2.1. Obiectivele politicii fiscale și bugetare pe orizontul 2024-2027 2.2. Obiectivul bugetar pe termen mediu
Capitolul 3	Evoluții macroeconomice și bugetare 3.1. Execuția bugetului general consolidat în primele 10 luni ale anului 2023 3.2. Evoluții și tendințe macroeconomice interne 2023-2027 3.3. Cheltuieli fiscale
Capitolul 4	Politica fiscal-bugetară și de administrare fiscală 4.1. Realizări estimate în anul 2023 față de măsurile asumate prin Raportul anterior 4.2. Scurtă caracterizare a politicii fiscale pe perioada 2024-2027, principalele obiective pe termen mediu 4.3. Politica de cheltuieli 4.4. Politica de administrare fiscală
Capitolul 5	Politici finanțate prin proiectul de buget în anul 2024 5.1. Finanțarea unităților administrativ-teritoriale 5.2. Investițiile publice semnificative prioritizate
Capitolul 6	Datoria publică, finanțarea deficitului bugetar și acordarea de garanții
Capitolul 7	Perspective bugetare pentru perioada 2025-2027 7.1. Bugetul general consolidat pe termen mediu 7.2. Finanțări de la Uniunea Europeană 7.3. Contribuția României la bugetul Uniunii Europene

Previziuni ale diverselor instituții

Fondul Monetar Internațional estimează o creștere economică la nivel global de 3,0% pentru anul 2023 (menținându-se nivelul prognozat în luna iulie) și de 2,9% pentru anul 2024 (cu 0,1 puncte procentuale sub estimarea din prognoza de vară). Proiecțiile confirmă încetinirea avansului economiei globale pe măsură ce inflația se va tempera după vârful atins anul trecut. Creșterea economică și ocuparea din prima parte a anului au fost mai reziliente față de așteptările din primăvară iar perspectivele pe termen mediu rămân prudente, cu o încetinire a vitezei de convergență pentru țările cu venituri medii și mici.

Potrivit FMI, economiile avansate se așteaptă să înregistreze în medie o creștere economică de 1,5% în acest an și, respectiv, 1,4% în 2024, în timp ce în țările în curs de dezvoltare se preconizează să se materializeze dinamici mai pronunțate, de 4,0% atât în 2023, cât și în 2024. Pentru statele din zona Euro se prevede un avans de 0,7% în 2023, fiind determinat, în special, de ajustările în jos pentru Italia (0,7%) și Germania (-0,5%), urmând o accelerare până la 1,2% în 2024.

Banca Mondială estimează o creștere economică de 2,4% în 2023 a regiunii Europa și Asia centrală, cu 1 punct procentual peste estimările din primăvară, dar cu o divergență mai pronunțată între estimările statelor componente. Prognozele au fost îmbunătățite pentru jumătate din țări, inclusiv Turcia, Ucraina și Rusia, datorită unui impact al șocului energetic mai redus decât se estima inițial, a unor cheltuieli bugetare mai ridicate în Rusia și a rezilienței consumului din aceste economii. Comportamentul bun al turismului în celelalte economii a stimulat serviciile, ceea ce a condus la ajustarea în sus a estimărilor. Pentru anul 2024 se așteaptă o creștere economică de 2,5% la nivelul regiunii.

Pentru statele ce formează regiunea Europa Centrală (Bulgaria, Croația, Polonia și România) creșterea economică pentru 2023, comparativ cu prognoza anterioară, a fost ajustată în jos cu 0,2 puncte procentuale, până la 1,1%, dar a fost menținută pentru anul 2024 (2,9%). Deși au fost revizuite descendent estimările de avans în cazul economiei românești (1,8% pentru 2023 și 3,7% pentru 2024), acestea rămân mai ridicate decât previziunile pentru Bulgaria sau Polonia, atât în acest an, cât și în 2024.

Comisia Europeană a modificat descrescător estimările pentru anul 2023, luând în calcul o dinamică PIB de 0,6% pe ansamblul UE, față de 0,8% cât era prevăzut în prognoza de vară și 1,3% în 2024 (comparativ cu 1,4% în prognoza anterioară). Pentru anul 2025 se estimează o creștere economică de 1,7% la nivelul UE și respectiv 1,6% în zona Euro. Prognoza de inflație la nivelul UE a fost menținută la 6,5% pentru acest an și revizuită ușor în sus pentru 2024, la 3,5%. Similar, în zona Euro inflația este așteptată la 5,6% în 2023 și 3,2% anul următor, iar în 2025 nu va depăși 2,5% atât în zona Euro, cât și la nivelul UE.

Economia Germaniei se va contracta cu 0,3% în acest an, pe seama pierderii puterii de cumpărare în condițiile unei inflații ridicate și a înăsprii condițiilor financiare, ceea ce va afecta atât consumul cât și investițiile. De asemenea, evoluția nefavorabilă a cererii externe a înrăutățit perspectivele comerciale. Pe termen mediu, pe măsură ce se vor înregistra majorări ale salariilor în termeni reali, cererea internă se așteaptă să își revină, iar concomitent cu redresarea cererii externe creșterea PIB se estimează a accelera la 0,8% în 2024 și 1,2% în 2025.

Creșterea economică în România este estimată a se modera la 2,2% în acest an din cauza inflației care încă persistă și va afecta veniturile disponibile, a condițiilor financiare restrictive și a cererii externe slabe. Pentru perioada 2024-2025 se așteaptă ca economia să accelereze la 3,1% și respectiv 3,4%, având în vedere impactul pozitiv al investițiilor derulate prin PNRR, creșterea veniturilor disponibile reale și un consum public solid.

Prețurile mai scăzute la energie au contribuit la ajustarea inflației de la 12% în 2022 la 9,8% în 2023. Totuși, inflația de bază se așteaptă să rămână ridicată și să depășească inflația totală din cauza prețurilor ridicate pe componentele bunuri alimentare și servicii. Pentru perioada 2024-2025 se estimează o decelerare mai puternică, putând să se încadreze în țintele BNR la sfârșitul anului 2025 (3,4%).

Riscuri pentru România

- ✓ Incertitudinile și riscurile legate de actualele previziuni economice rămân ridicate, datorită contextului geopolitic actual amplificat de conflictul din Orientul Mijlociu, pe lângă continuarea războiului din Ucraina, având efecte nefavorabile și asupra economiilor europene.
- ✓ O creștere a prețului petrolului determinată de reducerea ofertei de petrol poate atenua ritmul economiei globale cu efecte directe asupra creșterii inflației. Intensificarea fragmentării geo-economice poate restrânge fluxul de mărfuri între regiuni, provocând o volatilitate suplimentară a prețurilor.
- ✓ Soluționarea tensiunilor legate de plafonul datoriei SUA și acțiunile rapide întreprinse de SUA și Elveția pentru a limita turbulențele din sectorul bancar au redus riscul imediat de extindere a acestora. Riscurile din China sunt legate de declinul sectorului imobiliar, dezechilibrele mari ale datoriilor și reducerea încrederii, cu repercusiuni potențial negative asupra performanței comerciale a Europei.
- ✓ Riscurile climatice în creștere, condițiile meteorologice extreme, incendiile de vegetație și inundațiile vor afecta, de asemenea, perspectivele. Materializarea acestor riscuri presupune costuri severe pentru economii, în ceea ce privește pierderile de capital natural și deteriorarea activității economice, inclusiv a turismului.
- ✓ Pe de altă parte, sunt premise și pentru o creștere economică peste așteptări susținute de materializarea mai rapidă a reformelor și investițiilor prevăzute din fonduri europene, în special în PNRR, cu un impact pozitiv în atenuarea șocurilor globale.
- ✓ O revizuire în sens ascendent a proiecțiilor este posibilă dacă inflația de bază va scădea mai repede decât așteptările. Factorii care ar putea contribui la acest rezultat includ transferul mai rapid al prețurilor mai mici la energie sau o comprimare a marjelor de profit pentru a absorbi creșterile costurilor. Un alt factor care poate influența o evoluție peste așteptări este redresarea mai rapidă a cererii interne. În numeroase țări, stocul de economii acumulate în timpul pandemiei nu a fost încă epuizat, iar consumul rămâne sub tendințele pre-pandemice, existând posibilitatea unei redresări mai rapide a consumului decât se aștepta în prima parte a anului.

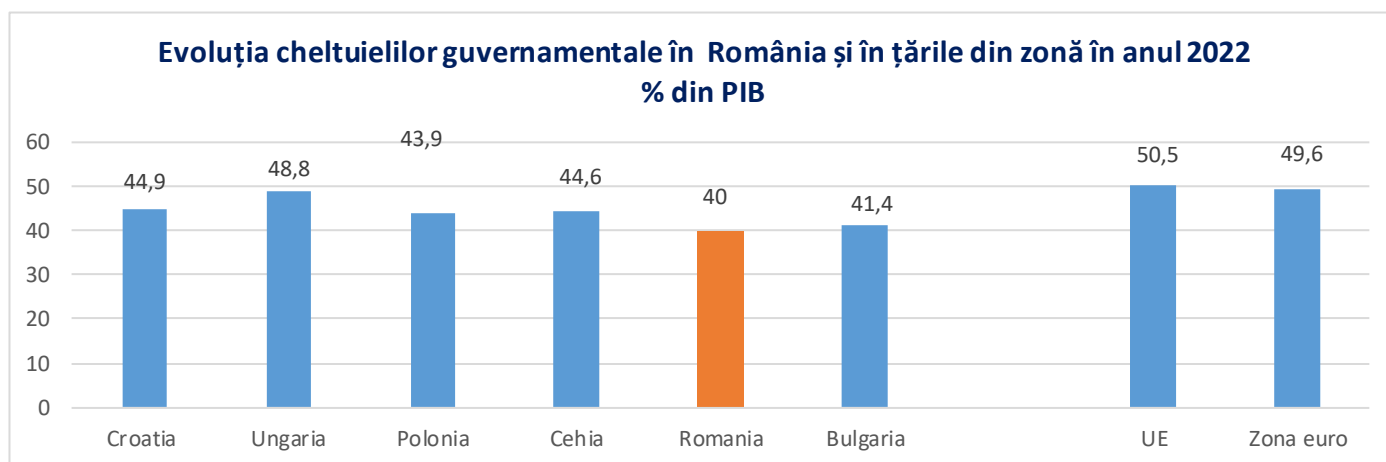
România în context european

În anul 2022, douăzeci și două de state membre au raportat un deficit. Cele mai mari deficite au fost înregistrate în Italia (-8,0%), România (-6,3%), Ungaria (-6,2%) și Malta (-5,7%). Douăsprezece state membre au avut deficite mai mari de 3% din PIB. Cinci state membre au raportat un excedent, cele mai mari fiind înregistrate în Danemarca (+3,3%), Cipru (+2,4%), Irlanda (+1,7%) și Suedia (+1,1%).

La sfârșitul anului 2022, cele mai scăzute rate ale datoriei publice față de PIB au fost înregistrate în Estonia (18,5%), Bulgaria (22,6%), Luxemburg (24,7%), Danemarca (29,8%), Suedia (32,9%) și Lituania (38,1%).

Treisprezece state membre aveau rate ale datoriei publice mai mari de 60% din PIB, cele mai mari fiind înregistrate în Grecia (172,6%), Italia (141,7%), Portugalia (112,4%), Franța (111,8%), Spania (111,6%) și Belgia (104,3%).

În 2022, cheltuielile guvernamentale în zona euro au fost echivalente cu 50,5% din PIB, iar veniturile guvernamentale cu 46,9%. Cifrele pentru UE au fost de 49,6%, respectiv 46,3%. Ratele cheltuielilor și veniturilor guvernamentale au scăzut în ambele zone.

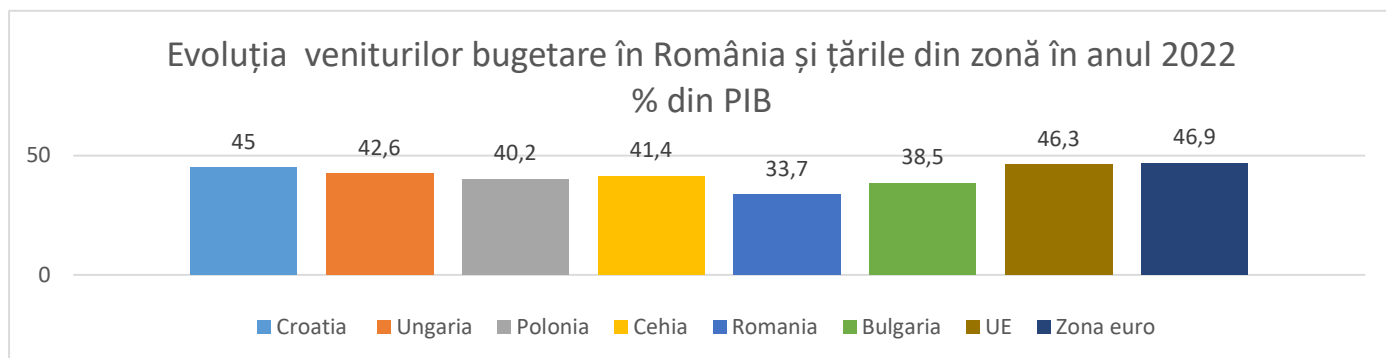

Eurostat - Notificarea fiscală CE - octombrie 2023

România înregistrează cel mai mic procent al cheltuielilor guvernamentale printre țările din zonă, în jur de 40% din PIB.

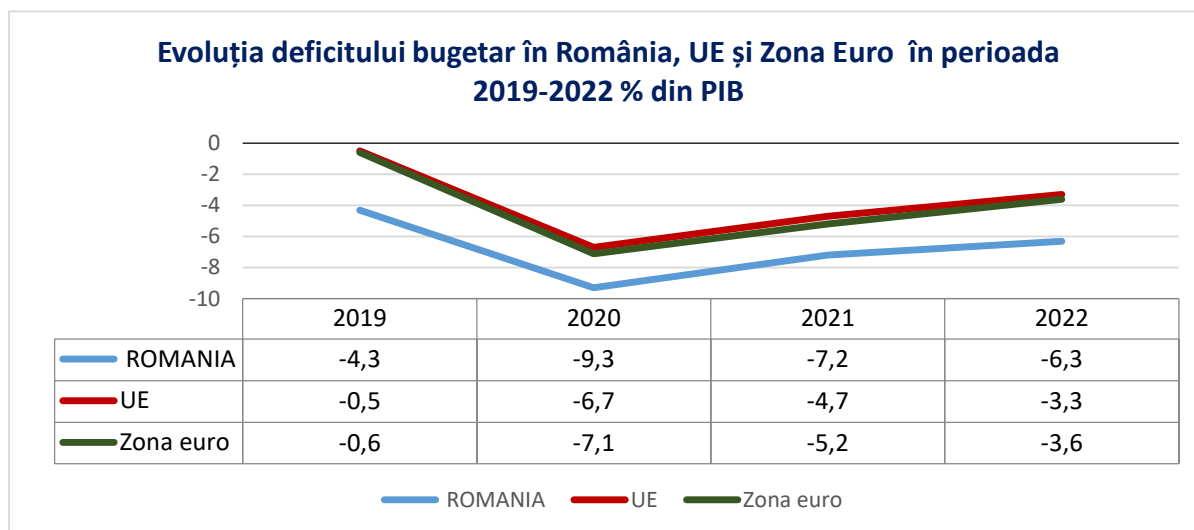
Evoluția veniturilor guvernamentale în România și în țările din zona în anul 2022

% din PIB

Eurostat - Notificarea fiscală CE - octombrie 2023

România înregistrează cel mai mic procent al veniturilor guvernamentale printre țările din zonă de 33,7 % din PIB.

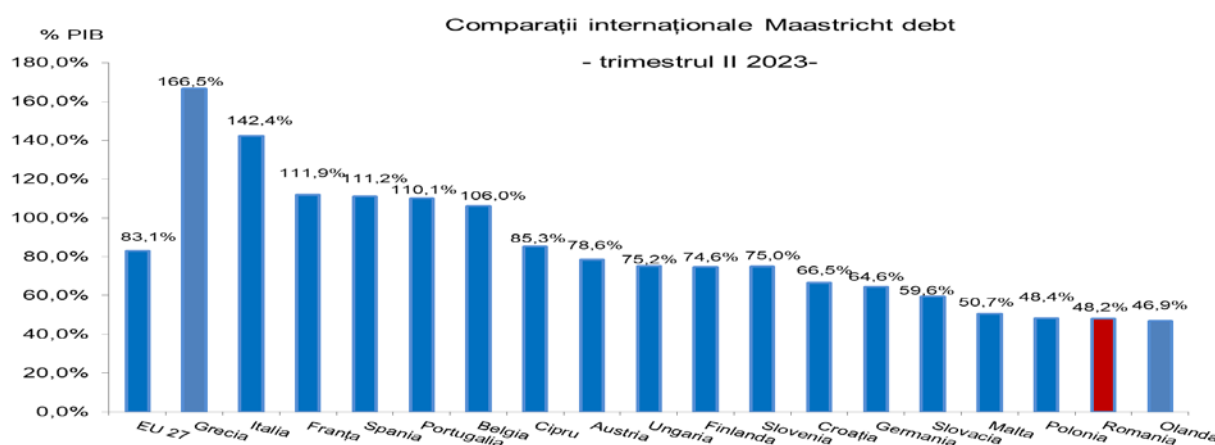

Eurostat - Notificarea fiscală CE - octombrie 2023

Deficitul bugetar al României devansează deficitul bugetar al UE și al Zonei Euro, dar depășirea deficitului se constată chiar și la UE și zona Euro pe toată perioada de referință, față de valoarea prevăzută de Tratatul de la Maastricht.

În anul 2022, datoria publică a României s-a situat la un nivel de 47,2%¹ din PIB, net inferior plafonului de 60% din PIB stabilit prin Tratatul de la Maastricht.

- ✓ La sfârșitul trimestrului II 2023, România se situează pe locul 17 între statele membre UE în ceea ce privește ponderea datoriei guvernamentale brute² de 48,2% în PIB, nivel net inferior nivelului înregistrat în Uniunea Europeană de 83,1% din PIB, și celui din Zona Euro de 90,3% din PIB. (Comunicat Eurostat 119/2023 din 23 octombrie 2023)

Criza climatică, creșterea volatilității politice și creșterea amenințărilor de securitate, evoluțiile din interiorul Europei, diviziunile și polarizarea în cadrul societăților,

¹ Conform Notificării Fiscale Octombrie 2023

² Conform Comunicatului Eurostat nr.119/2023

deteriorarea ecosistemului natural și riscul aferent de crize de sănătate ulterioare, constituie o „meta-provocare” globală care se desfășoară în timpul unei perioade de extindere a divergenței socio-economice în interiorul și între țări și între regiunile lumii. Noile provocări complexe și mediul geopolitic și geoeconomic din ce în ce mai conflictual au consecințe de anvergură asupra procesului de elaborare a politicilor UE și a statelor sale membre, care vor trebui să se gândească la modul de concepere și încadrare a priorităților politice pentru a proteja interesele UE și naționale.

Ordinea economică de după cel de-al Doilea Război Mondial și configurația de guvernare internă a UE și setul de instrumente externe nu au fost concepute pentru lumea geopolitică cu care ne confruntăm astăzi.

Scurt instantaneu

privind acțiunea mediului extern și intern asupra României, vulnerabilități, oportunități, provocări

- Cadrul internațional
- Economiiile lumii se confruntă cu un proces de fragmentare, deglobalizare, cu crize suprapuse în plan energetic și **geostrategic care pot genera reverberații și către sistemele financiare, dobânzi ridicate, inflație ridicată, războiul din Ucraina și conflictul armat din Orientul Mijlociu.**
- **Economia europeană este vulnerabilă cu o creștere estimată pentru anul 2024 de 1,3% din PIB în UE și 1,2 % din PIB în zona Euro, în creștere față de 0,6% din PIB în anul 2023 conform prognozei de toamnă a UE.**
- *Necesar un echilibru adecvat între trecerea la o orientare bugetară mai prudentă și protejarea celor mai vulnerabili*

- Deficit bugetar cash 5,0 % din PIB în anul 2024
- Ajustare de aprox. 2,1 pp în anul 2027 față de anul 2024
- Venituri bugetare 33,8 % din PIB în anul 2024 cu tendință de creștere în valoare absolută.
- Cheltuieli bugetare de 38,8 % din PIB în anul 2024 cu tendință de scădere ca pondere în PIB pe orizontul de referință

- **Cadrul intern** influențat de tensiunile internaționale
- Creștere economică de 3,4% în anul 2024 mai mare decât în anul 2023 de 2,0 % .
- **Spatiu de manevră limitat** în condițiile deficitelor gemene, necesității adoptării de măsuri pentru susținerea categoriilor vulnerabile, ale înăsprii condițiilor de finanțare a datoriei publice

Vulnerabilități

- Persistă un nivel de tensionare la nivel european care influențează și cadrul macroeconomic intern
- **Franțarea deficitului se realizează la un cost mai ridicat, ca urmare a noilor condiții financiare și monetare iar tensionarea echilibrelor macroeconomice în contextul deficitelor gemene reprezintă un risc sistemic major.**
- **România este în procedură de deficit excesiv din anul 2020.**
- Stimulentele economice oferite în timpul pandemiei, precum și costurile bugetare determinate de războiul din Ucraina, referindu-ne aici atât la schemele de ajutor ca urmare a creșterii prețurilor la energie, au pus presiune asupra deficitului bugetar.
- Colectarea deficitară a veniturilor bugetare și ponderea ridicată a cheltuielilor rigide în veniturile fiscale reprezintă vulnerabilități structurale ce vor îngreuna procesul de consolidare fiscală.

Provocări

Consolidare bugetară (reducerea graduală a deficitului bugetar), o alocare mai bună a resurselor în economie care să susțină producția de bunuri cu valoare adăugată ridicată, atragere masivă de resurse europene

Reforme serioase trebuie întreprinse în economie pentru a favoriza creșterea, o economică robustă, sprijinirea digitalizării, reforma regimului fiscal, cheltuieli publice mai eficiente prin îndeplinirea jaloanelor și țintelor prevăzute în PNRR, prioritizare de investiții, control riguros al realizării acestora, salarizare și sistem de pensii echitabile, alocare de resurse suplimentare pentru educație și sănătate.

Oportunitati

- **Apartența la NATO** este o garanție a integrității teritoriale și **crește sentimentul de încredere al investitorilor interni și străini.**
- România are o oportunitate istorică, **beneficiază de sume din PNRR și cadrul financiar 2021-2027** care vor transforma în mod sustenabil economia. În data de 21 noiembrie 2023 Comisia Europeană a evaluat pozitiv PNRR revizuit, noua valoare a acestuia fiind de 28.511,58 mil euro, din care: 13.566,06 mil euro pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și respectiv, 14.942,15 mil eur pentru componenta de împrumut.
- **Are un vârf de investiții în anii 2024 de 6,9 din PIB, ceea ce va contribui la creșterea sustenabilă pe termen lung.**
- **Eficiența alocărilor bugetare în cadrul investițiilor prin creșterea ponderii fondurilor europene și PNRR în total surse de finanțare în anii 2024, 2025 și 2026.**

2.1.OBIECTIVELE POLITICII FISCALE ȘI BUGETARE PE ORIZONTUL 2024-2027

Impactul crizelor suprapuse (criza sanitară, criza energetică, criza alimentară), schimbările structurale profunde în curs de desfășurare în toate economiile lumii), inflația în creștere și tensiunile geopolitice au condus la schimbări de paradigmă, de standarde și reguli, reînnoirea instrumentelor de intervenție, adaptarea politicilor la noile realități.

Impactul combinat al acestor evenimente excepționale au necesitat un răspuns substanțial, fără precedent din partea autorităților de pe tot globul pentru a atenua consecințele lor economice și sociale, precum și o cooperare strategică consolidată.

În aceste condiții finanțarea responsabilă și durabilă joacă un rol cheie în reconcilierea dezvoltării solide cu valorile de mediu, etice și sociale.

În acest context, al marilor provocări cu care se confruntă omenirea, al efortului comun pentru o Europă puternică și sănătoasă, în contextul unui mediu internațional dificil și tensionat, România stabilește următoarele obiective ale construcției bugetare pentru pe anul 2024 și orizontul 2025-2027:

- ✦ **Continuarea măsurilor pentru redresare economică, accelerarea creșterii economice, menținerea și susținerea unui nou cadru de dezvoltare durabilă, justă și incluzivă care să asigure o tranziție eficientă economic, suportabilă social și axată pe competitivitate, inovație și decarbonizare** care să conducă la eliminarea vulnerabilităților din economie și să asigure un nivel de trai decent;
- ✦ **Continuarea realizării graduale a consolidării fiscale** contribuind, în acest fel la scăderea inflației, a ratelor dobânzilor, a deficitului comercial și de cont curent al balanței de plăți, precum și la stabilitatea cursului valutar al leului, ținând seama de fragilitatea mediului intern și extern, de efortul bugetar ce trebuie alocat noii legi privind sistemul de pensii și implementarea reformelor din PNRR care trebuie finalizate până în anul 2026.
- ✦ **Reforma, prioritizarea și programarea multianuală a investițiilor publice** într-o manieră eficientă, profesionistă și transparentă cu efect multiplicator și aport direct la formarea brută de capital fix, prin creșterea aportului fondurilor europene aferente cadrului financiar 2021-2027 și cele aferente Mecanismului de Redresare și Reziliență ce finanțează reformele și investițiile stabilite prin Programul Național de Redresare și Reziliență, cel mai mare pachet de stimulare din resursele europene alocate României;
- ✦ **Consolidarea unei politici fiscale predictibile angajate pe panta de reducere a deficitului bugetar, pentru susținerea și adaptarea mediului de afaceri la**

provocările ridicate de suite de crize cu care se confruntă societatea, simplificarea fiscalității și perfecționarea legislației în funcție de fenomenele evazioniste, pentru a crea premisa unei creșteri economice sănătoase și durabile;

- ✚ Dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management ale datoriei publice pentru menținerea datoriei publice la un nivel sustenabil;
- ✚ Măsuri pentru crearea și consolidarea unor finanțe publice sănătoase, prin eficientizarea calitativă a cheltuielilor publice, cu focalizare pe :
 - ✓ Finanțarea unor măsuri active economice pentru sprijinirea grupurilor celor mai vulnerabile, reforme în domeniul muncii, al pensiilor, al sprijinirii IMM al căror lanț de aprovizionare a fost puternic afectat de războiul împotriva Ucrainei;
 - ✓ Îmbunătățirea programării bugetare prin consolidarea bugetării pe programe pe bază de indicatori de rezultat pentru o construcție bugetară credibilă și responsabilă, care să permită transparența deplină a cheltuielilor publice, îmbunătățirea clarității și coerenței procesului de bugetare, prioritizarea politicilor sectoriale și asigurarea unei competiții reale între proiectele propuse spre finanțare și susținerea performanței;
 - ✓ Alocarea dirijată către priorități bine definite și mai multă responsabilitate în utilizarea fondurilor publice, realizate prin implementarea măsurilor de eficientizare a cheltuielilor publice, evitarea risipei fondurilor publice;

O serie de provocări vor influența construcția bugetară pe anul 2024 și orizontul următor, motiv pentru care le prezentăm pe scurt în cele ce urmează:

Contextul global este în schimbare și impune noi modele de dezvoltare, noi priorități de finanțare

Contextul global este schimbat. Economiiile lumii se confruntă cu un proces de fragmentare, deglobalizare, Uniunea Europeană a intrat într-o perioadă în care procese esențiale pentru desăvârșirea integrării au fost cel puțin încetinite, dintre care cele mai cunoscute sunt construirea Uniunii Bancare, a Uniunii Financiare, chiar a Uniunii Fiscale. Economia europeană, trebuie să-și reaseze formula în contextul global diferit de condițiile inițiale. Deglobalizarea, a devenit o tendință mondială, o nouă ordine tehnologică, inegalitatea în creștere, schimbările climatice, prăbușirea piețelor și paralizia instituțiilor economice mondiale indică necesitatea schimbării modelului de dezvoltare. Și acest lucru se aplică nu numai țărilor în curs de dezvoltare, ci și celor care au deja tradiții stabile de creștere economică.

România însăși traversează o etapă dificilă în condițiile războiului de la granițele ei, dar și mișcările de pe piața energiei, care au complicat aspectele de stabilitate. Resetarea, odată cu aderarea în 2007 la UE, a modelului de economie structurat începând cu 1990, a fost îngreunată de declanșarea crizei globale în 2008 și continuată de pandemia de Covid 19 și de criza energetică globală.

Se conturează o nouă normalitate macroeconomică caracterizată prin inflație la nivel global, dobânzi ridicate, tensionarea echilibrului economic ce reprezintă un risc sistemic major.

În contextul multitudinii de șocuri și crize la care au fost expuse economiile lumii în ultimii ani, în prezent se conturează o **nouă normalitate macroeconomică**. Astăzi **inflația este un fenomen global**, indiferent că vorbim de economii avansate, emergente, în curs de dezvoltare sau sărace. Era dobânzilor ridicate care se **conturează precum și suita de crize suprapuse în plan energetic și geostrategic**, pot genera reverberații și către sistemele financiare.

În noua arhitectură de securitate la nivel european este oportun pentru România să aibă în vedere adoptarea unui mix adecvat de măsuri care să vizeze: consolidarea securității alimentare în contextul unui deficit de cont curent ridicat la aceste produse, asigurarea independenței energetice pe fondul războiului din Ucraina, precum și dezvoltarea mai amplă a sectoarelor economice generatoare de valoare adăugată ridicată. **Stimulentele economice oferite în timpul pandemiei, precum și costurile bugetare determinate de războiul din Ucraina, referindu-ne aici atât la schemele de ajutor ca urmare a creșterii prețurilor la energie, cât și majorarea bugetului pentru apărare, au pus presiune asupra deficitului bugetar. În plus, finanțarea deficitului se realizează la un cost mai ridicat, ca urmare a noilor condiții financiare și monetare iar tensionarea echilibrului macroeconomic în contextul deficitelor gemene reprezintă un risc sistemic major.**

Dezechilibrul extern cu care se confruntă România reprezintă o vulnerabilitate majoră

Această vulnerabilitate (deficit de cont curent de 6,9% estimat pentru anul 2024 împreună cu un deficit bugetar cash de 5,0% din PIB prevăzut pentru anul 2024, poate fi diminuată prin eforturi consecvente pe mai multe fronturi: **consolidare bugetară (reducerea deficitului bugetar), o alocare mai bună a resurselor în economie care să susțină producția de bunuri cu valoare adăugată ridicată, atragere masivă de resurse europene. Totuși, corecții mai ample ale deficitului de cont curent, în special pe termen mediu, vor depinde strict de progresul consolidării fiscale, precum și de adresarea cât mai eficientă a problemelor structurale persistente ale economiei românești.**

Un rol important ar trebui să îl joace fondurile europene, având atât un impact direct (prin sporirea surselor de finanțare a deficitelor externe), cât și unul indirect (prin derularea de programe investiționale țintite și de ajustare structurală, cu efecte favorabile asupra activității economice și, implicit, și în sensul atenuării cuantumului deficitelor fiscale). Utilizarea eficientă a acestor fonduri este de natură a conduce la câștiguri în planul productivității și la ameliorarea poziției competitive a economiei, vizând domenii unde România ocupă poziții modeste în rândul țărilor europene - eficiența energetică și tranziția către energie regenerabilă, digitalizarea

(îndeosebi în sectorul administrației publice), infrastructura de transport, sistemul de sănătate și cel de educație.

- ✓ În această ecuație, o provocare majoră rămâne cea asociată capacității administrative, un alt capitol unde România are spațiu de îmbunătățire, **Totodată, absorbția fără întârzieri și pe criterii de calitate a surselor europene de finanțare are potențialul de a îmbunătăți încrederea investitorilor străini în mediul de afaceri autohton. S-ar asigura astfel o mai bună valorificare a interesului manifestat pentru economia românească, în contextul preocupărilor de reconfigurare a lanțurilor de aprovizionare, pentru reducerea expunerii la riscurile geopolitice.**
- ✓ Reforme serioase trebuie întreprinse în economie pentru a favoriza creșterea, o economică robustă, sprijinirea digitalizării, reforma regimului fiscal, cheltuieli publice mai eficiente prin îndeplinirea jaloanelor și țintelor prevăzute în PNRR, prioritizare de investiții, control riguros al realizării acestora, salarizare și sistem de pensii echitabile alocare de resurse suplimentare pentru educație și sănătate.

Pe plan intern, conduita viitoare a politicii fiscale își menține relevanța ca factor de risc la adresa cadrului macroeconomic.

Deși au fost unele dificultăți în ceea ce privește reducerea deficitului bugetar, s-a conturat un pachet de măsuri de ajustare fiscală, dar rămâne dificil de evaluat măsura în care acestea vor fi suficiente pentru a adresa corecția în perspectivă imediată a deficitului bugetar, precum și gradul de optimalitate al acestora din perspectiva echilibrării, pe termen mediu, a finanțelor publice, în condițiile în care majoritatea acestora generează efecte corective în principal pe parcursul anului.

- ✓ În plus, având în vedere calendarul electoral extrem de încărcat din anul 2024, ar putea fi decise suplimentarea măsurilor expansioniste ori, după caz, prelungirea aplicabilității unora dintre cele aflate deja în vigoare, ceea ce ar **complica efortul de corecție fiscală, în contextul procedurii de deficit excesiv.**
- ✓ Într-o astfel de eventualitate, ar putea fi **periclitată inclusiv corecția deficitului de cont curent**, cu toate consecințele pe care aceasta le-ar avea asupra finanțării într-o manieră ordonată a dezechilibrelor gemene din economie și, respectiv, implicațiile asupra coordonatelor cadrului macroeconomic intern (inflație, creștere economică, primă de risc etc)

Aspectele de mai sus relevă necesitatea prudenței și cumpătării în formularea politicilor economice, manifestate, în domeniul fiscal-bugetar, prin acumularea de spațiu fiscal, protejarea echilibrelor macroeconomice.

Spațiul fiscal este vital în economii emergente, de care este nevoie mai ales în vremuri cu incertitudini mari și piețe financiare ușor schimbătoare. Politicile trebuie să țină cont de interesele pe termen mediu și lung ale economiei românești, să evite

măsuri ad-hoc, nefundamentate analitic, ce sunt contraproductive. Politicile trebuie să fie sustenabile.

Problema armonizării politicilor economice este cu atât mai acută cu cât reperatele de atins nu se limitează la managementul situației curente, ci au de urmărit un obiectiv foarte ambițios -acela al adoptării monedei euro (și, în prealabil, de intrare în Mecanismul Cursurilor de Schimb - ERM2).

Criza din 2008 precedată de un boom clasic al creditării și însoțită de o bulă imobiliară, când sectorul privat, în special segmentul gospodăriilor, s-a îndatorat mult peste limitele sustenabilității, în timp ce sectorul financiar a devenit deosebit de expus la șocurile externe din cauza nivelurilor scăzute ale capitalizării și al sporirii apelului la scheme de finanțare pe termen scurt, urmată de criza din 2020 unde recesiunea a fost cauzată de SARS-COV-2, plasat în afara sferei de acțiune a piețelor financiare la care s-au adăugat multe puncte slabe ale economiei globale (precum slăbirea activității economice sub umbra tensiunilor comerciale, supraevaluarea piețelor financiare sau îngrijorările privind acumularea datoriilor în cazul companiilor) au fundamente diferite și impun necesitatea ca statele să acționeze rapid prin măsuri de magnitudini diferite care să contribuie la calmarea piețelor.

Pentru un răspuns adecvat la aceste crize de naturi diferite se impune reforma normelor de guvernare economică ale UE, reformă ce constă într-un pachet de texte legislative care vizează prevenirea acumulării excesive de deficite și datorii, corectarea unor astfel de acumulări excesive și îmbunătățirea planificării bugetare și a asumării la nivel național a acestor planuri.

Toate evenimentele extreme din ultimul timp și aspectele evidențiate mai sus au determinat necesitatea unei abordări responsabile, chibzuite și vizionare a problemelor economice și sociale cu care se confruntă omenirea, au adus transformări și realinieri asupra tuturor economiilor lumii cu influențe semnificative în privința viitorului lor, și nu în ultimul rând al României. Economia viitorului va fi o **conomie verde și a digitalizării** care trebuie să fie rezilientă la șocuri adverse și neprevăzute.

Prezentarea obiectivelor, măsurilor și indicatorilor bugetari:

Continuarea măsurilor pentru redresare economică, accelerarea creșterii economice, menținerea și susținerea unui nou cadru de dezvoltare durabilă, justă și incluzivă care să asigure o tranziție eficientă economic, suportabilă social și axată pe competitivitate, inovație și decarbonizare care să conducă la eliminarea vulnerabilităților din economie și să asigure un nivel de trai decent;

Măsuri aferente anului 2024

Având în vedere obligația Guvernului de a conduce politica fiscal-bugetară în mod prudent care să asigure sustenabilitatea poziției fiscale pe termen mediu și lung, la estimarea cheltuielilor vor fi avute în vedere, în principal, următoarele măsuri:

Măsuri din cadrul Legii privind unele măsuri fiscal bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung nr. 296/2023, cum ar fi:

Pe parte de venituri:

- impozit minim de 1% pe cifra de afaceri pentru companii care înregistrează în anul precedent o cifră de afaceri de peste 50 milioane euro, și care în anul de calcul determină un impozit pe profit mai mic decât impozitul minim pe cifra de afaceri; Impozitul se aplică veniturilor totale ajustate cu venituri neimpozabile, investiții și amortizare;
- impozit suplimentar pentru instituțiile de credit calculat prin aplicarea asupra cifrei de afaceri a unei cote de impozitare astfel: 2% în perioada 1 ianuarie 2024 - 31 decembrie 2025, respectiv 1% începând cu 1 ianuarie 2026. Cifra de afaceri cuprinde venituri din dobânzi, dividende, taxe și comisioane, respectiv alte categorii de venituri.
- impozit suplimentar pentru operatorii din sectoarele petrol și gaze naturale, care înregistrează în anul precedent o cifră de afaceri de peste 50 milioane euro: se impune un impozit suplimentar de 0,5% din veniturile totale ajustate cu venituri neimpozabile, investiții și amortizări;
- instituirea a două cote de impozitare pe veniturile microîntreprinderilor, astfel: a) 1% pentru microîntreprinderile care realizează venituri ce nu depășesc 60.000 euro; b) 3% pentru microîntreprinderile care (i) realizează venituri peste 60.000 euro sau (ii) desfășoară activități, principale sau secundare, în domeniile editare produse software, facilități de cazare, restaurante, catering pentru evenimente, baruri, activități juridice (societățile cu personalitate juridică care nu sunt entități transparente fiscal, constituite de avocați), activități de asistență medicală generală sau specializată, stomatologie.
- revizuirea reglementării privind acordarea facilităților fiscale pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor ca urmare a desfășurării activității de creare de programe pentru calculator: scutirea de la plata impozitului pe venit se aplică numai pentru veniturile realizate în baza unui singur contract individual de muncă și pentru veniturile brute lunare de până la 10.000 lei inclusiv. Suplimentar, persoanele fizice pot opta pentru plata contribuției datorată la fondul de pensii administrat privat. Aplicarea facilităților fiscale se limitează până la data de 31 decembrie 2028.
- revizuirea reglementărilor privind acordarea facilităților fiscale în sectorul construcții, precum și în sectorul agricol și în industria alimentară: i) scutirea de la plata impozitului pe venit se aplică numai pentru veniturile realizate în baza unui singur contract individual de muncă, cu normă întreagă sau cu timp parțial, și pentru veniturile brute lunare de până la 10.000 lei inclusiv; ii) eliminarea exceptării de la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate; iii) scutirea de la plata contribuției de asigurări sociale datorată de angajatori pentru activitatea desfășurată în condiții deosebite, speciale sau în alte condiții de muncă.

- includerea sumelor reprezentând valoarea nominală a tichetelor de masă și a voucherelor de vacanță acordate potrivit legii, în baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor. Măsura intră în vigoare începând cu veniturile aferente lunii ianuarie 2024.
- modificarea regimului aplicabil din punct de vedere al contribuției de asigurări sociale de sănătate datorate în cazul persoanelor fizice care realizează venituri din activități independente. Persoanele fizice care realizează venituri din activități independente, din una sau mai multe surse, datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate pe fiecare sursă de venit, la o bază anuală de calcul egală care nu poate fi mai mare decât cea corespunzătoare unei baze anuale de calcul egală cu nivelul de 60 salarii minime brute pe țară.
- creșterea cotei de TVA de 5% la 9% pentru livrarea de locuințe sociale (cu păstrarea plafonului de 600 000 Lei), livrarea alimentelor de înaltă valoare calitativă, livrarea și instalarea de panouri fotovoltaice, panouri solare termice, pompe de căldură și alte sisteme de încălzire de înaltă eficiență, pentru centre de fitness/baze sportive, activități recreative (parcuri de distracții /recreative, bălciuri) și intrare evenimente sportive.
- trecerea de la aplicarea cotei reduse de TVA de 9% la aplicarea cotei standard de TVA pentru livrarea de bere fără alcool și de alimente cu zahăr adăugat, al căror conținut total de zahăr este de minimum 10g/100g produs.
- Modificarea cotei de TVA de la 5% la 19% pentru transportul de persoane în scop turistic sau de agrement.
- Introducerea în sfera produselor supuse accizelor nearmonizate a băuturilor nealcoolice cu zahăr adăugat/conținut de zahăr între 5-8 g/100 ml 0.4 lei/litru și peste 8g/100 ml 0.6 lei/litru;
- majorarea nivelului accizelor pentru produsele de tutun cu 7.5% de la 1 ian 2024;
- majorarea nivelului accizelor pentru produsele cu alcool cu 10% de la 1 ian 2024;
- impozitarea proprietăților imobiliare și mobiliare de valoare mare de 0,3% pentru proprietățile reprezentând clădiri rezidențiale, cota fiind aplicată asupra diferenței dintre valoarea impozabilă a clădirii comunicată de către organul fiscal local prin decizia de impunere și plafonul de 2.500.000 lei, respectiv în cazul autoturismelor, cota se aplică asupra diferenței dintre valoarea de achiziție și plafonul de 375.000 lei.

Pe parte de cheltuieli:

- desființarea posturilor vacante;
- majorarea normativelor pentru constituirea structurilor la nivel de serviciu/direcție/direcție generală: a) minimum 10 posturi de execuție pentru constituirea unui serviciu; b) minimum 20 posturi de execuție pentru constituirea unei direcții; c) minimum 35 de posturi de execuție pentru constituirea unei direcții generale;
- diminuarea ponderii funcțiilor publice de conducere în totalul funcțiilor la nivel ordonator principal de credite de la 12% la 8%; Limitarea funcțiilor de conducere la maxim 10% pentru celelalte categorii de personal bugetar;

- acordarea voucherelor de vacanță numai pentru funcționarii publici cu un venit sub nivelul unui plafon de 8.000 lei net/lunar. Valoarea voucherului de vacanță crește de la 1.450 lei/an la 1.600 lei/an pentru a nu fi afectați funcționarii de introducerea CASS de 10% la voucherele de vacanță;
- acordarea indemnizației de hrană numai pentru funcționarii publici cu venituri sub 8.000 lei net/lunar;
- plafonarea sporului de condiții vătămătoare (sporul de antenă) de 15% din salariul de bază dar nu mai mult de 1.500 lei brut/lună pentru toate domeniile de activitate din sectorul bugetar;
- aprobarea/modificarea de normative de cheltuieli pentru instituțiile și autoritățile publice în ce privește dotarea cu autoturisme și consumul de carburanți; Limitarea cheltuielilor cu achiziția de aparate de telefonie mobilă și de abonamente lunare de telefonie mobilă;
- diminuarea cu cel puțin 25% a funcțiilor de demnitate publică de secretar de stat, consilier de stat/subsecretar de stat/vicepreședinte și a funcțiilor de demnitate publică asimilate acestora;

Alte măsuri avute în vedere domeniul cheltuielilor bugetare, vizează în principal :

- ✓ majorarea pensiilor de asigurări sociale cu 13,8% începând cu luna ianuarie și acordarea pensiilor recalulate conform noi legi a pensiilor începând cu luna septembrie;
- ✓ majorarea cu 5% a salariilor de bază ale personalului plătit din fonduri publice cu excepția personalului din învățământ care va beneficia de o majorare de 20%, ce va fi acordată în două tranșe de la 1 ianuarie și 1 iunie 2024 ;
- ✓ munca suplimentară efectuată peste durata normală a timpului de lucru de către personalul din sectorul bugetar încadrat în funcții de execuție sau de conducere, precum și munca prestată în zilele de repaus săptămânal, de sărbători legale și în celelalte zile în care, în conformitate cu reglementările în vigoare, nu se lucrează, în cadrul schimbului normal de lucru, se va compensa numai cu timp liber corespunzător, cu anumite excepții prevăzute de lege;
- ✓ instituțiile și autoritățile publice nu acordă personalului din cadrul acestora bilete de valoare, cu excepția tichetelor de creșă, reglementate de Legea nr. 165/2018 privind acordarea biletelor de valoare, cu modificările și completările ulterioare;
- ✓ instituțiile și autoritățile publice nu acordă personalului din cadrul acestora premii; cuantumul compensației bănești, respectiv al alocației valorice pentru drepturile de hrană, valoarea financiară anuală a normelor de echipare și valoarea financiară a drepturilor de echipament se mențin în plată la nivelul acordat pentru luna decembrie 2023;
- ✓ suspendarea ocupării prin concurs sau examen a posturilor vacante sau temporar vacante;
- ✓ neacordarea de ajutoare, plăți compensatorii la pensionare;
- ✓ menținerea în anul 2024 în plată la nivelul acordat/cuvenit pentru luna decembrie 2023 a unor drepturi (indemnizația pentru activitatea de liber

profesionist, cuantumul indemnizațiilor acordate membrilor Academiei Române, drepturi pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român) etc;

- ✓ rentele viagere prevăzute la art. 64 din Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, se acordă în cuantumul aflat în plată în luna decembrie 2023;
- ✓ cuantumul lunar al indemnizației de merit se menține la nivelul din luna decembrie 2023, de 6.240 lei;
- ✓ reduceri de tarife sau, după caz, gratuități, numai în limita a 3 călătorii dus-întors sau 6 călătorii simple, la facilitățile de transport stabilite prin acte normative pentru unele categorii de persoane;

Cadrul macroeconomic pe care se bazează previziunile bugetare pentru perioada 2024-2027 a avut în vedere următoarele aspecte:

- ✓ evoluțiile economice din prima parte a anului 2023;
- ✓ o creștere economică susținută în principal de investiții, alături de consum, într-un mediu intern favorizat de stabilitatea și predictibilitatea politicilor macroeconomice;
- ✓ o absorbție cât mai bună a fondurilor UE pe cele două axe: cadrul financiar multi-anual și PNRR și utilizarea eficientă a acestora în domeniile prioritare ale economiei;
- ✓ contextul european și global anticipat de prognozele instituțiilor internaționale. După avansul puternic din perioada 2021-2022 economia europeană și-a pierdut din avânt. În cazul celei mai recente prognoze a Comisiei Europene, se estimează o creștere economică la nivelul UE de 0,6% în 2023 și 1,3% în 2024. Perspectivele economice se așteaptă să se redreseze pe măsură ce investițiile și cererea externă își vor reveni, iar consumul va deveni un factor important ca urmare a majorării salariilor în termeni reali. Similar, cea mai recentă estimare a Fondului Monetar Internațional previzionează un avans al economiilor din zona Euro de 0,7% în anul 2023, ajustările fiind descendente în special pentru Italia (0,7%) și Germania (-0,5%). În schimb, economia Franței va avea o creștere economică de 1% în acest an datorită performanței peste așteptări a producției industriale în prima parte a anului, urmând o accelerare până la 1,3% în 2024. Pentru economia mondială se estimează un avans economic de 3,0% în acest an și 2,9% în 2024.
- ✓ măsurile întreprinse de Guvernul României în diverse domenii afectate de criză precum cel economic, al asistenței sociale, al sănătății și educației, al mediului de afaceri, în vederea stopării efectelor negative ale pandemiei și suitei de crize care se prefigurează, care vor influența cadrul macroeconomic și indicatorii bugetari pe orizontul de referință dar și prioritățile de finanțare din bugetul național.
- ✓ **obiectivele și măsurile prevăzute în Programul de Guvernare adoptat prin Hotărârea Parlamentului privind acordarea încrederii Guvernului, întărite prin operaționalizarea Planului de Redresare și Reziliență care conține**

reforme în domeniile reglementate care să stimuleze competitivitatea economiei românești și să accelereze convergența reală a României cu economiile dezvoltate din Uniunea Europeană;

- ✓ Având în vedere contextul intern și internațional dificil ce influențează evoluția indicatorilor macroeconomici și bugetari pe orizontul analizat **construcția bugetară a avut în vedere crearea de spațiu fiscal**, vital în economii emergente în vremuri cu incertitudini mari și piețe financiare ușor schimbătoare, argumente pentru evitarea deteriorării stabilității financiare, a evaluării riscului suveran, pentru susținerea mediului de afaceri.

În condițiile macroeconomice de mai sus, indicatorii bugetari sunt estimați astfel:

Proiecția indicatorilor bugetari pentru perioada 2021- 2027 % din PIB							
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Venituri buget general consolidat (cash)	31,93	32,64	32,89	33,81	32,57	32,53	31,81
Cheltuieli buget general consolidat (cash)	38,65	38,37	38,83	38,8	37,31	36,71	34,66
Sold buget general consolidat (cash)	-6,7	-5,7	-5,9	-5,0	-4,7	-4,2	-2,9
Sold buget general consolidat (ESA)	-7,2	-6,3	-6,0	-4,9	-4,6	-4,2	-2,9
Sold buget (structural)	-6,2	-5,9	-5,4	-4,3	-4,3	-4,1	-2,9

Deficitele ESA 2021 și 2022 sunt preluate din Notificarea fiscală a CE octombrie 2023

Deficitele structurale 2021 sunt preluate din Prognosticul de toamnă a CE 2023

Deficitele cash reprezintă calcule proprii ale MF

Veniturile bugetare proiectate pentru anul 2024 reprezintă 33,81 % din PIB, acestea scad la 32,57 % din PIB în anul 2025, pentru ca în anul 2027 să înregistreze 31,81 % din PIB, evoluție determinată de evoluția indicatorilor macroeconomici pe orizontul de referință, de măsurile/prevederile adoptate până la acest moment prin acte normative, care fac ca acestea să își mărească valoarea nominală, iar cheltuielile bugetare proiectate pentru anul 2024 reprezintă 38,8% din PIB, ajungând la 34,66% în 2027, în scădere ca procent în PIB pentru a reduce deficitul bugetar în mod treptat.

✚ **Continuarea realizării graduale a consolidării fiscale** contribuind, în acest fel la scăderea inflației, a ratelor dobânzilor, a deficitului comercial și de cont curent al balanței de plăți, precum și la stabilitatea cursului valutar al leului, ținând seama de fragilitatea mediului intern și extern, de efortul bugetar ce trebuie alocat legii sistemului de pensii și implementarea reformelor din PNRR care trebuiesc finalizate până în anul 2026

Începând din aprilie 2020, România se află în procedura de deficit excesiv (PDE), în condițiile depășirii, în anul 2019, a limitei de 3% pentru deficitul bugetar, stabilită în cadrul Pactului de stabilitate și creștere (PSC). PDE a fost inițiată prin propunerea

Comisiei Europene (CE) din martie 2020, înainte de activarea clauzei generale derogatorii la nivelul UE. Conform recomandării formulate de CE și adoptată de Consiliul UE în iunie 2021 țintele de deficit ESA stabilite de Consiliu fiind de 4,4% din PIB pentru 2023.

Planificarea bugetară pe anul 2024 și estimările pe perioada 2025-2026 își mențin angajamentul de continuare a ajustării deficitului bugetar printr-un efort de consolidare sustenabil și echilibrat, care să nu afecteze capacitatea de susținere a economiei și de promovare a investițiilor, vizând continuarea eforturilor de îmbunătățire a colectării veniturilor. În acest context, **deficitul bugetar ESA în anul 2024 este estimat la 4,9 % din PIB, urmând ca acesta să ajungă în anul 2027 la 2,9% din PIB, respectiv o reducere de 2,0 puncte procentuale față de anul 2024.**

Deficitul bugetar cash se estimează în anul 2024 la valoarea de 5,0 % din PIB.

În termeni structurali, se estimează că deviația înregistrată în anul 2016 de la OTM stabilit pentru România (respectiv 1% din PIB), se va menține pe tot orizontul de referință, dar continuă să se ajusteze și în anul 2024, cu 1,1 puncte procentuale față de 2023, pentru ca în anul 2027 să înregistreze 2,9% din PIB.

Raportul de convergență al BCE privind în perspectivă, recomandă că deși politica bugetară ar trebui să fie în continuare caracterizată de agilitate în răspunsul său la evenimentele extreme și având în vedere situația geopolitică, este esențial ca țările membre să mențină poziții fiscale solide și sustenabile.

- ✦ În absența unor cerințe de ordin numeric privind ajustările fiscale, evaluarea sustenabilității fiscale pe termen mediu ar trebui să pună un accent deosebit pe capacitatea țărilor de a-și corecta dezechilibrele fiscale.
- ✦ Implementarea pe plan național a unui cadru fiscal solid, care respectă în totalitate normele UE și este aplicat în mod eficace, ar trebui să sprijine consolidarea fiscală și să limiteze derapajele la nivelul cheltuielilor publice, contribuind totodată la evitarea reparației dezechilibrelor macroeconomice.
- ✦ În ansamblu, strategiile fiscale ar trebui să fie în concordanță cu un program amplu de reforme structurale destinat dinamizării creșterii economice potențiale și majorării gradului de ocupare a forței de muncă.
- ✦ Este necesar ca programul Next Generation să fie implementat în mod eficace pentru a sprijini redresarea economică și pentru adaptarea la modificările structurale în curs.

Scurte considerații privind consolidarea fiscală, marea provocare a orizontului de referință 2024-2027

- ✦ Corecția bugetară a fost realizată și prin prisma deficitelor gemene-existența unor deficite externe (de cont curent și bugetar) în creștere în ultimii ani, care au cauze preponderent fiscale și de natura (lipsei) reformelor structurale. *Persistența acestor deficite au potențial de a fragiliza capacitatea de răspuns pe termen mediu a economiei românești în fața unor șocuri adverse, iar în*

perspectivă imediată de a greva asupra asigurării la costuri rezonabile a fluxurilor necesare finanțării acestor deficite.

- ✚ Ajustarea bugetară a fost graduală, concretizată prin măsuri care să țină cont **de nevoia de sprijinire a recuperării economice, prin intervenții punctuale ale statului în economie inevitabile în contextul internațional actual unde prioritare sunt** domeniile precum industria energetică, sectorul agro-industrial, sectorul apărării, modificările climatice, posibila reparație a unor valuri pandemice, gestionarea problemei refugiaților ucraineni etc.
- ✚ Ajustarea deficitului bugetar în mod treptat și în ritm mai puțin accelerat are în vedere următoarele considerente :
 - ✓ în anul 2024 trebuie implementate reforme importante din PNRR cum ar fi noua lege a pensiilor precum și realizarea unor proiecte de investiții finanțate din granturi și împrumuturi din PNRR care trebuie finalizate până la sfârșitul anului 2026, care reclamă sume bugetare importante. Aceste sume trebuie alocate întrucât acestea vor conduce la o economie rezilientă și robustă la șocuri adverse pentru a pregăti statele membre mai bine pentru provocările și oportunitățile generate de tranziția verde și cea digitală.
 - ✓ contextul internațional complicat marcat de incertitudini și fragilitate la adresa perspectivei activității economice, implicit și a evoluției pe termen mediu a inflației, intensitatea războiului din Ucraina, conturarea a noi surse de riscuri, cu ramificații potențiale multiple, inclusiv în plan economic, în Orientul Mijlociu, perioada cu multiple crize la nivel global, fiecare cu potențial de a induce consecințe adverse ample cu atât mai mult în situația suprapunerii efectelor acestora, atenuarea recuperării ritmului activității economice atât în UE cât și în România;
 - ✓ România trebuie să susțină o pondere a cheltuielilor pentru apărare de peste 2% din produsul intern brut.
 - ✓ Dovadă a contextului internațional extrem de fragil este faptul că dacă în anul 2020 România era singura țară în procedură de deficit excesiv, în anul 2022, potrivit datelor Comisiei Europene, 12 țări au consemnat deficite bugetare mai mari de 3 % din PIB.
- ✚ Utilizarea finanțării puse la dispoziție de UE, care să înlocuiască pe cât posibil folosirea resurselor bugetare proprii, a fost **esențială pentru un parcurs favorabil al economiei românești pe un orizont de timp mediu și lung. Astfel PNRR, alături de resursele disponibile prin CFM 2021-2027, va fi un instrument vital pentru facilitarea ajustării fiscale (consolidării bugetare) necesare, prin susținerea unui nivel mai ridicat al activității economice decât cel indus de un impuls fiscal negativ și înăsprirea politicii monetare -pentru evitarea intrării într-o zonă de echilibrare precară sau chiar de instabilitate a economiei, reprezentând o forță anticiclică în condițiile stagflaționiste actuale.**
- ✚ **Se apreciază că o creștere economică bazată pe investiții**, inclusiv prin contribuția fondurilor europene, în special a celor din PNRR, **ajută atingerea țintelor de deficit bugetar prevăzute în calendarul ajustării fiscale.**

Estimările pentru anul 2024 referitoare la indicatorii macroeconomici și bugetari

PRINCIPALII INDICATORI MACROECONOMICI - SINTEZĂ

Indicatori	Anul 2024
PIB - milioane lei	1.733.821
Creștere economică %	3,4
Inflația medie anuală %	6,0
Venituri BGC - milioane lei	586.131
Pondere veniturilor totale în PIB	33,81
Cheltuieli BGC - milioane lei	672.766
Pondere cheltuielilor totale în PIB	38,8
Deficit - milioane lei	86.635
Deficit - pondere în PIB	5,0
Șomeri (număr total persoane)	215.000
Câștig salarial mediu net lei lunar	4.733

Contribuția componentelor de utilizare la creșterea reală a PIB

	-procente -	
	2023	2024
PRODUSUL INTERN BRUT	2,0	3,4
Cererea internă	1,4	4,1
Consum final	1,7	2,7
- Cheltuielile cu consumul privat	1,4	2,1
- Cheltuielile cu consumul guvernamental*	0,3	0,5
Formarea brută de capital	-0,3	1,4
- Formarea brută de capital fix	1,9	1,7
- Modificarea stocurilor	-2,2	-0,2
Exportul net	0,6	-0,7
Exportul de bunuri și servicii	0,3	1,4
Importul de bunuri și servicii	-0,3	2,1

*) Consumul guvernamental include consumul individual și consumul colectiv al administrației publice
 Notă: Eventuale neconcordanțe la însumare sunt ca urmare a rotunjirilor

Contribuția ramurilor la creșterea reală a PIB

	- procente -	
	2023	2024
Industrie	-0,7	0,2
Agricultură, silvicultură, pescuit	0,1	0,2
Construcții	0,5	0,5
Total servicii	1,8	2,0
Impozite nete pe produs	0,3	0,3
PRODUS INTERN BRUT	2,0	3,4

Notă: Eventuale neconcordanțe la însumare sunt ca urmare a rotunjirilor.

Creșterea economică pentru anul 2024 este estimată la 3,4% cu contribuția următorilor factori:

- ✓ **Cererea internă** va constitui elementul principal prin componenta investițională reprezentată de formarea brută de capital fix (+6,5%), efect al dezvoltării unor proiecte importante de investiții publice și private, concomitent cu o majorare a consumului final, ușor sub cea a produsului intern brut, respectiv 3,3%.
- ✓ Pe latura ofertei, construcțiile vor continua să fie cel mai dinamic sector cu o majorare a VAB de 7,1%, bazată în principal pe atragerea și utilizarea eficientă a fondurilor europene. Sectorul terțiar va avea la rândul său un aport pozitiv la avansul economic cu un spor de 3,5%. Pentru industrie s-a prevăzut o creștere modestă a valorii adăugate brute, respectiv de 1,2%, în condițiile menținerii unui context geopolitic incert.
- ✓ **Finanțarea schemelor de ajutor de stat**

Susținerea mediului de afaceri este o altă coordonată a construcției bugetare responsabile și credibile pentru anul 2024 prin sprijinirea sectorului IMM, caracterizat prin dinamism și diversitate, prin finanțarea unor programe importante:

Programul "**Ajutoare de stat pentru finanțarea proiectelor de investiții**", include scheme de ajutor de stat care se aplică atât întreprinderilor mari cât și IMM-urilor, având ca obiectiv dezvoltarea regională prin stimularea realizării de investiții, creării de noi locuri de muncă, precum și modernizarea sau dezvoltarea IMM-urilor.

Programul cumulează:

a) **scheme de ajutor de stat administrate de Ministerul Finanțelor**

b) **scheme de ajutor de stat administrate de alte autorități**, respectiv, Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii S.A. - IFN (FNGCIMM), Fondul de Garantare a Creditului Rural I.F.N. S.A. (FGCR), Fondul Român de Contragarantare S.A. (FRC) și Autoritatea Rutieră Română (ARR), pentru care M.F. are calitatea de ordonator principal de credite privind angajarea, lichidarea și ordonanțarea cheltuielilor, instituite prin:

- O.U.G. 42/2020 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii - IMM INVEST ROMANIA, precum și pentru aprobarea **Schemei de ajutor de stat pentru susținerea activității IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-1**, cu modificările și completările ulterioare;

- O.U.G. nr. 24/2022 privind aprobarea și finanțarea unor programe de garantare în domenii prioritare pentru economia românească, cu modificările și completările ulterioare;

- O.U.G. nr. 99/2022 privind aprobarea schemei de ajutor de stat IMM INVEST PLUS și a componentelor acesteia - IMM INVEST ROMÂNIA, AGRO IMM INVEST, IMM PROD, GARANT CONSTRUCT, INNOVATION și RURAL INVEST, cu modificările și completările ulterioare;

- H.G. nr. 667/2022 *privind instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru compensarea creșterii prețului la combustibil pentru alimentarea motoarelor, ca urmare a conflictului armat din Ucraina, precum și modificarea anexei nr. 2 la H.G. nr. 370/2021 privind organizarea și funcționarea Ministerului Transporturilor și Infrastructurii*, pentru care efectuarea plății ajutorului de stat s-a realizat până la 31.07.2023.

Valoarea totală a ajutorului de stat plătit conform acestei scheme de ajutor de stat este de 209.809 mii lei (din care 55.807 mii lei în perioada ianuarie - aprilie 2023) în limita bugetului total maxim estimat al schemei de 300.000 mii lei.

2. Scheme de ajutor de stat care vor fi derulate în perioada 2024-2027:

2.1. H.G. nr. 332/2014 *privind instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru sprijinirea investițiilor care promovează dezvoltarea regională prin crearea de locuri de muncă*, cu modificările și completările ulterioare;

Schema de ajutor de stat a avut în vedere finanțarea sub formă de sume nerambursabile, în limita intensității maxime admise, a costurilor salariale, înregistrate pe o perioadă de 2 ani consecutivi, ca urmare a creării de minimum 100 de locuri de muncă determinate de realizarea unei investiții inițiale.

Prin această schemă s-a intenționat încurajarea participării active a întreprinderilor la reducerea decalajelor economice dintre regiuni și redresarea economiei românești, prin realizarea de investiții și crearea de noi locuri de muncă.

Bugetul maxim al schemei este de 2.700 milioane lei, respectiv echivalentul a aproximativ 600 milioane euro. Bugetul mediu anual al schemei este de 450 milioane lei, respectiv echivalentul a aproximativ 100 milioane euro, cu posibilitatea suplimentării.

Numărul total estimat al întreprinderilor care urmează să beneficieze de ajutor de stat în baza schemei este de 1.700.

Până la 21.11.2023, în baza acestei scheme de ajutor de stat, au fost aprobate spre finanțare 72 proiecte de investiții, care vor genera 15.123 noi locuri de muncă, pentru care a fost aprobat un ajutor de stat în valoare de 1.424,42 milioane lei, din care s-au plătit deja 165,42 milioane lei (din care 23,69 milioane lei în perioada ianuarie - noiembrie³ 2023) pentru cheltuielile salariale aferente locurilor de muncă nou create. Proiectele de investiții aflate în proces de implementare vor contribui la bugetul de stat prin plata unor contribuții în valoare de 3.265,44 milioane lei.

2.2. H.G. nr. 807/2014 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat având ca obiectiv stimularea investițiilor cu impact major în economie, cu modificările și completările ulterioare;

Schema de ajutor de stat a avut în vedere finanțarea investițiilor realizate de întreprinderi în active corporale și necorporale de înaltă tehnologie în valoare de minimum 4,5 milioane lei.

Până la 21.11.2023, în baza acestei scheme de ajutor de stat, au fost aprobate spre finanțare 174 proiecte de investiții, în valoare de 19.820,6 milioane lei, pentru care a fost aprobat un ajutor de stat în valoare de 7.340,8 milioane lei (din care 989,55 milioane lei în cursul anului 2023). Valoarea ajutorului de stat plătit până la această dată este de 3.068,28 milioane lei (din care 753,43 milioane lei în perioada ianuarie - noiembrie⁴ 2023) aferent cheltuielilor eligibile efectuate potrivit acordurilor pentru finanțare emise.

Proiectele de investiții aflate în proces de implementare vor avea un impact semnificativ în economie prin crearea a 25.038 locuri de muncă și plata unor contribuții la bugetul de stat în valoare de 9.272,46 milioane lei.

2.3. O.U.G. nr. 24/2022 privind aprobarea și finanțarea unor programe de garantare în domenii prioritare pentru economia românească, cu modificări și completări ulterioare

Administratori pentru programele IMM PROD, RURAL INVEST, GARANT CONSTRUCT și INNOVATION au fost desemnate FNGCMM respectiv, FRC și FGCR iar furnizor de ajutor de stat este M.F.. Plata ajutorului de stat se va efectua până la 31.12.2024, inclusiv.

Prezentăm în continuare programele prevăzute de O.U.G. nr. 24/2022:

1. Conform prevederilor art. 2, alin. (1) a fost aprobat programul IMM PROD pentru asigurarea lichidităților și finanțarea investițiilor realizate de către IMM-uri, inclusiv start-upuri, din zona urbană. Schema de ajutor de stat are ca obiectiv deblocarea accesului la finanțare al beneficiarilor care se confruntă cu dificultăți generate de pandemia de COVID-19.

³ Până la data de 21.11.2023

⁴ Până la data de 21.11.2023

Bugetul schemei de ajutor de stat aferente Programului IMM PROD este 268,545 mil. lei pentru un număr de 2.550 de beneficiari.

2. Conform prevederilor art. 4, alin. (1) a fost aprobat programul RURAL INVEST pentru asigurarea lichidităților și finanțarea investițiilor realizate de către beneficiarii eligibili care își localizează producția în mediul rural și urban mic, pentru încurajarea dezvoltării afacerilor în aceste zone.

Bugetul schemei de ajutor de stat aferente Programului RURAL INVEST este 530,583 mil. Lei pentru un număr estimate de 4.286 de beneficiari.

3. Conform prevederilor art. 6, alin. (1) a fost aprobat programul GARANT CONSTRUCT destinat proiectelor privind îmbunătățirea eficienței energetice, investiții în domeniul energiei verzi și aliniere la obiectivele de mediu implementate de IMM-uri din sectorul construcțiilor și unități administrativ teritoriale.

Programul cuprinde 2 Subprograme: pentru susținerea proiectelor de investiții pentru IMM-uri din sectorul construcțiilor și al doilea, de susținere a proiectelor de investiții de scară mică pentru unitățile administrativ teritoriale.

Bugetul schemei de ajutor de stat aferente Programului RURAL INVEST este 495,573 mil. lei pentru un număr estimat de 4.165 de beneficiari.

4. Conform prevederilor art. 8, alin. (1) a fost aprobat programul INNOVATION în vederea sprijinirii capacității de inovare, susținerii activităților la export ale IMM-urilor cu activitate în domenii de comerț și servicii, cu cifra de afaceri mai mică de 1 milion de euro, care activează în industria exportatoare, nepoluantă.

Bugetul schemei de ajutor de stat aferente Programului INNOVATION este 214,55 mil. Lei pentru un număr de 1.835 de beneficiari.

În perioada 2022-2023⁵, în baza acestei scheme de ajutor de stat, conform solicitării administratorilor au fost plătite 68 decizii de plată care însumează 310,02 milioane lei.

2.4. O.U.G. nr. 99/2022 privind aprobarea schemei de ajutor de stat IMM INVEST PLUS și a componentelor acesteia - IMM INVEST ROMÂNIA, AGRO IMM INVEST, IMM PROD, GARANT CONSTRUCT, INNOVATION și RURAL INVEST, cu completări ulterioare

Întrucât sprijinirea sectorului IMM reprezintă o prioritate a Programului de guvernare 2021-2024, în condițiile în care sectorul întreprinderilor mici și mijlocii reprezintă un factor de importanță strategică pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

Conform prevederilor O.U.G. nr. 99/2022, Guvernul României continuă sprijinirea IMM-urilor prin aprobarea schemei de ajutor de stat IMM INVEST PLUS (cu 6

⁵ Până la data de 21.11.2023

programe componente), pentru care M.F. este furnizor de ajutor de stat, iar atribuțiile de administrare sunt delegate pe următoarele componente:

1. IMM INVEST ROMANIA, componentă administrată de FNGCIMM;
2. AGRO IMM INVEST, componentă administrată de FNGCIMM și FGCR;
3. IMM PROD, componentă administrată de FNGCIMM;
4. GARANT CONSTRUCT componentă administrată de FNGCIMM și FRC;
5. INNOVATION, componentă administrată de FRC;
6. RURAL INVEST, componentă administrată de FGCR.

Bugetul schemei de ajutor de stat sub formă de grant este de maximum 1.930.018.000 lei, acordat din bugetul MF- Acțiuni generale.

Prin implementarea schemei de ajutor de stat se estimează acordarea de ajutor de stat unui număr de maximum 24.786 de beneficiari.

Măsuri întreprinse în contextul mediului intern și internațional dificil

În actualul context economic intern și internațional, M.F. a întreprins următoarele măsuri:

M.F. a elaborat un proiect de hotărâre a Guvernului pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat având ca obiectiv dezvoltarea regională prin stimularea investițiilor de înaltă tehnologie

Principalele caracteristici cuprinse în proiectul schemei de ajutor de stat:

- ✓ obiectivul îl reprezintă susținerea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții în unul dintre sectoarele prevăzute în Anexa 1 la hotărâre;
- ✓ schema de ajutor de stat are în vedere finanțarea investițiilor realizate de întreprinderi în active corporale și necorporale de înaltă tehnologie;
- ✓ bugetul maxim al schemei este de 2.499,985 milioane lei, respectiv echivalentul a 449,997 milioane euro;
- ✓ numărul total estimat al întreprinderilor care urmează să beneficieze de ajutor de stat în baza schemei este de 150;
- ✓ perioada de valabilitate a schemei de ajutor de stat pentru emiterea de Acorduri de finanțare este 2024 - 31.12.2026;
- ✓ plata ajutorului de stat în baza acordurilor emise se va efectua până la data de 31 decembrie 2032;

M.F. a elaborat un proiect de hotărâre a Guvernului privind acordarea unui ajutor de stat regional ad-hoc companiei Nokian Tyres Europe Operations S.R.L.

Principalele caracteristici cuprinse în proiectul schemei de ajutor de stat:

- ✓ schema de ajutor de stat are în vedere finanțarea unei investiții inițiale constând în înființarea în România a unei noi unități de producție de anvelope pentru autoturisme, în județul Bihor;
- ✓ este un ajutor individual pentru NOKIAN TYRES EUROPE OPERATIONS S.R.L.;
- ✓ valoarea nominală este de până la 490,44 milioane lei;
- ✓ sunt considerate cheltuieli eligibile costurile fără TVA și orice alte taxe, aferente realizării de construcții, respectiv, achiziționării de instalații, utilaje, echipamente;
- ✓ beneficiarul are obligația de a finaliza investiția până la data de 31.12.2027;
- ✓ ajutorul de stat regional ad-hoc se plătește până la data de 31.12.2028, în limita creditelor bugetare anuale aprobate;
- ✓ proiectul de investiții trebuie menținut în Regiunea de Vest pe o perioadă de cel puțin 5 ani de la finalizarea investiției, respectiv până la data de 31.12.2032;
- ✓ în perioada 2023-2032 contribuția la dezvoltarea regională generată de investiție va fi de 339,48 milioane lei;
- ✓ prin implementarea proiectului se creează 532 noi locuri de muncă.

M.F. va continua susținerea mediului de afaceri prin intermediul măsurilor de sprijin de natura ajutorului de stat, cu respectarea reglementărilor comunitare în domeniu, urmărind cu predilecție:

- selectarea investițiilor cu real impact asupra dezvoltării regionale prin crearea de noi locuri de muncă și, implicit, creșterea contribuțiilor întreprinderilor finanțate prin plata de taxe și impozite la bugetul general consolidat al statului, precum și la bugetele locale;
- alocarea eficientă și transparentă a resurselor bugetare prin politica ajutorului de stat, conform prevederilor comunitare și naționale în domeniu;
- asigurarea, prin bugetul de stat, a resurselor financiare necesare pentru plata ajutorului de stat, în vederea susținerii proiectelor de investiții aprobate spre finanțare;
- monitorizarea permanentă a investițiilor finanțate în vederea respectării condițiilor în baza cărora au fost emise acordurile de finanțare
- creșterea cifrei de afaceri, datorită dezvoltării și modernizării întreprinderilor mari și a IMM-urilor, respectiv dezvoltarea furnizorilor de active, materii prime, materiale.

✚ Reforma, prioritizarea și programarea multianuală a investițiilor publice într-o manieră eficientă, profesionistă și transparentă cu efect multiplicator și aport direct la formarea brută de capital fix, prin creșterea aportului fondurilor europene aferente cadrului financiar 2021-2027 și cele aferente Mecanismului

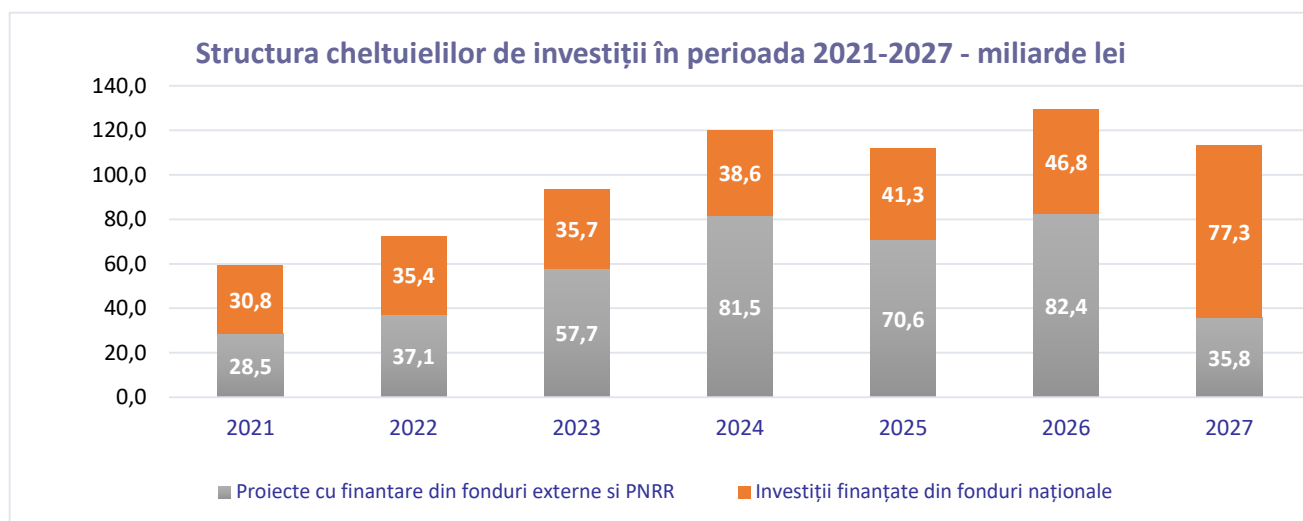
de Redresare și Reziliență ce finanțează reformele și investițiile stabilite prin Programul Național de Redresare și Reziliență, cel mai mare pachet de stimulare din resursele europene alocate României;

Cheltuieli de investiții 2021-2027

milioane lei

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	realizări	realizări	execuție preliminară	propuneri	estimări	estimări	estimări
Cheltuieli totale BGC (mil. lei)	459.627	540.968	614.812	672.766	701.706	746.044	755.236
- % din PIB	38,65	38,37	38,83	38,80	37,31	36,71	34,66
Cheltuieli de investiții BGC (mil. lei)	59.259,8	72.530,0	93.433	120.081	111.930	129.221	113.050
- % în PIB	5,0	5,14	5,90	6,93	5,95	6,40	5,2

Notă: Cheltuielile de investiții cuprind cheltuielile aferente programelor cu finanțare din fonduri externe nerambursabile postaderare (FEN postaderare), cheltuieli de capital și cheltuieli aferente programelor cu finanțare rambursabilă

Programarea multianuală și prioritizarea investițiilor publice, pe baza unor criterii de prioritizare a proiectelor în funcție de relevanță (compatibilitate cu strategiile sectoriale), rezultate așteptate (impact), capacitate de realizare a proiectului în termenul prevăzut și sustenabilitatea financiară vor conduce la creșterea absorbției fondurilor europene, în vederea desconggestionării spațiului fiscal și a susținerii creșterii economice.

În anul 2024 cheltuielile destinate investițiilor însumează aprox.120,1 miliarde lei, reprezentând 6,9 % în PIB.În anul 2024 se remarcă cea mai mare pondere a investițiilor în PIB.

Investitiile sunt susținute din **Mecanismul de Redresare și Reziliență**, însă până la

sfârșitul anului 2026 acestea trebuie finalizate, în anul 2026 acestea însumează cea mai mare valoare nominală.

În perioada 2024-2026 se constată în continuare o îmbunătățire a structurii cheltuielilor de investiții în sensul creșterii ponderii cheltuielilor aferente proiectelor finanțate din fonduri externe și PNRR în cadrul surselor de finanțare.

Mecanismul de Redresare și Reziliență este un instrument inovator care prevede un sprijin financiar direct corelat cu obținerea de rezultate măsurate prin raportare la jaloanele și țintele indicate în planurile de redresare și reziliență aprobat, motiv pentru care reformele finanțate prin acest mecanism trebuie monitorizate cu mare atenție.

✚ Acest mecanism atenuează impactul economic și social al pandemiei de COVID-19 și are scopul de a spori durabilitatea și reziliența economiilor și societăților europene, precum și de a le pregăti mai bine pentru provocările și oportunitățile generate de tranziția verde și cea digitală.

Planul național de redresare și reziliență al României (PNRR) reprezintă documentul strategic al României care fundamentează prioritățile de reformă și domeniile de investiții pentru aplicarea Mecanismului de redresare și reziliență - MRR la nivel național.

✚ **Sustenabilitatea financiară bugetară** este o măsură transversală susținută de PNRR care crește capacitatea de răspuns, atât la realitățile actuale cât și viitoare, propunând o serie de măsuri care oferă mai multă predictibilitate asupra bugetului de stat și control asupra mecanismului de stabilitate bugetară. În acest sens, sunt propuse **măsuri de control, de stimulare și simplificare a colectării la bugetul de stat, prin raportare la principiul conformării voluntare, la îmbunătățirea proceselor de administrare a impozitelor și taxelor, reorientând modul de administrare pe baza managementului riscului fiscal integrat pentru reducerea neconformării fiscale și a decalajelor fiscale, inclusiv prin raportare la îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară în vederea eficientizării și prioritizării cheltuielilor publice.** Cele menționate anterior sunt complementare cu reformele și investițiile privind consolidarea capacității de prognoză a cheltuielilor și de limitare a impactului reformelor sistemului de pensii pe termen mediu și lung și a stabilirii salariului minim și cu măsurile de eliminare a distorsiunilor și lacunelor din sistemul fiscal, care permit contribuabililor devieri de la respectarea principiului conformării voluntare privind plata taxelor fiscale (subminând corectitudinea sistemului) în materia impozitului pe venit și a contribuțiilor sociale.

România se află în fața unei oportunități istorice. În data de 21 noiembrie 2023 Comisia Europeană a evaluat pozitiv PNRR revizuit, noua valoare a acestuia fiind de 28.511,58 mil eur, din care: 13.566,06 mil eur pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și respectiv, 14.942,15 mil eur pentru componenta de împrumut, planul cuprinzând 66 de reforme și 111 investiții. Planul modificat al României pune un accent puternic pe tranziția verde, alocând 44,1 % (în creștere față de 41 % în planul inițial) din fondurile disponibile pentru măsuri care sprijină obiectivele climatice

✚ Consolidarea unei politici fiscale predictibile angajate pe panta de reducere a deficitului bugetar, pentru susținerea și adaptarea mediului de afaceri la provocările ridicate de suite de crize cu care se confruntă societatea, simplificarea fiscalității și perfecționarea legislației în funcție de fenomenele evazioniste, pentru a crea premisa unei creșteri economice sănătoase și durabile;

Principalele obiective ale politicii fiscale avute în vedere pe termen mediu vizează în principal următoarele aspecte:

- implementarea măsurilor cuprinse în Programul de guvernare, pe măsură ce spațiul fiscal-bugetar va permite, precum și a celor din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR).
- Printre măsurile prevăzute în cadrul componentei de reformă fiscală este și analizarea amănunțită a legislației fiscale românești în ceea ce privește domeniul impozitelor și contribuțiilor sociale datorate pe veniturile obținute de persoane fizice. Această analiză a fost efectuată de Banca Mondială, iar recomandările considerate de Guvernul României necesare a fi implementate vor avea în vedere un sistem fiscal adaptat la evoluția economiei, astfel încât să faciliteze creșterea economică și să crească ponderea veniturilor fiscale în PIB.
- În raport de angajamentele de reformă fiscală din cadrul PNRR, se are în vedere reducerea etapizată a distorsiunilor și stimulentele fiscale excesive existente în prezent în cazul domeniilor antemenționate.
- continuarea perfecționării legislației pentru a corespunde criteriilor de armonizare cu legislația comunitară, prin transpunerea în legislația națională a măsurilor adoptate la nivel european, inclusiv din domeniul de impozitare a întreprinderilor. În plus, în domeniul TVA sunt avute în vedere și inițiativele propuse de Comisia Europeană în cadrul „Planului de acțiune pentru o fiscalitate echitabilă și simplificată în sprijinul strategiei de redresare” care au ca scop reducerea sarcinilor administrative la nivelul statelor membre și al contribuabililor, precum și simplificarea prevederilor legislative și a obligațiilor de înregistrare și raportare în domeniul TVA;
- îmbunătățirea și simplificarea legislației fiscale, ca urmare a dialogului cu mediul de afaceri;
- perfecționarea legislației în funcție de fenomenele evazioniste, în vederea contracarării acestora, prin instituirea de măsuri de combatere a practicilor de evitare a obligațiilor fiscale, în funcție de practicile identificate.

✚ Dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management ale datoriei publice pentru menținerea datoriei publice la un nivel sustenabil

Pe termen mediu, Ministerul Finanțelor va urmări îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale pentru perioada 2023-2025, respectiv:

- Asigurarea necesarului de finanțare al administrației publice centrale pe fondul minimizării costurilor pe termen mediu și lung,
- Limitarea riscurilor asociate portofoliului datoriei publice guvernamentale,
- Dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat.

Politica Ministerului Finantelor este de a asigura finantarea preponderent în moneda națională, care să faciliteze în continuare dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat și totodată să sprijine diminuarea expunerii la riscul valutar, ținând cont în același timp de capacitatea de absorbție a pieței interne, precum și de necesitățile diversificării bazei de investitori în titlurile de stat. Emisiunile în EUR pe piața internă vor fi avute în vedere pe maturități medii, în funcție de condițiile de piață și de apetitul manifestat de către mediul investitional, în condițiile unui raport maturitate/cost avantajos.

Ministerul Finantelor va continua să mențină o abordare flexibilă și transparentă în realizarea procesului de finanțare, reacționând cu promptitudine la modificările contextului de piață și la comportamentul investitorilor.

În scopul diversificării bazei de investitori și a creșterii accesibilității persoanelor fizice la cumpărarea titlurilor de stat, se vor continua emisiunile de titluri de stat pentru populație în cadrul celor două programe dedicate TEZAU (titluri de stat emise prin unități ale Trezoreriei Statului și oficii postale ale Companiei Naționale "Poșta Română" S.A.) și FIDELIS (titluri de stat emise prin intermediul sistemului bancar), în limita unui plafon anual indicativ.

În funcție de cererea specifică exprimată de mediile investitoriale, Ministerul Finanțelor va continua utilizarea operațiunilor specifice de administrare a pasivelor, de tipul rascumpărilor anticipate sau preschimbarilor de titluri de stat, atât pe piața internă cât și pe piețele externe, în scopul limitării riscului de refinanțare.

În procesul de finanțare externă se va avea în vedere: contractarea de datorii preponderent în EUR și USD, dar și în alte valute, în funcție de oportunitățile identificate, luând în considerare raportul cost/risc asociat acestora și contribuția la diversificarea bazei investitoriale; extinderea numărului de contrapartide cu care se vor încheia acorduri-cadru de tip ISDA care va permite și utilizarea instrumentelor financiare derivate de tipul swap-urilor valutare pentru o mai bună gestionare a expunerii la riscul valutar.

Începând cu anul 2024, se are în vedere diversificarea instrumentelor de finanțare, prin finanțarea proiectelor/cheltuielilor care sunt destinate protejării mediului înconjurător și combaterii schimbărilor climatice și/sau a celor din domeniul social și de dezvoltare durabilă, în baza Cadrului suveran de obligațiuni verzi, precum și diversificarea bazei investitoriale prin lansarea primei emisiuni de obligațiuni externe de tip Samurai pe piața japoneză.

Totodată, împrumuturile contractate de la instituțiile financiare internaționale (BIRD, BEI, BDCE, BERD etc.), precum și sumele aferente componentei de împrumut pentru implementarea Planului Național de Redresare și Reziliență vor contribui la realizarea obiectivului de minimizare a costurilor de finanțare pe termen lung.

Pentru îmbunătățirea managementului datoriei publice și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și de refinanțare a datoriei publice guvernamentale, MF are în vedere continuarea politicii de menținere a rezervei financiare (buffer) în valută la dispoziția Trezoreriei Statului, care să acopere până la 4 luni din necesarul brut de finanțare.

Pe termen mediu (2024 - 2027), datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE se va menține la un nivel ce nu va depăși 52,5%⁶ din PIB, sub nivelul de 60% din PIB, în timp ce datoria guvernamentală netă (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) nu va depăși 47,5% din PIB.

Măsuri pentru consolidarea finanțelor publice, prin eficientizarea calitativă a cheltuielilor publice cu focalizare pe:

- **finanțarea unor reforme în domeniul muncii, al pensiilor, unor măsuri active economice pentru sprijinirea grupurilor celor mai vulnerabile, al sprijinirii IMM al căror lanț de aprovizionare a fost puternic afectat de agresiunea rusă împotriva Ucrainei;**

Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată s-a majorat la 3.300 lei lunar, începând cu data de 1 octombrie 2023 (H.G.nr.900/2023), ceea ce reprezintă o creștere de 10,0% față de luna septembrie 2023.

- **Consolidarea bugetării pe programe pe bază de indicatori de rezultat** care să permită transparența deplină a cheltuielilor publice, îmbunătățirea clarității și coerenței procesului de bugetare, prioritizarea politicilor sectoriale și asigurarea unei competiții reale între proiectele propuse spre finanțare și susținerea performanței;
- **Alocarea dirijată către priorități bine definite și mai multă responsabilitate în utilizarea fondurilor publice, realizate prin implementarea măsurilor de eficientizare a cheltuielilor publice**⁷

Prin aprobarea de către Guvernul României, în data de 13 iulie 2023, a Memorandumului cu tema "Aprobarea strategiei analizei cheltuielilor publice pentru perioada 2024-2030", a fost creat cadrul realizării sistematice a analizei cheltuielilor bugetare. Astfel, în perioada 2022-2023, s-au desfășurat două analize de cheltuieli publice în domeniile educației și sănătății, iar Ministerul Educației, Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, vor duce la îndeplinire, începând cu anul 2024 măsurile de eficientizare a cheltuielilor publice prevăzute în Memorandumurile aprobate de Guvern.

Pentru domeniul educație - Guvernul României a aprobat, în ședința din data de 8 decembrie 2023, Memorandumul cu tema *Aprobarea Raportului de analiză și a măsurilor de eficientizare a cheltuielilor publice în domeniul educației*, cu 6 măsuri:

- a) Reorganizarea unităților de învățământ preuniversitar de stat cu personalitate juridică cu un număr mic de elevi care nu sunt unice la nivel de unitate administrativ-teritorială;
- b) Corelarea anuală a coeficientului 1 aferent costului standard per antepreșcolar/preșcolar/elev cu măsurile legislative în vigoare aferente finanțării de bază pentru învățământul preuniversitar;
- c) Îmbunătățirea gestionării bazei de date din sistemul de educație din România;

⁶ Estimările indicatorului sunt pentru sfârșitul fiecărui an. Pe parcursul anului datoria publică poate fluctua în concordanță cu politica de finanțare a Ministerului Finanțelor privind atragerea în avans a resurselor necesare pentru implementarea planului de finanțare.

⁷ Măsurile de eficientizare a cheltuielilor publice prevăzute în Memorandumurile aprobate de Guvern conform art. 31¹ din Legea nr 500/2002 cu modificările și completările ulterioare

- d) Elaborarea normelor metodologice pentru realizarea planului de încadrare și a schemei cu personalul administrativ, în vederea angajării personalului didactic auxiliar și nedidactic;
- e) Punerea în aplicare a sistemului centralizat de achiziții publice de produse și servicii, prin Oficiul Național pentru Achiziții Centralizate, în realizarea achizițiilor publice de produse și servicii ale Ministerului Educației și instituțiilor din subordinea/în coordonarea acestuia;
- f) Operaționalizarea *Programului "Învățare remedială"* (pilot) pentru perioada 2024 - 2028.

Pentru domeniul sănătate - Guvernul României a aprobat, în ședința din data de 29 noiembrie 2023, Memorandumul cu tema *Aprobarea măsurilor și a Raportului de analiză și eficientizare a cheltuielilor publice în domeniul sănătății*, cu 5 măsuri:

- a) Creșterea numărului de consultații preventive acordate de medicii de familie persoanelor înscrise în listele proprii;
- b) Stimularea medicilor de familie și a medicilor din ambulatoriul de specialitate pentru specialități clinice, pentru monitorizarea pacienților cu afecțiuni cronice;
- c) Raționalizarea cheltuielilor cu concediile medicale, prin stabilirea unui quantum realist al indemnizațiilor de asigurări sociale de sănătate aferente concediului medical pentru incapacitate temporară de muncă, precum și a celor aferente concediilor medicale acordate în anumite situații speciale;
- d) Îmbunătățirea sustenabilității sistemului de asigurări sociale de sănătate;
- e) Optimizarea modului de prescriere/decontare a medicamentelor cu sau fără contribuție personală (atât de către medicii de familie cât și de către medicii de specialitate), inclusiv prin modificarea procentului de compensare a medicamentelor din Lista de medicamente.

Economia postpandemie - o economie cu o nouă paradigmă de creștere și noi priorități de finanțare pentru reziliență sporită la șocurile adverse

Noile provocări ale perioadei actuale aduc necesitatea unei noi paradigme de creștere economică, mai rezilientă la șocuri externe și un moment propice pentru **implementarea de reforme structurale care să modifice fundamental modelul de creștere economică al României**, printr-o mai bună aliniere la agenda europeană.

Deja se observă o schimbare a paradigmei de creștere în sensul că în anul 2024 cererea internă va constitui elementul principal prin componenta investițională reprezentată de formarea brută de capital fix (+6,5%), efect al dezvoltării unor proiecte importante de investiții publice și private, concomitent cu o majorare a consumului final, ușor sub cea a produsului intern brut, respectiv 3,3%.

Apartenența României la Comunitatea Europeană aduce avantajul ca aceasta să beneficieze de resurse europene considerabile prin PNRR care are ca piesă de rezistență Programul Next Generation și noul cadru financiar 2021-2027, care dau șansa unei alte abordări a politicii naționale de investiții, prin integrarea într-o viziune holistică, globală, de context european care să crească participarea la proiecte comune regionale, transeuropene.

Programul „Next Generation EU“ (NGEU) este una dintre soluțiile autorităților europene în vederea facilitării unei reveniri economice alerte și sustenabile ca urmare a efectelor socio-economice adverse induse de pandemia COVID-19, dar și

cu scopul creșterii rezilienței economiilor UE la șocuri externe. Pentru a maximiza potențialele efecte de antrenare, este esențial ca statele membre să adopte măsuri de stimulare a economiei în același timp. Atragerea acestor fonduri din NGEU trebuie să fie o prioritate ce ar conduce la îmbunătățirea coordonatelor cadrului macroeconomic, ceea ce ar implica și **un volum mai amplu de încasări bugetare**.

În acest context, respectarea cu strictețe a țintelor și a jaloanelor din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență capătă o nouă dimensiune, pe fondul mizei ridicate privind atât redresarea economică, cât și posibilitatea unor efecte benefice procesului de consolidare fiscală.

Prin accesarea fondurilor europene vor fi finanțate priorități ca **sănătatea, tranziția verde și digitală, politicile privind schimbările climatice, politicile privind noile tehnologii** care vor pune presiuni pe bugetele publice. De aceea este nevoie de aplicarea unei conduite fiscale responsabile, prudente și vizionare.

Finanțarea verde marea provocare a bugetelor viitoare

PNRR propune proiecte în toate cele șase domenii emblematice ale UE și este menit să abordeze provocările europene comune prin adoptarea **tranziției verzi și a celei digitale**, precum și să consolideze reziliența economică și socială și coeziunea pieței unice. În urma implementării proiectelor, economia ar trebui să devină mai rezilientă la șocurile viitoare, iar populația, mai adaptabilă la modelele economice în schimbare.

Pilonul 1 din PNRR „Tranziția verde” include reforme și investiții în tehnologii și capacități verzi, inclusiv în biodiversitate, eficiență energetică, renovarea clădirilor și economia circulară, contribuind în același timp la obiectivele Uniunii privind clima, promovând creșterea sustenabilă, creând locuri de muncă și menținând securitatea energetică.

Schimbările climatice și degradarea mediului reprezintă două dintre cele mai grave amenințări ale lumii, iar Agenda 2030 pentru dezvoltarea durabilă promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile –economică, socială și de mediu. **Agenda 2030 este corelată cu Pactul Verde european (European Green Deal)** care va defini strategia de dezvoltarea UE ca primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050. Astfel, **Pactul Verde European transformă provocările climatice și de mediu în oportunități, prin demersul de reducere a emisiilor nete de gaze cu efect de seră la zero până în 2050, prin reducerea poluării și restaurarea biodiversității.** Aceste provocări necesită politici coerente pentru a asigura o dezvoltare durabilă atât la nivel european cât și în țara noastră.

Finanțarea verde e un instrument important pe care România îl poate folosi pentru a răspunde cu succes provocării schimbărilor climatice prezintă numeroase **oportunități:**

- schimbarea structurii economiei către una cu valoare adăugată mai mare.
- posibilitatea poziționării României ca țară atractivă pentru investițiile străine directe în sectoarele verzi.
- fonduri ce vor fi oferite statelor membre, vor facilita tranziția spre un model mai sustenabil de creștere economică.

2.2 Obiectivul bugetar pe termen mediu

2.2.1 PIB potențial și output - gap

Estimările **produsului intern brut potențial și output-gap** pentru România au fost efectuate utilizând metodologia comună europeană agreată la nivelul tuturor statelor membre UE, pe baza cadrului macroeconomic publicat în Prognostica macroeconomică de toamnă 2023 a CNSP.

Creșterea economică potențială pe termen mediu este de peste 3%, în proces de redresare după încetinirea determinată de pandemia de COVID-19 și războiul din Ucraina, în principal pe baza investițiilor din fonduri externe rambursabile și nerambursabile (în mod deosebit din PNRR). Aportul mai mare al investițiilor la dezvoltarea economică va conduce la o contribuție a stocului de capital la dinamica PIB potențial superioară celei a productivității totale a factorilor.

Creșterea PIB potențial și componenta ciclică a deficitului bugetar

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
PIB potențial (%)	2,6	2,8	3,0	3,1	3,3	3,6	3,7
<i>din care contribuția factorilor:</i>							
<i>Capital (pp)</i>	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1
<i>Muncă (pp)</i>	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
<i>TFP (pp)</i>	1,2	1,1	1,1	1,1	1,2	1,4	1,6
Output-gap (%)	-2,8	-1,0	-2,1	-1,9	-1,0	-0,1	0,3
Componenta ciclică (%)	-0,91	-0,34	-0,67	-0,61	-0,33	-0,03	0,09

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză. Notă: Eventualele discrepanțe dintre creșterea potențială și suma contribuțiilor factorilor sunt cauzate de rotunjiri.

În ceea ce privește acumularea de capital, formarea brută de capital fix este așteptată să se majoreze susținut pe întreg intervalul de prognoză, iar în cadrul acesteia dinamicile volumului lucrărilor de construcții vor avansa cu un ritm superior. Dacă în perioada 2024-2027 investițiile brute vor crește cu 7,3% în medie în fiecare an, lucrările de construcții vor avansa cu un ritm mediu anual de 8,0%.

În ceea ce privește **productivitatea totală a factorilor (TFP)**, se estimează în continuare o contribuție semnificativă la creșterea potențială ușor inferioară celei a stocului de capital. Investițiile și reformele prevăzute în PNRR vor determina o îmbunătățire a eficienței și productivității din economie pe termen mediu și lung, care se adaugă la impactul direct prin formarea brută de capital fix.

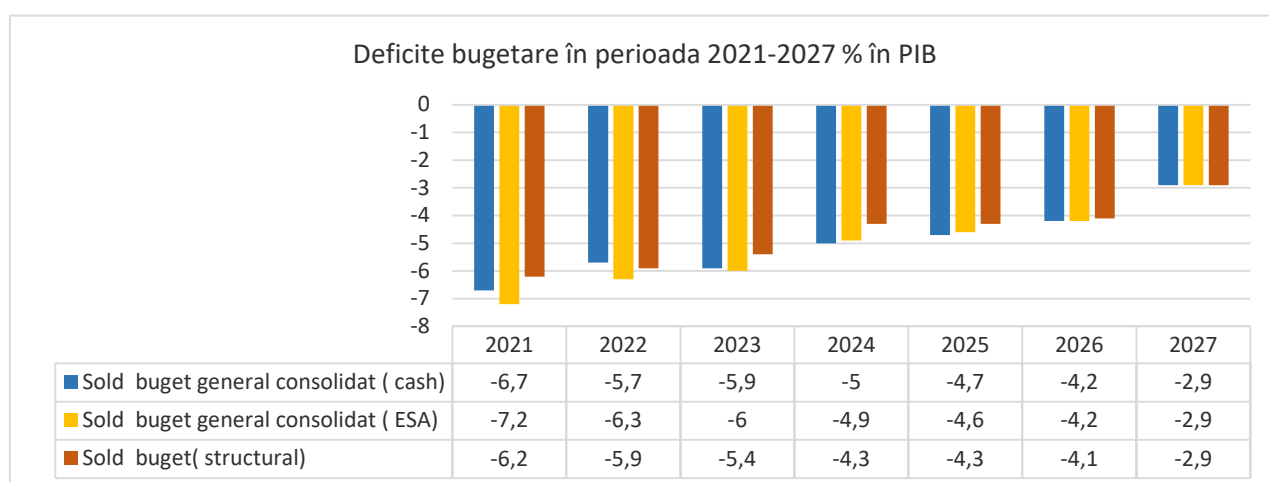
Contribuția factorului **muncă** este aproape neutră întrucât evoluția demografică nefavorabilă este compensată de o ameliorare a participării la forța de muncă, precum și de importul suplimentar de forță de muncă de pe piețele externe.

În aceste condiții, se estimează că **output-gap** se va închide în perioada 2026-2027, astfel încât componenta ciclică va influența în mod favorabil evoluția soldului structural al bugetului general consolidat.

2.2.2 EVOLUȚIA DEFICITULUI STRUCTURAL ÎN PERIOADA 2021-2027

În anul 2024 deficitul structural din România este estimat la 4,3 % din PIB.

Având în vedere măsurile adoptate, de relaxare fiscală, precum și cele în domeniul cheltuielilor proiecția bugetului general consolidat, începând cu anul 2016, România nu respectă regula⁸ privind soldul structural anual al administrației publice, abătându-se de la Obiectivul său bugetar pe termen mediu (OBTM), respectiv un sold structural anual de cel mult -1% din PIB.

Ajustarea realizată după criza economică și financiară din 2009 s-a situat preponderent pe partea de cheltuieli, reformele structurale fiind promovate în special în domeniul salarizării personalului bugetar, sistemului public de pensii și programării bugetare. România fiind o țară care a avut dezechilibre mai mari la începutul crizei mondiale au fost necesare eforturi de ajustare mai mari decât în alte țări din regiune. Ajustarea întreprinsă de țara noastră a fost una foarte ambițioasă, iar performanța realizată în ceea ce privește corectarea dezechilibrelor fiscale judecată prin prisma deficitului structural a fost foarte bună considerând amploarea acestora.

Criza din 2009 a determinat în România unul dintre cele mai severe pachete de austeritate, în timp ce România înainte de 2020 a consemnat cel mai mare deficit bugetar din UE.

În contextul pandemiei, statele, printre care și România, au implementat programe importante de susținere a economiei și menținere a nivelului de trai. Adoptarea rapidă de măsuri fiscale, croite pentru a acoperi nevoile financiare în sectoarele cele mai afectate de criza generată de pandemia COVID-19, în special pentru susținerea angajaților și/sau asigurarea unui venit minim celor aflați în șomaj, precum și pentru

⁸ Regula este stabilită prin prevederile art.3 alin.(1) din TSCG ratificat de România prin Legea nr.83/2012, iar potrivit prevederilor art.3 alin.(2) din același TSCG regula a fost preluată și în legislația națională prin modificarea Legii responsabilității fiscal-bugetare nr.69/2010, astfel încât aceasta se regăsește în prezent la art.7 din Legea nr.69/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

evitarea intrării în faliment a unui număr foarte mare de firme, în special IMM, sunt esențiale pentru a evita o contracție a activității economice, dar și pentru revenirea creșterii la nivele sustenabile.

Măsurile de natură fiscală, deși necesare în special pentru sectoarele cele mai afectate, pot genera o creștere a datoriilor publice și deficitelor bugetare. Implementarea în România a unor politici fiscale și de venituri expansive într-o perioadă de creștere economică a condus la deteriorarea deficitului de cont curent, iar deficitul bugetar cash a ajuns, în anul 2020, la 9,5% din PIB, **dar începe să scadă din anul 2021**. În plus, colectarea deficitară a veniturilor bugetare și ponderea ridicată a cheltuielilor rigide în veniturile fiscale reprezintă vulnerabilități structurale ce vor îngreuna procesul de consolidare fiscală. Deja se observă progrese pe linia ajustării bugetare, **deficitul ESA în anul 2022 a fost de 6,3 % din PIB față de 7,2 % din PIB în anul 2021 și 9,3 % din PIB în anul 2020, iar deficitul structural scade de la 6,2% din PIB în anul 2021 la 5,9% din PIB în anul 2022 și își continuă traiectoria de ajustare pe orizontul de referință**.

Construcția bugetară pentru anul 2024 și perspectiva 2025-2027 a avut la bază măsurile de relaxare fiscală începute în perioada anterioară izbucnirii pandemiei dar și măsurile fiscal-bugetare luate pentru înlăturarea efectelor crizei Covid 19, precum și cele de austeritate din anul 2023, **care vor influența cadrul macroeconomic și indicatorii bugetari pe orizontul 2024-2026**.

Este de subliniat situația fiscală deosebit de dificilă în care se află România, dat fiind contextul internațional complicat și suprapunerea de crize cu care se confruntă atât România, cât și Uniunea Europeană, situația din Ucraina, care reclamă creșterea cheltuielilor de apărare și securitate, inflația ridicată care a erodat semnificativ puterea de cumpărare, cu efecte mai ample pentru persoanele cu venituri reduse, precum și impactul schimbărilor climatice și tranziția energetică care necesită întărirea capacității de intervenție a statului în momente foarte complicate. La acestea, se adaugă o încetinire a fluxurilor comerciale determinată de o temperare a evoluției economice mondiale, în special a principalilor parteneri comerciali, cu efecte nefavorabile localizate preponderent la nivelul sectorului industrial.

În anul 2024 trebuie implementate reforme importante din PNRR cum ar fi noua lege a pensiilor precum și realizarea unor proiecte de investiții din granturi și împrumuturi din PNRR care trebuie finalizate până la sfârșitul anului 2026 care reclamă sume bugetare importante. Aceste sume trebuie alocate întrucât acestea vor conduce la o economie rezilientă și robustă la socuri adverse pentru a pregăti statele membre mai bine pentru provocările și oportunitățile generate de tranziția verde și cea digitală.

Ajustarea deficitului structural pe orizontul de referință evidențiază intenția autorităților române pentru formularea unei politici sănătoase și sustenabile în domeniul finanțelor publice, care să se încadreze în agenda europeană.

3.1 Execuția bugetului general consolidat în primele zece luni ale anului 2023

Execuția bugetului general consolidat în primele zece luni ale anului 2023 s-a încheiat cu un deficit de 62,81 mld lei, respectiv 3,97% din PIB față de deficitul de 47,12 mld lei, respectiv 3,34% din PIB aferent primelor zece luni ale anului 2022.

I. VENITURILE BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT

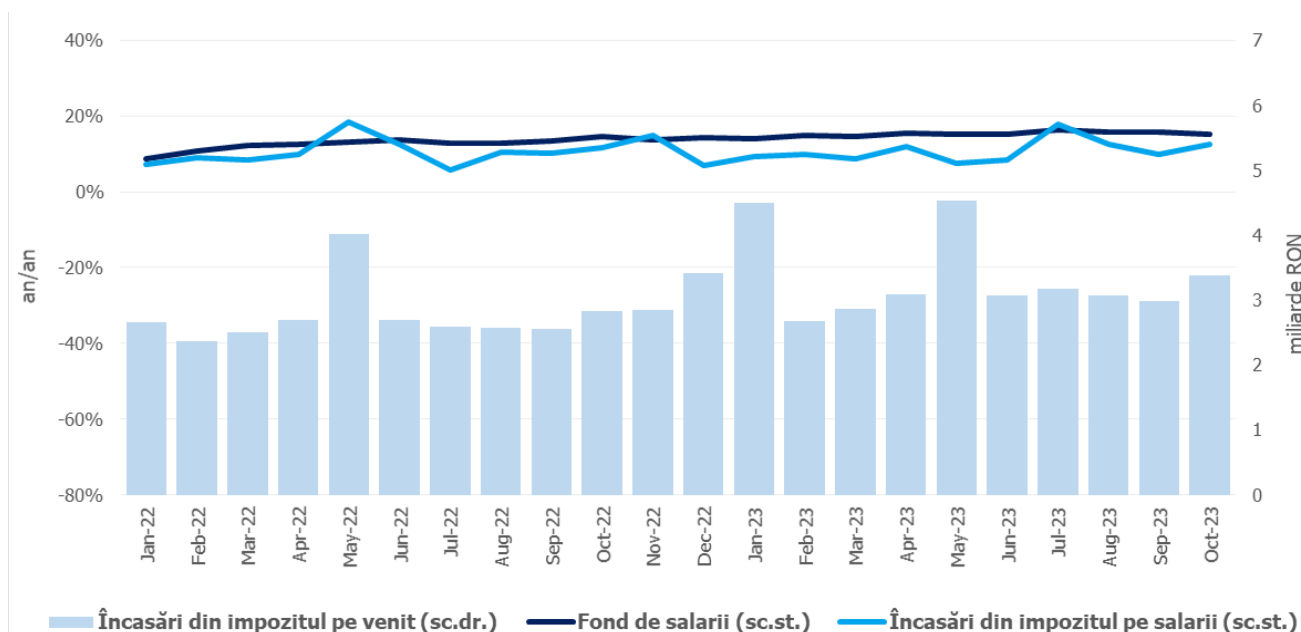
Veniturile totale au însumat 418,85 mld lei în primele zece luni ale anului, în creștere cu 10,6% (an/an). Dinamica acestora a fost susținută în principal de evoluția încasărilor din impozitul pe salarii și venit, contribuții de asigurări, fonduri europene și impozitul pe profit. Încasările din TVA au consemnat o dinamică pozitivă mai temperată, explicată atât de decelerarea bazei macroeconomice relevante, cât și de un nivel mai ridicat al restituirilor de TVA.

Încasările din *impozitul pe salarii și venit* au totalizat 33,30 mld lei, consemnând o creștere de 21,2% (an/an), determinată de sporul încasărilor din *impozitul pe dividende* (51,1%)⁹ și *impozitul pe veniturile din pensii* (42,0%)¹⁰, *încasările aferente declarației unice* consemnând, de asemenea, o dinamică pozitivă, de 11,4%. Totodată, veniturile din *impozitul pe salarii* au înregistrat un avans de 10,8%, sub evoluția fondului de salarii din economie (15,3%)¹¹, dinamica acestei categorii de încasări fiind influențată de extinderea în sectorul agricol și industria alimentară a facilității acordate salariaților din construcții, de noile măsuri fiscale privind modificarea deducerilor personale introduse prin O.G. nr. 16/2022, respectiv neimpozitarea sumei de 200 lei/lună pentru salariații care încasează salariul minim brut.

⁹ pe seama creșterii semnificative a dividendelor distribuite în baza situațiilor financiare interimare întocmite în cursul anului 2022, cu reținerea cotei de impozit de 5%.

¹⁰ include majorarea punctului de pensie cu 12,5% (de la 1586 lei la 1785 lei) începând cu 1 ianuarie 2023.

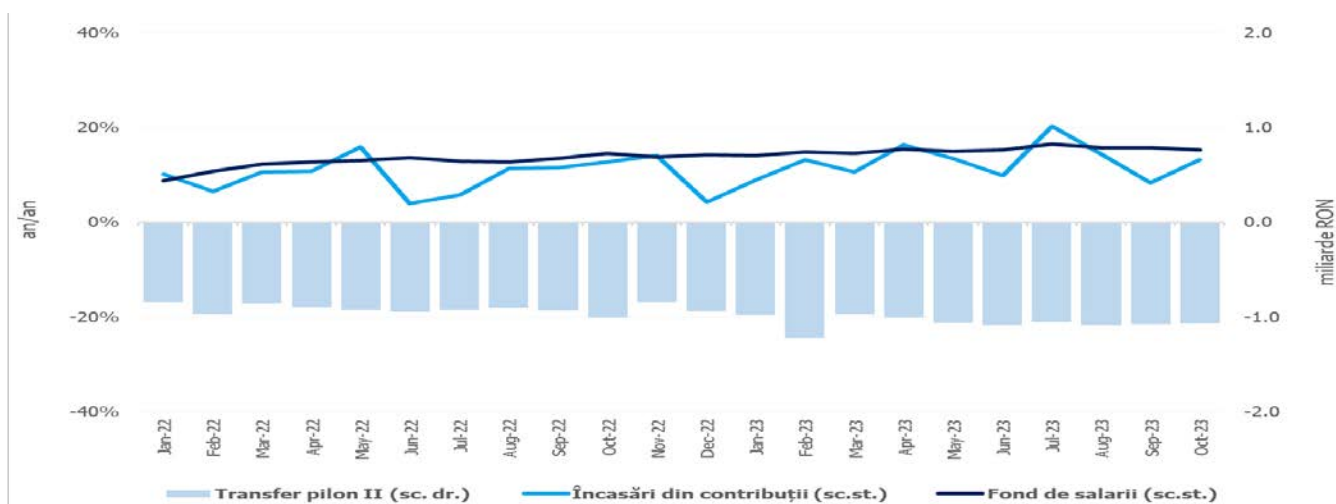
¹¹ Evoluția fondului de salarii din economie reflectă dinamicile câștigului salarial mediu brut (13,7%) și a efectivului de salariați (1,4%) înregistrate în dec22-sept23 comparativ cu dec21-sept22.

Sursa: MF, INS, calcule proprii

Fig.1 Impozitul pe venit

Contribuțiile de asigurări au înregistrat 130,34 mld lei, în creștere cu 12,9% (an/an). Ca și în cazul impozitului pe salarii, dinamica acestora s-a situat sub evoluția fondului de salarii din economie, ca efect al extinderii în sectorul agricol și industria alimentară a facilității acordate salariaților din construcții, conform Legii nr. 135/2022, al măsurii privind încetarea de la plată a CASS pentru veniturile din pensii mai mari de 4.000 lei¹² și restituirea, începând cu 1 martie 2023, a sumei reținute cu titlul de CASS din veniturile din pensii¹³, respectiv neincluderea în baza lunară de calcul a contribuțiilor sociale obligatorii a sumei de 200 lei/lună pentru angajații care încasează salariul minim brut pe țară.

Sursa: MF, INS, calcule proprii

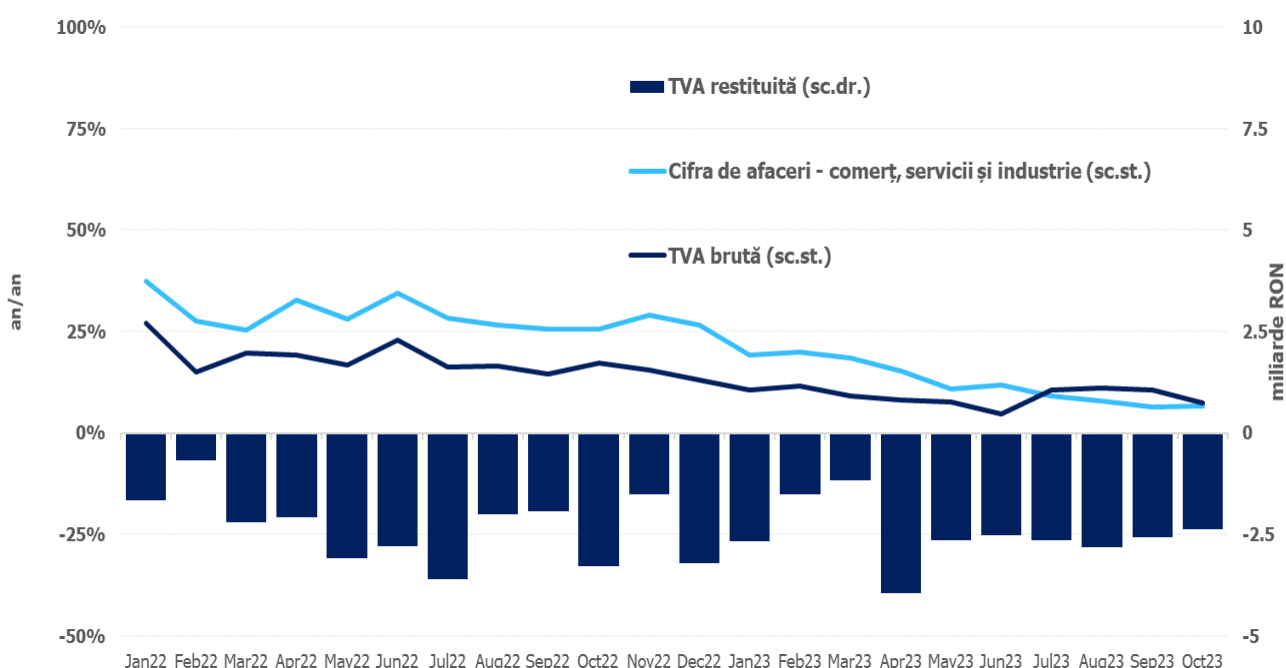
¹² în baza Deciziei CCR nr.650/15.12.2022 privind neconstituționalitatea dispozițiilor O.U.G. nr.130/2021.

¹³ din aplicarea prevederilor O.U.G. nr.4/2023 privind stabilirea unor măsuri de restituire a unor contribuții de asigurări sociale de sănătate.

Fig.2. Contribuții de asigurări

Încasările din *impozitul pe profit* au însumat 27,49 mld lei, consemnând o creștere de 10,6% (an/an), susținută de avansul încasărilor din impozitul pe profit de la agenții economici (12,8%) și de la băncile comerciale (12,05%), atenuant însă de redirectionarea din impozitul pe profit a sumei de -0,6 miliarde lei pentru efectuarea de sponsorizări și/sau acte de mecenat sau acordarea de burse private (conform Legii nr. 322/2021).

Încasările nete din *TVA*¹⁴ au înregistrat 84,79 mld lei, în creștere cu 10,1% (an/an). Comparativ cu dinamica înregistrată anul trecut, în primele zece luni a.c. se remarcă o evoluție mai temperată a acestei categorii de venituri, explicată atât de decelerarea bazei macroeconomice relevante (și pe fondul unui efect de bază ridicat aferent anului anterior), cât și de majorarea restituirilor de TVA cu 6,5%, față de nivelul rambursat în aceeași perioadă a anului trecut (24,8 mld. lei în ian-sept 2023, comparativ cu 23,3 mld lei în ian-sept 2022).

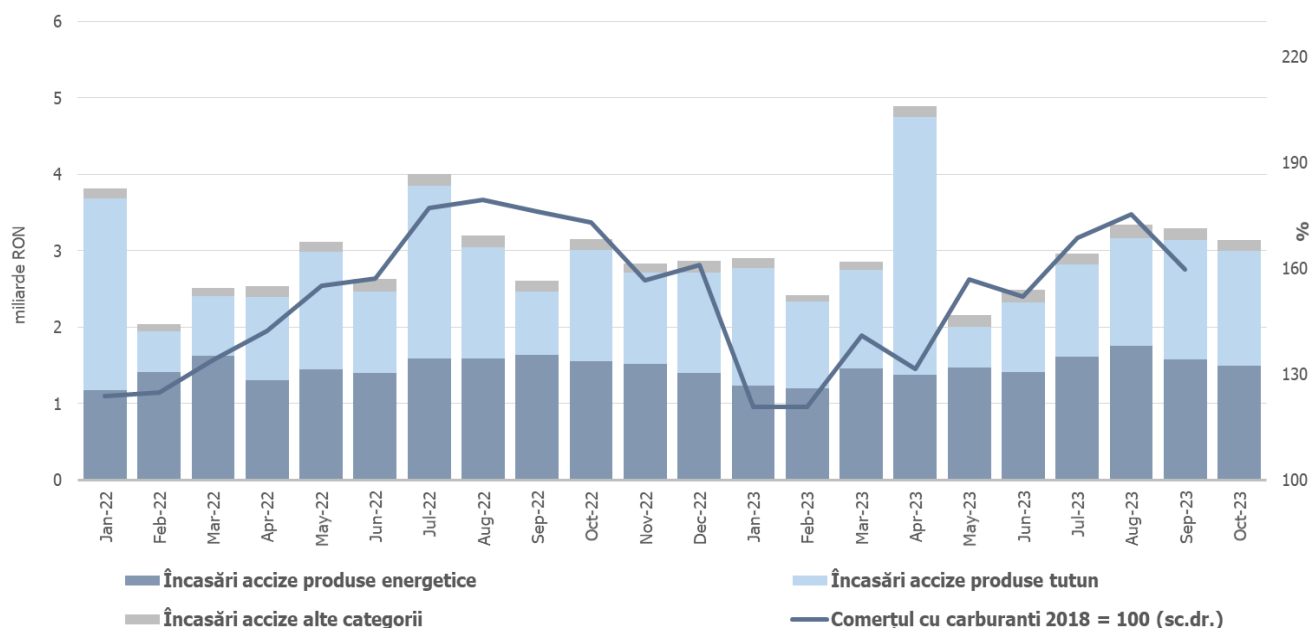

Sursa: MF, INS, calcule proprii

Fig.3 Încasările din taxa pe valoarea adăugată

Veniturile din *accize* au însumat 30,45 mld lei, consemnând o creștere de 2,8% față de nivelul de anul trecut. În structură, încasările din *accizele pentru produsele din tutun* au înregistrat un avans de 7,1% (influențată și de creșterea accizei la țigarete de la 1 aprilie 2023), în timp ce dinamica anuală a încasărilor din *accizele pentru produsele energetice* se menține în teritoriul negativ (-1,1%), pe fondul scăderii comerțului cu amănuntul al carburanților. Evoluția lunară a încasărilor din accize prezintă în general o volatilitate mai ridicată, determinată de politica operatorilor economici de antrepozitare fiscală a produselor accizabile.

¹⁴ Veniturile nete din TVA reprezintă diferența dintre TVA colectată sau brută și restituirile de TVA.

Sursa: MF, INS, calcule proprii

Fig.4 Încasările din accize

Alte impozite și taxe pe bunuri și servicii (preponderent venituri suplimentare din sectorul energetic) au însumat 15,11 mld lei, sporind cu 9,0%, față de nivelul încasat în perioada similară a anului trecut.

Veniturile **nefiscale** au însumat 37,35 mld lei, consemnând un avans de 3,9% (an/an), susținut de încasările din dividende și sumele din vânzarea certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră. Pe de altă parte, s-a înregistrat o diminuare a încasărilor din redevențe - pe fondul evoluției descendente a prețurilor energiei, respectiv a vărsămintelor din veniturile nete ale B.N.R.

Sumele rambursate de Uniunea Europeană în contul plăților efectuate și donații au totalizat 38,86 mld lei, în creștere cu 11,7% (an/an).

II. CHELTUIELILE BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT

Cheltuielile bugetului general consolidat în sumă de 481,66 mld lei au crescut în termeni nominali cu 13,1% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Exprimat ca procent din Produsul Intern Brut, cheltuielile pe primele zece luni ale anului 2023 au înregistrat o creștere cu 0,2 puncte procentuale față de aceeași perioadă a anului 2022, de la 30,2% din PIB la 30,4% din PIB.

Cheltuielile de personal au însumat 108,05 mld lei, în creștere cu 10,8% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Exprimat ca pondere în PIB, cheltuielile de personal reprezintă un nivel de 6,8% din PIB, cu 0,1 puncte procentuale mai mici față de aceeași perioadă a anului precedent.

Cheltuielile cu bunuri și servicii au fost 62,48 mld lei, în creștere cu 12,1% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. O creștere se reflectă la bugetele locale, respectiv 13,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, precum și la bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate de 15,5% pentru decontarea medicamentelor cu și fără contribuție personală și a medicamentelor utilizate în programele naționale de sănătate.

Cheltuielile cu dobânzile au fost de 28,13 mld lei, cu 3,72 mld lei mai mult față de aceeași perioadă a anului precedent, respectiv 15,2% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Cheltuielile cu asistența socială au fost de 161,52 mld lei în creștere cu 10,4% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Evoluția cheltuielilor cu asistența socială a fost influențată, în principal, de majorarea de la 1 ianuarie 2023, a punctului de pensie cu 12,5%, în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.168/2022 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, respectiv de la 1.586 lei la 1.785 lei, a nivelului indemnizației sociale pentru pensionari (pensia minimă) de la 1.000 lei la 1.125 lei, de acordarea unui ajutor financiar pensionarilor sistemului public de pensii, pensionarilor din sistemul pensiilor militare de stat și beneficiarilor de drepturi prevăzute de legi cu caracter special plătite de casele teritoriale de pensii/casele de pensii sectoriale ale căror venituri lunare sunt mai mici sau egale cu 3.000 lei, precum și de acordarea celei de-a 13-a indemnizații pentru persoanele cu dizabilități sub forma unei indemnizații compensatorii.

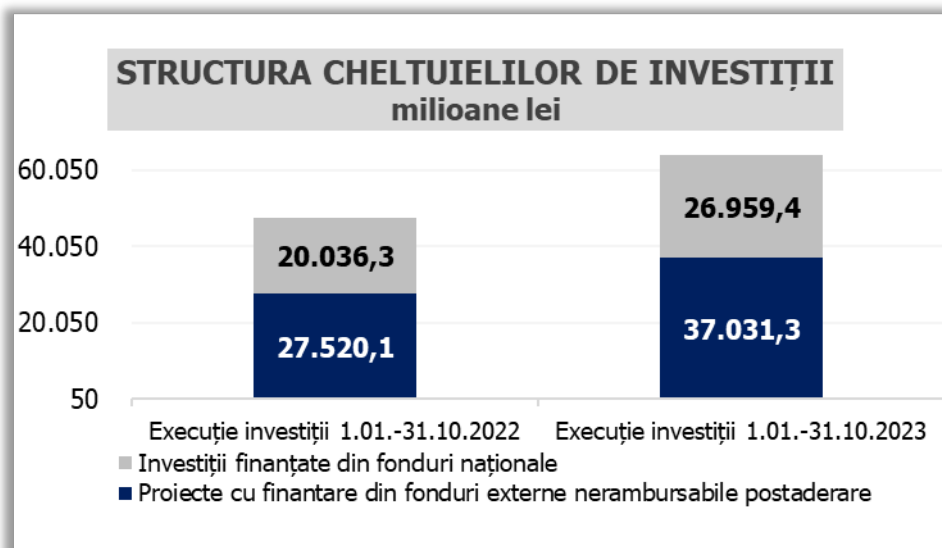
Cheltuielile cu asistența socială au fost influențate și de plățile suportate de la bugetul de stat pentru compensarea facturilor aferente consumului de energie electrică și gaze naturale, respectiv pe primele zece luni ale anului 2023, au fost în sumă de 4,22 mld lei, precum și de majorarea alocațiilor de stat pentru copii începând cu 1 ianuarie 2023.

Cheltuielile cu subvențiile au fost de 15,38 mld lei, în principal, această sumă reprezintă subvenții pentru transportul de călători, pentru sprijinirea producătorilor agricoli, precum și pentru schema de compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale al consumatorilor noncasnici (5,76 mld lei) care reprezintă 37,46% din total subvenții.

Alte cheltuieli au fost de 7,87 mld lei, reprezentând în principal, sume aferente titlurilor de plată emise de Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, conform legislației în vigoare, burse pentru elevi și studenți, susținerea cultelor, alte despăgubiri civile.

Cheltuielile privind proiectele finanțate din fonduri externe nerambursabile (inclusiv subvențiile de la Uniunea Europeană aferente agriculturii) au fost de 45,42 mld lei, cu 22,87% mai mari comparativ aceeași perioadă a anului precedent.

Cheltuielile pentru investiții, care includ cheltuielile de capital, precum și cele aferente programelor de dezvoltare finanțate din surse interne și externe, au fost în valoare de 63,99 mld lei, în creștere cu 34,6% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent când au fost în valoare de 47,56 mld lei. De asemenea, se observă o creștere a ponderii investițiilor finanțate din fonduri externe nerambursabile postaderare, acestea reprezentând 57,87% din totalul cheltuielilor pentru investiții.

Sursa: MF Fig. 5 Structura cheltuielilor de investiții

3.2. Evoluții și tendințe macroeconomice interne 2023-2027

În primele 9 luni ale anului 2023 economia a înregistrat un avans de 1,4%

Pe primele 9 luni ale anului 2023 contextul economic nu a fost unul favorabil, menținându-se un mediu internațional vulnerabil și un nivel încă ridicat al prețurilor. În aceste condiții, în perioada ianuarie - septembrie, economia națională a realizat o creștere economică moderată, de 1,4% comparativ cu perioada similară din anul precedent.

Pe partea ofertei, avansul economiei s-a bazat pe construcții și servicii, în timp ce industria a redus din aportul pozitiv al acestora. Construcțiile au reprezentat cel mai dinamic sector din economie cu un ritm de 7,4% pe fondul demarării și derulării a numeroase proiecte de infrastructură finanțate cu precădere din fonduri europene. Contribuția acestora la susținerea creșterii economice a fost de 0,3 puncte procentuale.

Sectorul serviciilor, deși a manifestat o tendință de decelerare, s-a menținut peste nivelul produsului intern brut cu o majorare a VAB de 2,1% și o contribuție de 1,2 puncte procentuale. În cadrul acestora, cu evoluții peste media sectorului, s-a evidențiat ramura „activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport” cu un avans de 3,4%. Manifestarea diminuării ritmului de creștere poate fi explicată prin faptul că perioada de recuperare a declinului din pandemie s-a încheiat, acest sector fiind unul din domeniile cele mai afectate de restricții. Aportul la creșterea reală a PIB a fost de 0,2 puncte procentuale. În ceea ce privește ramura „comerț, transport, hoteluri și restaurante”, comportamentul populației s-a schimbat față de anii precedenți conducând la evoluții trimestriale diferite. Dacă în primele luni activitatea a fost avantajată de condițiile favorabile practicării sporturilor de iarnă pe de o parte, dar și de preocuparea populației pentru achiziționarea de bunuri de consum, în următoarele două trimestre înclinația populației spre economisire a început să primeze comparativ cu cea către consum. În aceste condiții, valoarea adăugată brută a acestei ramuri s-a majorat cu 3,8% în primul trimestru, cu 0,5% în trimestrul II, trecând în teritoriul negativ în

trimestrul III (-0,5%), rezultând astfel o creștere de 1,2% pe ansamblul perioadei și o contribuție de 0,2 puncte procentuale la dinamica PIB. Sectorul „informații și comunicații”, cu o dinamică de 4,6%, a continuat să devanseze nivelul creșterii economice la care a avut un aport de 0,3 puncte procentuale.

Activitatea din industrie a fost afectată de factori conjuncturali perturbatori, fără a reuși să se redreseze, intensitatea reducerii volumului de activitate diminuând astfel avansul economiei cu 0,6 puncte procentuale.

Pe latura cererii, este de evidențiat aportul consistent adus la creșterea economică de investițiile brute (2,8 puncte procentuale). Realizările sectorului construcții s-au reflectat în mod corespunzător în dinamica **formării brute de capital fix, care a avansat cu 10,7%** ca urmare a evoluției favorabile a lucrărilor de infrastructură finanțate atât fondurile UE (PNRR și Cadrul financiar multianual), cât și fondurile publice.

Referitor la consumul privat, incertitudinile care caracterizează mediul socio-economic actual, precum și constrângerile politicii monetare, s-au reflectat și asupra comportamentului consumatorilor. Astfel, chiar dacă începând cu al doilea trimestru inflația s-a poziționat pe un trend descendent, consumul a înregistrat o decelerare continuă, populația fiind înclinată să aloce o parte din venitul disponibil economisirii. Pe ansamblul perioadei, consumul privat a avut o **creștere de 2,8%** contribuind cu 1,7 puncte procentuale la rata reală a produsului intern brut. În ceea ce privește consumul guvernamental evoluțiile trimestriale s-au concretizat într-o majorare cu 2,6% comparativ cu intervalul similar din anul anterior, susținând cu 0,5 puncte procentuale creșterea economică.

Aportul semnificativ al componentelor cererii interne la avansul economic a fost considerabil diminuat de contribuția negativă a variației stocurilor (4,9 puncte procentuale) pe fondul contracției activității industriale și a reducerii importului de bunuri și servicii. Prin contribuția pozitivă a exportului net (1,3 puncte procentuale) creșterea economică a ajuns la 1,4%.

Conform prognozei de toamnă a CNSP, se prevede pentru anul 2023 un avans economic de 2,0%. Valoarea nominală a produsului intern brut este de 1.583,5 mld. lei, rezultată dintr-un deflator de 10,2%.

În trimestrul II 2023 rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a fost de 68,7% (conform definiției AMIGO).

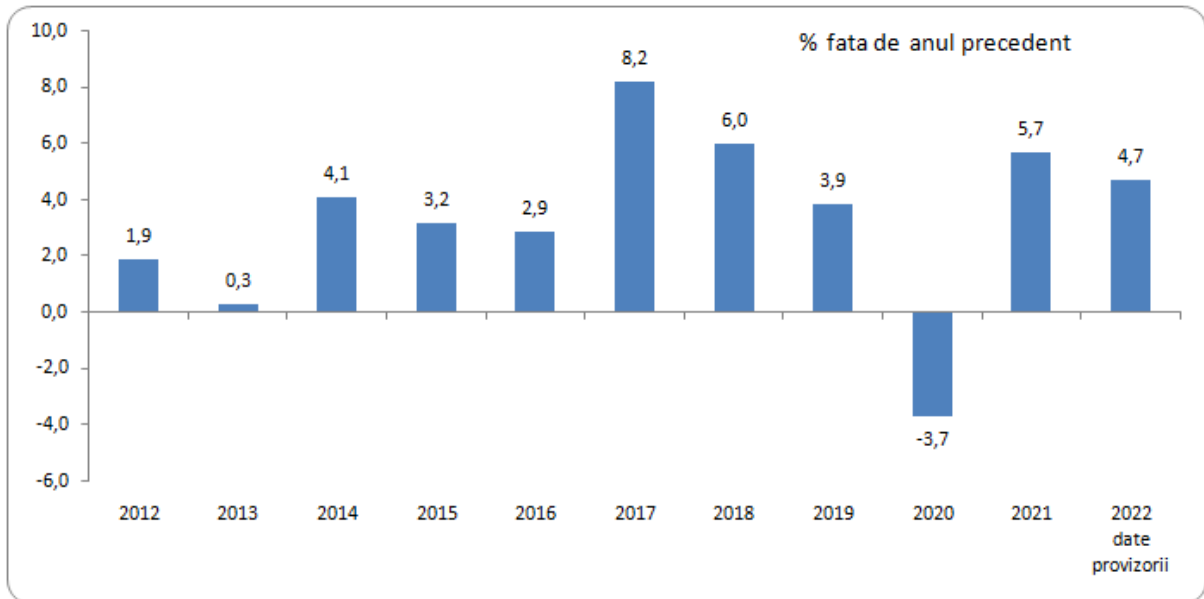
Numărul mediu de salariați (media efectivelor lunare, conform INS, conform metodologiei naționale) a fost de 5.117,3 mii persoane în primele 9 luni din 2023, în creștere cu 1,4% (respectiv 68,5 mii persoane) față de aceeași perioadă din anul 2022. Numărul mediu de salariați din industrie a avansat cu 0,4%, respectiv 4,9 mii persoane față de primele 9 luni din 2022 în condițiile în care și **industria prelucrătoare** a înregistrat o creștere de 4,6 mii persoane (respectiv 0,4%), din care:

- fabricarea produselor din tutun (10,1%);
- fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigărilor (7,6%);
- industria alimentară (6,5%);
- fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (5,3%).

Câștigul salarial mediu brut pe total economie, a fost de 7.199 lei în primele 9 luni din 2023, în timp ce câștigul salarial mediu net s-a majorat cu 15,2 %, fiind de 4.497 lei. În termeni reali, pe total economie, câștigul salarial a înregistrat o creștere notabilă de 3,2%, unde cele mai mari dinamici au fost realizate în construcții (7,5%), agricultura (7,1%) și industrie (5,4%).

Rata șomajului înregistrat la sfârșitul lunii septembrie 2023 a fost de 2,85%, mai mic cu 0,03 puncte procentuale față de sfârșitul lunii septembrie 2022 (2,88%).

Evoluția în termeni reali a produsului intern brut

Sursa: Datele pentru perioada 2012 - 2021 sunt conform comunicatului INS nr. 260 din 12 octombrie 2023.

În anul 2022 inflația s-a accentuat

Contextul extern și intern al anului 2022, cu conflictul ruso-ucrainean la granițele naționale și criza energetică care au amplificat presiunile asupra prețurilor materiilor prime, a făcut ca inflația să aibă o evoluție în sens ascendent, similară cu cea a țărilor est-europene, înregistrând pe final de an un ecart de 3,8 puncte procentuale, peste media europeană. Conform datelor Eurostat, nivelul prețurilor de consum din România la sfârșitul anului 2022, s-a situat sub nivelul înregistrat în majoritatea statelor din regiune (Bulgaria, Polonia, Ungaria și țările baltice).

Pe medie, creșterea prețurilor de consum a fost de 13,8%. Cel mai mult s-au majorat mărfurile alimentare (15,7%), urmate de mărfurile nealimentare (14,5%), în timp ce tarifele la servicii au avut un ritm de creștere mai moderat (7,8%). Începând cu lunile de vară, inflația a fluctuat într-un platou al valorilor ridicate, până a atins un vârf maxim, de 16,8% în luna noiembrie, după care și-a încetinit viteza de creștere în luna decembrie, ajungând la o rată anuală de 16,4%.

În anul 2023 prețurile de consum s-au încadrat pe un trend descendent

Pe parcursul primelor zece luni ale anului 2023, economia mondială a intrat într-o fază tranzitorie dezinflaționistă caracterizată prin decelerarea prețurilor energetice și a cotațiilor multor materii prime, precum și la revenirea aproape de normal a funcționării lanțurilor de distribuție și aprovizionare, ceea ce a condus la o recalibrare a cererii cu oferta, determinând o poziționare a prețurilor de consum pe un trend descendent. Acest fenomen s-a transmis și în plan intern printr-o încetinire a vitezei de creștere a prețurilor de consum, datele statistice indicând o inflație în scădere, rata anuală înregistrată la nivelul lunii octombrie coborând la 8,1%.

În acest sens, inflația pe primele zece luni ale anului 2023 și-a continuat traiectoria descendentă, rata medie fiind de 11,2%, tendința descrescătoare păstrându-se atât pe componenta alimentară (16,8%) cât și pe cea nealimentară (7,5%), beneficiind de producerea unor efecte favorabile de runda a doua. Evoluția descrescătoare s-a manifestat cu precădere în sectorul alimentar unde, pe fondul reducerii presiunilor prețurilor energetice și a plafonării temporare a adaosurilor comerciale, decelerarea bunurilor alimentare s-a regăsit deopotrivă pe zona produselor neprocesate și procesate. În schimb, serviciile au rămas pe o pantă ușor crescătoare, media primelor zece luni atingând o cotă de 11,3%, în principal pe fondul dinamicii ridicate a costurilor cu forța de muncă.

În același timp, indicele prețurilor producției industriale și-a redus viteza de creștere într-un ritm substanțial, datele statistice indicând o decelerare până la 8,0% la nivelul primelor trei trimestre din anul 2023.

Pentru ultima parte a anului 2023, se așteaptă ca inflația să își continue trendul descendent ca urmare a producerii unor efecte de bază favorabile, atât pentru produsele alimentare cât și nealimentare. Media anuală se prefigurează a indica o rată de 10,5%, în timp ce la sfârșitul anului, se estimează că prețurile de consum vor atinge un nivel de 7,4%.

Creșterea economică va fi de 3,4% în anul 2024

Pentru anul 2024, conform prognozei de toamnă, se prevede o majorare a produsului intern brut cu 3,4%.

Pe latura ofertei, în condiții de atenuare a incertitudinilor geo-politice nefavorabile, se așteaptă ca procesul de redresare al industriei să fie reluat, estimându-se o creștere de 1,2%. Continuarea atragerii fondurilor europene va susține dinamica accelerată a sectorului construcțiilor (7,1%). Pentru servicii, activitățile cu aport sporit de valoare adăugată brută vor avea o contribuție importantă la susținerea creșterii de 3,5% din acest sector. Agricultură va continua să rămână un domeniu dependent de situația climatică, dinamica estimată la 5,7% fiind considerată una prudentă, fără a acoperi evoluțiile nefavorabile din ultimii ani.

Pe latura cererii, investițiile brute dezvoltate atât din surse europene, cât și din cele publice, vor susține pozitiv evoluția economică, consemnând o contribuție de 1,7 puncte procentuale la rata reală a produsului intern brut, corespunzătoare unui avans de 6,5%. În contextul în care puterea de cumpărare a veniturilor populației se va îmbunătăți ca urmare a unei inflații poziționată pe o pantă descendentă, consumul privat este de așteptat să se majoreze cu 3,4%, reprezentând o contribuție de 2,1 puncte procentuale la avansul economiei. Exportul net este de așteptat să aibă o contribuție negativă la creșterea economică (-0,7 puncte procentuale). În această

situație, importul de bunuri și servicii, pe fondul sporirii cererii interne atât pentru investiții, cât și pentru consum, se va majora cu 4,6%, concomitent cu un avans mai redus al exportului de bunuri și servicii (3,4%).

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe va reprezenta, în anul 2024, 6,9% din PIB

Deficitul de cont curent este prognozat la 23,9 mld. euro în anul 2024, având o pondere în PIB de 6,9%, cu un deficit în scădere al balanței de bunuri până la 9,7% din PIB.

Piața muncii își menține traiectoria pozitivă

Pentru anul 2024, a fost estimată o creștere a numărului de salariați cu peste 83 mii persoane ajungând la 5342 mii salariați și o rată a șomajului înregistrat de 2,7%.

Inflația în 2024 va avea o traiectorie descendentă

Pentru anul 2024, inflația prognozată va intra pe un ritm descendent mai pronunțat, excepție făcând doar primul trimestru din 2024, când se vor resimți temporar efectele măsurilor de creștere a sustenabilității fiscale. Conform traiectoriei estimate, este de așteptat ca inflația la sfârșitul anului 2024, să atingă un nivel de 4,6%, respectiv 6,0% ca medie anuală.

Creșterea economică pe termen mediu se va accelera

Pentru perioada 2025 - 2027, ritmul mediu anual de creștere economică este prognozat la 4,3% cu un vârf de 4,6% în anul 2026. Estimarea are ca fundament o accelerare a investițiilor publice și private în domeniile prioritare ale economiei, în condițiile unei absorbții cât mai bune a fondurilor europene din PNRR și din cadrul financiar multianual. Ritmul mediu anual de creștere al FBCF estimat la circa 7,5% se va concretiza într-o îmbunătățire importantă a ratei de investiție, care va ajunge la 27,4% la sfârșitul orizontului de prognoză. Exportul net își va diminua treptat aportul negativ la creșterea economică până la 0,3 puncte procentuale în anul 2027.

Pe partea ofertei, demararea numeroaselor proiecte de investiții, în principal în infrastructură vor menține construcțiile ca principalul susținător al creșterii cu un ritm mediu anual de 8,3%. Serviciile, prin dezvoltarea cu precădere a domeniilor performante, vor avea un aport important la majorarea produsului intern brut, ritmul mediu anual fiind de 4,1%. Pentru sectorul industrial dinamica medie este prognozată la 4% în condițiile în care se prevede o îmbunătățire a mediului economic european și internațional.

Evoluția indicatorilor macroeconomici pe termen mediu					
- modificare procentuală față de anul anterior -					
	2023	2024	2025	2026	2027
Produsul intern brut,					
- prețuri curente - mld. lei	1.583,5	1.733,8	1.880,6	2.032,3	2.179,0
- creșterea reală, %	2,0	3,4	4,2	4,6	4,1
Contul curent - mil. euro	-22.711	-23.850	-24.409	-24.836	-24.736
- % din PIB	-7,1	-6,9	-6,6	-6,3	-5,8
Creșterea prețurilor de consum, %					
- sfârșitul anului	7,4	4,6	3,4	2,6	2,3
- media anuală	10,5	6,0	4,0	2,9	2,6
Câștigul salarial mediu brut lunar - lei	6.935	7.567	8.167	8.750	9.310
Câștigul salarial mediu net lunar - lei	4.330	4.733	5.110	5.476	5.827
Câștigul salarial real, %	3,0	3,1	3,8	4,1	3,7
Numărul mediu de salariați-mii persoane	5.258,6	5.342	5.445	5.554	5.646
Numărul de șomeri înregistrați la sfârșitul anului					
- mii persoane	235	215	200	190	186
- rata șomajului înregistrat, %	2,9	2,7	2,5	2,3	2,2

Deficitul contului curent se va situa la un nivel de 5,8% ca pondere în PIB la sfârșitul orizontului de prognoză

Ponderea în PIB a deficitului de cont curent se așteaptă să intre pe o traiectorie de redresare, de la 7,1% din PIB în anul 2023 la 5,8% în anul 2027.

Piața muncii va continua să se îmbunătățească

Ocuparea forței de muncă se va îmbunătăți, în principal, prin creșterea numărului de salariați cu 304 mii în perioada 2025-2027, în condițiile creșterii productivității muncii. Șomajul înregistrat va continua să se reducă chiar la niveluri inferioare celor dinaintea izbucnirii pandemiei de COVID-19, rata șomajului scăzând până la 2,2% la sfârșitul anului 2027.

Inflația se va atenua

Pe termen mediu prețurile se vor încadra, începând cu anul 2025, în marjele țintei de inflație stabilite de BNR, în timp ce la orizontul anului 2026 să revină la valori sub 3%, atât ca medie anuală, cât și la sfârșit de an.

Previziunile au luat în calcul atât ani agricoli normali cât și stabilizarea prețurilor energetice și a altor materii prime la nivel global, precum și o ușoară depreciere în termeni nominali a monedei naționale în raport cu moneda europeană.

3.3. Cheltuieli fiscale

Cheltuielile fiscale sunt definite conform Legii responsabilității fiscal-bugetare nr.69/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, iar estimarea lor se face prin metoda "venitului pierdut" care presupune estimarea efectelor asupra încasărilor bugetare generate de acordarea de scutiri, deduceri și facilități fiscale,

cote reduse de impozitare, reguli diferențiate de calcul al impozitelor, taxelor și contribuțiilor, aplicabile anumitor categorii de contribuabili, în raport cu standardele de impozitare stabilite în mod general.

Pentru anul 2023 acestea sunt estimate la un nivel de 76.221 mil. lei (4,8% din PIB). Începând cu anul 2024 se observă o reducere semnificativă a cheltuielilor fiscale (-0,6pp) generată de modificările legislative aprobate prin Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung cu efect asupra veniturilor din contribuții sociale, TVA și impozit pe venit (revizuirea reglementărilor privind acordarea facilităților fiscale în domeniile construcții, agricultură și IT și în ceea ce privește aplicarea cotelor reduse de TVA).

	2023	2024	2025	2026
PIB (mil. lei)	1.583.500	1.733.800	1.880.600	2.032.300
Cheltuieli fiscale* (mil. lei) (% PIB)	76.221 (4,8)	72.686 (4,2)	78.123 (4,2)	82.844 (4,1)
din care:				
Impozit pe profit (mil. lei) (% PIB)	9.141 (0,6)	10.072 (0,6)	10.846 (0,6)	11.697 (0,6)
Impozit pe venit (mil. lei) (% PIB)	18.689 (1,2)	18.912 (1,1)	20.040 (1,1)	20.988 (1,0)
Taxa pe valoarea adăugată (mil. lei) (% PIB)	22.140 (1,4)	21.578 (1,2)	23.293 (1,2)	24.999 (1,2)
Contribuții sociale (mil. lei) (% PIB)	23.675 (1,5)	19.394 (1,1)	21.103 (1,1)	22.239 (1,1)
Impozite și taxe locale (mil. lei) (% PIB)	2.576 (0,2)	2.730 (0,2)	2.840 (0,2)	2.922 (0,1)

* Nu cuprind scutirile care sunt conforme Directivelor UE.

Principalele cheltuieli fiscale în cazul României, conform legislației în vigoare, sunt următoarele:

- scutirea de impozit pentru profitul investit în producția și/sau achiziția de echipamente tehnologice - mașini, utilaje și instalații de lucru, cheltuielile de cercetare dezvoltare - deducere suplimentară în proporție de 50% a cheltuielilor eligibile pentru aceste activități, cheltuieli privind sponsorizări și/sau acte de mecenat, precum și burse private, impozit pe profit redus ca urmare a facilității acordate pentru menținere a capitalului propriu pozitiv/majorare a capitalului propriu în cazul impozitului pe profit.
- scutirea de impozit pe venit pentru veniturile reprezentând ajutoare, indemnizații și alte forme de sprijin acordate conform legii, eliminarea din venitul lunar din pensii a plafonului neimpozabil de 2000 lei, deduceri personale pentru persoanele aflate în întreținere, scutirea de impozit pentru veniturile din salarii și asimilate salariilor în baza contractelor individuale de muncă încheiate cu angajatori care desfășoară activități în sectorul construcției, agricultură, I.T. pentru veniturile sub plafonul de 10.000 lei brut, cercetare-dezvoltare.
- aplicarea cotei reduse de TVA de 9% și respectiv 5% pentru anumite categorii de livrări/prestări de servicii.
- scutirea de contribuții sociale a biletelor de valoare acordate potrivit legii, a veniturilor din pensii, a ajutoarelor, indemnizațiilor și a altor forme de sprijin acordate conform legii.
- scutiri de la plata impozitului pe clădirile aflate în proprietatea publică sau privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, scutiri de la plata impozitului

pe clădire în cazul persoanelor fizice și/sau juridice române care reabilitează sau modernizează termic clădirile de locuit pe care le dețin în proprietate.

Capitolul 4. POLITICA FISCAL-BUGETARĂ ȘI DE ADMINISTRARE FISCALĂ

4.1 Realizări estimate în anul 2023 față de măsurile asumate prin Raportul anterior

Principalele obiective ale politicii fiscale avute în vedere pe termen mediu au vizat, printre altele, și implementarea măsurilor cuprinse în Programul de guvernare 2021-2024/2023-2024, luând în considerare constrângerile fiscal-bugetare, precum și angajamentele asumate prin Planul National de Redresare și Reziliență (PNRR).

Angajamentul asumat de către Guvernul României prin Programul de guvernare 2021-2024 a avut ca premisă și necesitatea evaluării sistemului fiscal existent, respectiv efectuarea unei analize a modului de impozitare a capitalului versus impozitarea muncii.

Totodată, Programele de guvernare 2021-2024/2023-2024 relevă că este necesar ca principalul efort să se concentreze pe îmbunătățirea colectării veniturilor, sens în care s-a indicat și nevoia implementării unui sistem fiscal mai corect, mai eficient, mai simplu și mai transparent, respectiv revizuirea distorsiunilor și a lacunelor din legislația fiscală spre a se asigura corectitudinea și echitatea în sistem pe principiul neutralității taxării.

Măsurile de reformă în domeniul fiscal sunt cuprinse în cadrul *Secțiunii 1: REFORME ȘI INVESTIȚII INCLUSE ÎN PLANUL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ - Componenta 8 "REFORMA FISCALĂ ȘI REFORMA SISTEMULUI DE PENSII"* Reforma 4 *Revizuirea cadrului fiscal*. Una din măsurile importante o reprezintă reducerea graduală a ariei de aplicabilitate a regimului special de impozitare pentru microîntreprinderi.

În contextul PNRR, ca parte a Acordului de servicii de asistență tehnică rambursabile privind îmbunătățirea cadrului fiscal, Banca Mondială a efectuat o analiză a sistemului fiscal actual, și a formulat recomandări de reformă fiscală, pentru a se asigura faptul că sistemul fiscal contribuie la promovarea și menținerea unei creșteri economice sustenabile, acestea regăsindu-se în *Raportul privind Reforma sistemului fiscal din România*, implementarea recomandărilor fiind aprobată de către Guvernul României, realizându-se în funcție de decizia politică.

Având în vedere principalele măsuri de politică fiscală, pentru domeniul propriu de activitate menționăm, punctual, următoarele:

În domeniul impozitelor directe:

◆ Impozitul pe profit/ Impozitul pe veniturile microîntreprinderilor

► Măsurile adoptate prin Ordonanța Guvernului nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale, pentru care intrarea în vigoare a fost stabilită începând cu ianuarie 2023:

- modificarea reglementărilor, prin reducerea graduală a ariei de aplicabilitate a regimului special de taxare pentru microîntreprinderi fiind instituite măsuri privind: modificarea plafonului pentru veniturile obținute în anul precedent, de la 1.000.000

euro la 500.000 euro; menținerea cotei de 1% și eliminarea cotei de 3%; instituirea condiției ca microîntreprinderea să aibă cel puțin un salariat; instituirea unei limite privind deținerea de titluri de participare de către același acționar/asociat la cel mult trei microîntreprinderi, în cazul acționarilor/asociațiilor care dețin mai mult de 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot; limitarea la 20% a veniturilor obținute din consultanță și management, precum și excluderea din sfera de aplicare a persoanelor juridice care desfășoară anumite activități (activități în domeniul bancar, în domeniul asigurărilor și reasigurărilor, al pieței de capital, inclusiv activități de intermediere în aceste domenii, în domeniul jocurilor de noroc, precum și activități de explorare, dezvoltare, exploatare a zăcămintelor de petrol și gaze naturale); aplicarea opțională a sistemului de impozit pe veniturile microîntreprinderilor; reguli de scădere din baza impozabilă a dividendelor primite, din statele member ale Uniunii Europene, de către microîntreprinderi, dacă sunt îndeplinite anumite condiții.

- extinderea unor stimulente fiscale, fiind adoptate prevederi vizând extinderea facilității privind scutirea de impozit a profitului investit, în scopul stimulării contribuabililor de a dezvolta noi capacități de producție și de a le moderniza pe cele existente;

- de asemenea, s-a adoptat majorarea cotei impozitului pe dividende, de la 5% la 8%, pentru dividendele distribuite/plătite între persoane juridice române precum și reguli unitare privind distribuția de dividende, aplicarea impozitului pe dividende și în cazul dividendelor distribuite către fondurile de pensii administrate privat/fondurile de pensii facultative, constituite potrivit legislației în materie, ori către persoanele juridice la care statul/unitățile administrativ-teritoriale au calitatea de acționar.

► Instituirea unui sistem fiscal mai corect, mai eficient, mai simplu și mai transparent, și creșterea veniturilor fiscale

I. Prin prevederile *Legii nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscale bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung*, a fost instituit un impozit minim pe cifra de afaceri pentru întărirea disciplinei fiscale care să asigure o contribuție minimă datorată de un contribuabil plătitor de impozit pe profit pentru situația în care impozitul pe profit, determinat pe baza prevederilor generale ale titlului II din Codul fiscal, este mai mic decât valoarea impozitului minim pe cifra de afaceri.

Totodată, a fost instituit un impozit suplimentar pe cifra de afaceri pentru:

- instituțiile de credit, impozit calculat prin aplicarea asupra cifrei de afaceri a unei cote de impozitare de:

- 2%, pentru perioada 1 ianuarie 2024 - 31 decembrie 2025 inclusiv; și

- 1%, începând cu data de 1 ianuarie 2026;

- persoanele juridice care desfășoară activități în sectoarele petrol și gaze naturale, impozit determinat prin aplicarea unei cote de impozitare de 0,5% asupra veniturilor totale din care se scad anumite venituri/elemente de calcul stabilite de lege.

II. În domeniul impozitului pe veniturile microîntreprinderilor, în vederea instituirii unui sistem fiscal mai corect și pentru creșterea veniturilor fiscale, au fost reglementate măsuri care au vizat modificarea sistemului cotelor de impozitare:

- 1%, pentru microîntreprinderile care realizează venituri care nu depășesc 60.000 euro inclusiv și care nu desfășoară activitățile menționate mai jos;

- 3%, pentru microîntreprinderile care realizează venituri peste 60.000 euro sau care desfășoară activități, principale sau secundare, corespunzătoare codurilor CAEN: 5821 - Activități de editare a jocurilor de calculator, 5829 - Activități de editare a altor produse software, 6201 - Activități de realizare a soft-ului la comandă (software orientat client), 6209 - Alte activități de servicii privind tehnologia informației, 5510 - Hoteluri și alte facilități de cazare similare, 5520 - Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată, 5530 - Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere, 5590 - Alte servicii de cazare, 5610 - Restaurante, 5621 - Activități de alimentație (catering) pentru evenimente, 5629 - Alte servicii de alimentație n.c.a., 5630 - Baruri și alte activități de servire a băuturilor, 6910 - Activități juridice - numai pentru societățile cu personalitate juridică care nu sunt entități transparente fiscal, constituite de avocați potrivit legii, 8621 - Activități de asistență medicală generală, 8622 - Activități de asistență medicală specializată, 8623 - Activități de asistență stomatologică, 8690 - Alte activități referitoare la sănătatea umană.

► **Transpunerea prevederilor Inițiativei la nivel global privind evitarea erodării bazei impozabile și transferului profiturilor**

Proiectul de Lege privind asigurarea unui nivel minim global de impozitare a grupurilor de întreprinderi multinaționale și a grupurilor naționale de mari dimensiuni care transpune Directiva (UE) 2022/2523 a Consiliului privind asigurarea unui nivel minim global de impozitare a grupurilor de întreprinderi multinaționale și a grupurilor naționale de mari dimensiuni în Uniune, a fost adoptat de Guvern și transmis Parlamentului, conform Hotărârii nr. E212/09.11.2023. În prezent, proiectul se află în dezbateri parlamentară, în regim de urgență, și trebuie adoptat până la termenul de transpunere, 31 decembrie 2023 inclusiv. Legea mai sus menționată urmează să se aplice începând cu exercițiile financiare care încep la 01.01.2024.

Sistemul minim de impozitare se aplică de către grupurile de mari dimensiuni, naționale și multinaționale, cu venituri anuale consolidate de cel puțin 750 milioane EUR, în cel puțin două dintre cele patru exerciții financiare imediat precedente exercițiului financiar de referință.

Proiectul de lege prevede instituirea unor impozite noi:

- **impozitul suplimentar.** Dacă cota efectivă de impozitare pentru entitățile dintr-o anumită jurisdicție este sub nivelul cotei minime de 15%, un grup de întreprinderi multinaționale și un grup național de mari dimensiuni trebuie să plătească un impozit suplimentar pentru a-și aduce cota efectivă de impozitare la minimul de 15%. Acest impozit se colectează prin intermediul a două reguli interconectate: *regula de includere a veniturilor (IIR) și regula profiturilor subimpozitate (UTPR)*. În cazul în care un stat terț nu aplică impozitul suplimentar în temeiul IIR, pentru entitățile constitutive din România se aplică regula UTPR.

- **impozitul suplimentar național** se datorează pentru profitul excedentar al entităților constitutive, situate în România care sunt impozitate la un nivel redus.

România va putea să colecteze integral, la nivel național, impozitul aferent diferenței dintre cota efectivă minimă de impozitare de 15% stabilită la nivel global și cota efectivă de impozitare jurisdicțională aplicabilă grupurilor multinaționale pentru filialele din România.

Alte măsuri

► Prolungirea perioadei de suspendare a reglementărilor referitoare la facilitatea fiscală pentru cheltuielile cu educația timpurie, până la data de 31 decembrie 2023

Pentru anul fiscal 2023, mecanismul specific de deducere a cheltuielilor cu educația timpurie este suspendat, astfel cum s-a reglementat prin prevederile art. XXXVI alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 168/2022 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

► Instituirea impozitului special pe bunuri imobile și mobile

Suplimentar, prin *Legea nr. 296/2023*, a fost instituit un impozit special pe bunurile imobile și mobile de valoare mare, în sarcina:

- persoanelor fizice care, la data de 31 decembrie a anului fiscal anterior, au în proprietate/propritate comună clădiri rezidențiale situate în România, dacă valoarea impozabilă a clădirii, calculată potrivit prevederilor titlului IX - Impozite și taxe locale din Codul fiscal depășește 2.500.000 lei;

- persoanelor fizice și a persoanelor juridice care au în proprietate autoturisme înmatriculate/înregistrate în România a căror valoare de achiziție individuală depășește 375.000 lei; impozitul se datorează pe o perioadă de 5 ani începând cu anul fiscal în care are loc predarea-primirea autoturismului sau pentru fracțiunea de ani rămasă până la împlinirea perioadei de 5 ani de la această dată pentru cele la care predarea-primirea autoturismului a avut loc anterior.

◆ Impozitul pe venit și contribuții sociale obligatorii

► Măsurile adoptate prin Ordonanța Guvernului nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale, pentru care intrarea în vigoare a fost stabilită începând cu veniturile lunii ianuarie 2023:

● Au fost revizuite reglementările privind acordarea facilităților fiscale în sectorul construcției, precum și în sectorul agricol și în industria alimentară, astfel începând cu veniturile aferente lunii ianuarie 2023, **facilitățile fiscale se acordă numai persoanelor fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor realizate în baza contractelor individuale de muncă încheiate cu angajatori care se încadrează în condițiile prevăzute la art. 60 pct. 5 și pct. 7 din Codul fiscal.**

● În cazul veniturilor din salarii și asimilate salariilor se introduce un plafon lunar de venit neimpozabil și care nu se cuprinde în bazele de calcul ale contribuțiilor sociale obligatorii, de cel mult 33% din salariul de bază corespunzător locului de muncă ocupat, pentru anumite tipuri de venituri, în condițiile stabilite prin lege.

● A fost revizuit sistemul de acordare a deducerilor personale în cazul contribuabililor care realizează venituri din salarii la locul unde se află funcția de bază.

Măsura vizează acordarea deducerii personale de bază și a deducerilor personale suplimentare, după caz, în limita venitului impozabil lunar realizat. Astfel, deducerea personală de bază se acordă pentru persoanele fizice care au un venit lunar brut de până 2.000 de lei peste nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată aprobat prin hotărâre a Guvernului, în vigoare în luna de realizare a venitului.

Deducerea personală suplimentară se acordă astfel:

- 15% din salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată pentru persoanele fizice cu vârsta de până la 26 de ani, care realizează venituri din salarii al căror nivel este de până la nivelul de 2.000 de lei peste nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată aprobat prin hotărâre a Guvernului, în vigoare în luna de realizare a venitului;
- 100 de lei lunar pentru fiecare copil cu vârsta de până la 18 de ani, dacă acesta este înscris într-o unitate de învățământ, părintelui care realizează venituri din salarii, indiferent de nivelul acestora;
- Pentru **veniturile din cedarea folosinței bunurilor**, altele decât veniturile din arendă și din închirierea în scop turistic a camerelor situate în locuințe proprietate personală, nivelul venitului brut reprezintă venit impozabil;
- Majorarea cotei de impozit pentru veniturile din dividende de la 5% la 8% pentru dividendele distribuite după data de 1 ianuarie 2023;
- **A fost modificat plafonul până la care contribuabilii care realizează venituri din activități independente determină venitul net anual pe bază de norme de venit**, respectiv de la 100.000 euro la 25.000 euro;
- **Au fost aduse modificări prevederilor privind veniturile din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal**, astfel a fost eliminat plafonul neimpozabil de 450.000 lei reprezentând deducere din valoarea tranzacției la stabilirea venitului impozabil iar calculul impozitului pe venit la valoarea tranzacției se realizează prin aplicarea cotei de 3% pentru proprietățile imobiliare deținute o perioadă de până la 3 ani inclusiv sau a cotei de 1% pentru imobilele deținute o perioadă mai mare de 3 ani;
- **A fost modificată baza anuală de calcul al contribuției de asigurări sociale**, în cazul persoanelor care realizează venituri din activități independente venituri și/sau venituri din drepturi de proprietate intelectuală, din una sau mai multe surse și/sau categorii de venituri, a căror valoare cumulată este cel puțin egală cu 12 salarii minime brute pe țară, în vigoare la termenul de depunere a Declarației estimative.

Baza anuală de calcul o reprezintă venitul ales de contribuabil, care nu poate fi mai mic decât:

- nivelul de 12 salarii minime brute pe țară, în cazul veniturilor realizate cuprinse între 12 și 24 salarii minime brute pe țară;
- nivelul de 24 salarii minime brute pe țară, în cazul veniturilor realizate de peste 24 salarii minime brute pe țară;
- **A fost modificată baza anuală de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate**, în cazul persoanelor care realizează venituri din activități independente, venituri din drepturi de proprietate intelectuală, venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit prevederilor titlului II sau titlului III,

venituri din cedarea folosinței bunurilor, venituri din activități agricole, silvicultură și piscicultură, venituri din investiții și venituri din alte surse, din una sau mai multe surse și/sau categorii de venituri, a căror valoare cumulată este cel puțin egală cu 6 salarii minime brute pe țară, în vigoare la termenul de depunere a Declarației estimative.

Baza anuală de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate o reprezintă:

- nivelul a 6 salarii minime brute pe țară, în cazul veniturilor realizate cuprinse între 6 și 12 salarii minime brute pe țară;
- nivelul de 12 salarii minime brute pe țară, în cazul veniturilor realizate cuprinse între 12 și 24 salarii minime brute pe țară;
- nivelul de 24 salarii minime brute pe țară, în cazul veniturilor realizate de peste 24 salarii minime brute pe țară.

► Măsurile adoptate prin *Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung*, pentru care intrarea în vigoare a fost stabilită la data de întâi a lunii următoare intrării în vigoare a legii și aplicabile începând cu veniturile aferente aceleiași luni sau care se aplică începând cu veniturile aferente anului 2024:

● **revizuirea reglementării privind acordarea facilităților fiscale pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor ca urmare a desfășurării activității de creare de programe pentru calculator**

Măsura vizează:

- restrângerea aplicării scutirii de la plata impozitului pe venit ce urmează a fi aplicată numai pentru veniturile realizate în baza unui singur contract individual de muncă, raport de serviciu, act de delegare sau detașare sau a unui statut special prevăzut de lege, respectiv la locul unde se află funcția de bază. Scutirea se aplică pentru veniturile brute lunare de până la 10.000 lei inclusiv. Pentru partea din venitul brut lunar ce depășește 10.000 lei nu se aplică facilitatea fiscală.

- reducerea cotei contribuției de asigurări sociale cu punctele procentuale corespunzătoare cotei de contribuție la fondul de pensii administrat privat prevăzută în *Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat, republicată*, cu modificările și completările ulterioare (respectiv 3,75 puncte procentuale, în anul 2023 și 4,75 începând cu anul 2024) și scutirea de la plata contribuției la fondul de pensii administrat privat. Persoanele fizice pot opta pentru plata contribuției datorată la fondul de pensii administrat privat.

Aplicarea facilităților fiscale acordate angajaților care desfășoară activități de creare de programe pentru calculator se limitează până la data de 31 decembrie 2028.

Măsurile intră în vigoare la data de întâi a lunii următoare intrării în vigoare a Legii și se aplică începând cu veniturile aferente aceleiași luni.

● **revizuirea reglementărilor privind acordarea facilităților fiscale în sectorul construcții, precum și în sectorul agricol și în industria alimentară**

Măsura vizează:

- restrângerea aplicării scutirii de la plata impozitului pe venit pentru veniturile realizate în baza unui singur contract individual de muncă, cu normă întreagă sau cu

timp parțial, la nivel de angajat, respectiv la locul unde se află funcția de bază, pentru veniturile brute lunare din salarii și asimilate salariilor de până la 10.000 lei inclusiv;

- eliminarea exceptării de la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate datorate de persoanele fizice pentru veniturile din salarii și asimilate salariilor realizate în baza contractelor individuale de muncă încheiate cu angajatori care desfășoară activități în sectorul construcției, sectorul agricol, sau în industria alimentară și se încadrează în condițiile pentru acordarea facilităților;

- abrogarea prevederilor referitoare la:

- reducerea cotei contribuției asiguratorii pentru muncă la nivelul cotei care se face venit la Fondul de garantare pentru plata creanțelor salariale constituit în baza Legii nr. 200/2006 privind constituirea și utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale, cu modificările ulterioare;

- scutirea de la plata contribuției de asigurări sociale datorată de angajatori pentru activitatea desfășurată în condiții deosebite, speciale sau în alte condiții de muncă.

Măsura intră în vigoare la data de întâi a lunii următoare intrării în vigoare a Legii și se aplică începând cu veniturile aferente aceleiași luni.

Majorarea cotei de impozit, în cazul veniturilor a căror sursă nu a fost identificată, de la 16% la 70%.

Măsura intră în vigoare începând cu data de 1 iulie 2024 și se aplică deciziilor de impunere emise de organele fiscale începând cu aceeași dată.

● **includerea sumelor reprezentând valoarea nominală a tichetelor de masă și a voucherelor de vacanță acordate potrivit legii, în baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor.**

Măsura intră în vigoare începând cu veniturile aferente lunii ianuarie 2024.

● **modificarea regimului aplicabil din punct de vedere al contribuției de asigurări sociale de sănătate datorate în cazul persoanelor fizice care realizează venituri din activități independente**

Astfel, persoanele fizice care realizează venituri din activități independente, din una sau mai multe surse, datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate pe fiecare sursă de venit, la o bază anuală de calcul egală care nu poate fi mai mare decât cea corespunzătoare unei baze anuale de calcul egală cu nivelul de 60 salarii minime brute pe țară.

În situația în care baza de calcul, cumulată din una sau mai multe surse de venit din activități independente, este mai mică decât cea corespunzătoare unei baze de calcul egală cu nivelul a 6 salarii minime brute pe țară, persoanele fizice care realizează venituri din activități independente datorează o diferență de contribuție de asigurări sociale de sănătate până la nivelul celei corespunzătoare bazei de calcul egală cu 6 salarii minime brute pe țară.

Diferența de contribuție de asigurări sociale de sănătate nu se datorează în cazul în care, în anul fiscal precedent, persoana fizică a realizat venituri din:

- salarii și asimilate salariilor la un nivel cel puțin egal cu 6 salarii minime brute pe țară, în vigoare în perioada în care au fost realizate veniturile; sau
- din drepturi de proprietate intelectuală, din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit titlului II sau titlului III, din cedarea folosinței bunurilor, din activități agricole, silvicultură și piscicultură, din investiții sau din alte surse, pentru care datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate la un nivel cel puțin egal cu 6 salarii minime brute pe țară.

Totodată, în cazul veniturilor din activități independente, pentru care venitul net anual se determină în sistem real, la stabilirea venitului net anual impozabil se ia în calcul și contribuția de asigurări sociale de sănătate.

Măsura intră în vigoare începând cu veniturile aferente anului 2024.

◆ În domeniul impunerii persoanelor fizice și juridice nerezidente

Măsurile adoptate prin O.G. nr.16/2022, pentru care intrarea în vigoare a fost stabilită începând cu veniturile lunii ianuarie 2023:

- a fost majorată cota de impozit pentru veniturile din dividende de la 5% la 8% pentru dividendele distribuite persoanelor nerezidente după data de 1 ianuarie 2023.

În domeniul impozitelor indirecte:

◆ Taxa pe valoarea adăugată

► *Ordonanța Guvernului nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri-fiscale, publicată în Monitorul Oficial din 15 iulie 2022, prin care s-au adoptat următoarele măsuri cu intrare în vigoare la data de 1 ianuarie 2023:*

- trecerea de la aplicarea cotei reduse de TVA de 9% la aplicarea cotei standard de TVA, în cazul băuturilor nealcoolice care conțin adaos de zahăr sau alți îndulcitori sau aromatizate;
- majorarea cotei reduse de TVA de la 5% la 9% pentru serviciile de restaurant și de catering, precum și pentru activitățile de cazare hotelieră;
- diminuarea plafonului valoric maxim prevăzut pentru livrarea de locuințe ca parte a politicii sociale către persoane fizice, respectiv de la 700.000 lei la 600.000 lei, exclusiv TVA, concomitent cu limitarea aplicării cotei reduse de TVA de 5% pentru achiziția de către orice persoană fizică, în mod individual sau în comun cu altă persoană fizică/alte persoane fizice, a unei singure locuințe;
- reglementarea situației persoanelor fizice care au încheiat acte juridice între vii care au ca obiect plata în avans pentru achiziția de locuințe cu cota redusă de TVA de 5%, anterior datei de 1 ianuarie 2023, în sensul ca acestea să beneficieze de aplicarea cotei reduse de TVA în anul 2023 în condițiile legale în vigoare la data încheierii respectivelor acte;
- stabilirea unui termen, respectiv 1 ianuarie 2032, până la care se poate aplica cota redusă de TVA de 9% pentru livrarea de îngrășăminte chimice și de pesticide chimice, în conformitate cu prevederile adoptate prin Directiva (UE) 2022/542, care limitează

în timp facilitatea aplicării cotei reduse de TVA pentru livrările și prestările dăunătoare mediului, respectiv pentru pesticide chimice și îngrășăminte chimice.

- stabilirea unui termen, respectiv 1 ianuarie 2030, până la care se poate aplica cota redusă de TVA de 5% pentru livrările de lemn de foc, în conformitate cu prevederile adoptate prin Directiva (UE) 2022/542, care limitează în timp facilitatea aplicării cotei reduse de TVA pentru livrările și prestările dăunătoare mediului, respectiv pentru lemnul utilizat ca lemn de foc.

► *Legea nr. 216/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 633 din 11 iulie 2023, prin care s-au adoptat extinderea aplicării cotei reduse de TVA de 5%, prevăzută la art. 291 alin. (3) literele m) și n) din Codul fiscal și pentru livrările de rumeguș, deșeuri și resturi de lemn aglomerate și neaglomerate, în anumite condiții, și extinderea aplicării cotei reduse de TVA de 5% prevăzute la art. 291 alin.(3) lit. p) și q) din Codul fiscal și pentru pompele de căldură.*

► *Legea nr. 296 din 26 octombrie 2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, publicată în Monitorul Oficial din 27 octombrie 2023, Partea I, prin care s-au adoptat următoarele măsuri cu intrare în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2024:*

- eliminarea cotei reduse de TVA de 9% pentru livrarea de bere fără alcool și de alimente cu zahăr adăugat, al căror conținut total de zahăr este de minimum 10g/100g produs, cu excepția cozonacului și biscuiților;

- majorarea cotei reduse de TVA de la 5% la 9% pentru: livrarea de locuințe ca parte a politicii sociale; livrarea alimentelor de înaltă valoare calitativă; livrarea și instalarea de panouri fotovoltaice, panouri solare termice, pompe de căldură și alte sisteme de încălzire de înaltă eficiență; accesul la bălciuri, parcuri de distracții și parcuri recreative, târguri, expoziții, cinematografe, evenimente sportive și evenimente culturale, altele decât cele scutite de taxă potrivit dispozițiilor art. 292 alin. (1) lit. m);

- eliminarea cotei reduse de TVA de 5% pentru dreptul de utilizare a facilităților sportive și pentru transportul de persoane în scop turistic sau de agrement, cu anumite vehicule;

- eliminarea scutirii de TVA cu drept de deducere aplicabile operațiunilor efectuate către unități spitalicești de stat;

- punerea în aplicare a Deciziei (UE) 2023/1553 a Consiliului din 25.07.2023 de autorizare a României de a introduce o măsură specială de derogare de la articolele 218 și 232 din Directiva 2006/112/CE privind sistemul comun al TVA, publicată în Jurnalul Oficial al UE L188 din data de 27.07.2023 și armonizarea prevederilor legale cu incidență în domeniu.

În domeniul accizelor:

➤ *cu aplicabilitate de la data de 1 ianuarie 2023:*

A fost stabilit un nou calendar care să reglementeze cuantumul și perioada de aplicare a nivelului accizelor pentru produsele supuse accizelor armonizate.

A fost majorat nivelul accizelor pentru produsele din grupa alcool și băuturi alcoolice și, totodată, exceptarea temporară de la actualizarea cu creșterea prețurilor de consum a nivelului accizelor pentru aceste produse, în perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2023, inclusiv:

- pentru bere de la 3,96 lei/hl/1 grad Plato la 4,20 lei/hl/1 grad Plato;
- pentru vinuri spumoase de la 56,86 lei/hl de produs la 60,31 lei/hl de produs;
- pentru băuturi fermentate liniștite, altele decât bere și vinuri de la 476,21 lei/hl de produs la 505,07 lei/hl de produs;
- pentru băuturi fermentate spumoase, altele decât bere și vinuri de la 56,86 lei/hl de produs la 60,31 lei/hl de produs;
- pentru produse intermediare de la 476,21 lei/hl de produs la 505,07 lei/hl de produs;
- pentru alcool etilic de la 3.968,38 lei/hl de alcool pur la 4.208,86 lei/hl de alcool pur;
- pentru alcoolul etilic produs de micile distilării de la 1.984,19 lei/hl de alcool pur la 2.104,43 lei/hl de alcool pur.

În perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2023, inclusiv, nivelul accizelor pentru benzină cu plumb, benzină fără plumb și motorină, nu s-a actualizat cu creșterea prețurilor de consum, aplicându-se nivelul minim prevăzut în anexa I la Directiva 2003/96/CE a Consiliului privind restructurarea cadrului comunitar de impozitare a produselor energetice și a electricității.

➤ *cu aplicabilitate de la data de 1 aprilie 2023:*

- a fost majorat nivelul accizelor pentru țigarete de la 594,97 lei/1000 țigarete la 625,97 lei/1000 țigarete;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru țigări și țigări de foi de la 346,50 lei/1000 bucăți la 550 lei/1000 bucăți;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru tutun fin tăiat, destinat rulării în țigarete și alte tutunuri de fumat de la 548,61 lei/kg la 550 lei/kg;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru lichid care conține nicotină de la 0,64 lei/ml la 0,72 lei/ml;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru tutunul conținut în produse din tutun încălzit de la 594,97 lei/kg la 834,63 lei/kg.

În domeniul combaterii evaziunii și fraudei fiscale

În cursul anului 2023, Ministerul Finanțelor a promovat un act normativ, Legea nr. 296/2023, prin care s-au luat o serie de măsuri cu impact în domeniul prevenirii și combaterii evaziunii fiscale, astfel:

- ▶ Reglementarea unor măsuri de prevenire și combatere a activităților ilicite de producție, comerț sau prestări de servicii, respectiv interdicția de a efectua activități de producție, depozitare, transport, comerț sau prestări de servicii, cu bunuri care nu sunt însoțite de documente de proveniență precum și obligația ca aceste activități să fie realizate cu respectarea condițiilor prevăzute de lege, corelativ cu reglementarea

aplicării amenzii și a măsurii confiscării, urmărindu-se astfel întreruperea circuitului de comercializare a bunurilor fără documente de proveniență.

► **Măsuri pentru consolidarea disciplinei financiare și fiscale, creșterea conformării voluntare în cazul transporturilor rutiere de bunuri, care vizează:**

-instituirea Sistemului național RO e-Sigiliu în vederea asigurării respectării trasabilității transporturilor rutiere de bunuri pe teritoriul României, care reprezintă un sistem bazat pe utilizarea unor dispozitive electronice și a unei aplicații informatice care permite autorităților competente determinarea potențialelor puncte de deturnare a transporturilor rutiere de bunuri, indiferent dacă acestea sunt aflate în tranzit sau au ca destinație finală un operator economic de pe teritoriul național;

-pornind de la faptul că, o mai bună trasabilitate a fluxurilor financiare constituie o premisă puternică pentru creșterea conformării și descurajarea activităților ilicite ce conduc la sustragerea de la plata obligațiilor fiscale, iar utilizarea masivă a numerarului constituie un mediu prielnic pentru evaziunea fiscală, dar și pentru alte forme de neconformare fiscală, inclusiv sustragerea de la executarea silită, a fost modificată și completată Legea nr. 70/2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată, cu modificările și completările ulterioare, prin introducerea unor noi măsuri care vizează:

- instituirea unui plafon de casă la nivelul unei casierii, respectiv 50.000 lei pentru fiecare casierie în parte, care va conduce la o reducere drastică a riscului la utilizarea frauduloasă a valorilor mari de numerar disponibile în casierie fără a perturba activitatea curentă a societăților care acționează cu bună-credință;

-reglementarea plăților din avansuri spre decontare, în limita unui plafon zilnic de 1.000 lei, stabilit pentru fiecare persoană care a primit avansuri spre decontare;

- sancționarea persoanei fizice pentru depășirea plafonului de plăți în relația cu o persoană prevăzută la art. 1 alin. (1) din lege;

- majorarea sancțiunii contravenționale pentru nerespectarea prevederilor legii, respectiv stabilirea unei amenzi în procent de 25% din suma care depășește plafonul stabilit, dar nu mai puțin de 500 lei.

În domeniul Codului de procedură fiscală

În anul 2023 au fost adoptate următoarele acte normative:

► ***Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 20/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, precum și pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 6/2019 privind instituirea unor facilități fiscale prin care s-au adus următoarele modificări:***

În domeniul eșalonării la plată a obligațiilor fiscale- clasică

- reglementarea unei condiții pentru contribuabili de a constitui garanții în procent de minim 50% din valoarea obligațiilor fiscale restante ce fac obiectul înlesnirilor la plată, pentru a beneficia de eșalonarea la plată de cel mult 5 ani, în situația în care contribuabilii dețin bunuri în proprietate insuficiente pentru a constitui garanțiile prevăzute de Codul de procedură fiscală. În cazul în care debitorii nu pot constitui

garanția de minim 50%, aceștia pot beneficia de eșalonare la plată pe o perioadă de cel mult 6 luni;

- includerea obligațiilor fiscale/bugetare care reprezintă fonduri europene sau fonduri publice naționale aferente fondurilor europene, în sfera eșalonărilor la plată;
- excluderea din sfera eșalonărilor la plată a obligațiilor fiscale care reprezintă accize;
- reducerea numărului de cereri de modificare/menținere a eșalonării la plată de la două la una într-un an calendaristic sau, după caz, fracție de an calendaristic;
- eliminarea posibilității majorării duratei de eșalonare la plată în cazul în care debitorul solicită modificarea eșalonării;

În domeniul eșalonării la plată a obligațiilor fiscale- simplificată

- includerea obligațiilor fiscale/bugetare care reprezintă fonduri europene sau fonduri publice naționale aferente fondurilor europene, în sfera eșalonărilor la plată în formă simplificată;

- eliminarea din sfera eșalonărilor la plată în formă simplificată a:
 - obligațiilor fiscale care reprezintă accize,
 - impozitelor și contribuțiilor sociale obligatorii cu reținere la sursă sau reținere prin stopaj la sursă astfel cum sunt definite la art. 7 pct 47 din Codul fiscal,
 - taxelor aferente activităților din domeniul jocurilor de noroc astfel cum sunt reglementate în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc, cu modificările și completările ulterioare;
- reducerea numărului de cereri de modificare/menținere a eșalonării la plată de la două la una în perioada de valabilitate a eșalonării la plată;
- eliminarea posibilității majorării duratei de eșalonare la plată;
- majorarea nivelului dobânzii pentru obligațiile eșalonate la plată de la 0,01% pentru fiecare zi (3,65% pe an) la 0,02% pentru fiecare zi (7,37%). Prin excepție de la această regulă, în cazul eșalonărilor acordate pentru obligațiile fiscale rezultate din titlurile de creanță emise de autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene, dobânzile se calculează conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 66/2011;
- eliminarea posibilității cumulării unei eșalonări la plată clasice cu o eșalonare la plată simplificată;

În domeniul restructurării obligațiilor bugetare

- reducerea numărului de cereri de modificare/menținere de la două la una într-un an calendaristic sau, după caz, fracție de an calendaristic.

De asemenea, tot în vederea creșterii gradului de colectare a creanțelor fiscale s-au reglementat și :

-stingerea cu prioritate a sumelor individualizate în deciziile de recuperare a ajutoarelor de stat și/sau de minimis emise, după caz, de Comisia Europeană/entitățile ce dețin calitatea de furnizor sau de administrator de ajutor de stat sau de minimis/Consiliul Concurenței și dobânzile aferente datorate de la data plății ajutorului până la data recuperării sau a rambursării sale integrale.

► **Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung prin care s-au adus următoarele modificări:**

- s-a reglementat periodicitatea transmiterii de către organele fiscale locale, către organul fiscal central, a informațiilor privind bunurile imobile și mijloacele de transport deținute de persoanele fizice sau juridice, inclusiv în cazul persoanelor nerezidente, pentru care există obligativitatea declarării conform Codului fiscal.

Măsura propusă are în vedere relevanța informațiilor/datelor disponibile în platforma PatrimVen din perspectiva evaluării proprietăților ca parte a reformei fiscale implementate de Ministerul Finanțelor prin PNRR, precum și faptul că aceasta reprezintă un sistem informatic propriu al Ministerului Finanțelor/Agenția Națională de Administrare Fiscală, iar susținerea activităților specifice tehnologiei informațiilor și comunicațiilor se asigură de către Centrul Național pentru Informații Financiare din cadrul Ministerului Finanțelor.

Scopul acestor măsuri constă în creșterea nivelului de colectare a taxelor și impozitelor datorate bugetul de stat sau bugetelor locale.

4.2. Scurtă caracterizare a politicii fiscale pe perioada 2024-2027, principalele obiective pe termen mediu

Principalele obiective ale politicii fiscale avute în vedere pe termen mediu vizează în principal următoarele:

- implementarea măsurilor cuprinse în Programul de guvernare, pe măsură ce spațiul fiscal-bugetar va permite, precum și a celor din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR).
- Angajamentul asumat de către Guvernul României prin Programul de guvernare a avut ca premisă și necesitatea evaluării sistemului fiscal existent, respectiv efectuarea unei analize a modului de impozitare a capitalului versus impozitarea muncii.
- Printre măsurile prevăzute în cadrul componentei de reformă fiscală este și analizarea amănunțită a legislației fiscale românești în ceea ce privește domeniul impozitelor și contribuțiilor sociale datorate pe veniturile obținute de persoane fizice. Această analiză a fost efectuată de Banca Mondială, iar recomandările considerate de Guvernul României necesar a fi implementate vor avea în vedere un sistem fiscal adaptat la evoluția economiei, astfel încât să faciliteze creșterea economică și să crească ponderea veniturilor fiscale în PIB.
- În raport de angajamentele de reformă fiscală din cadrul PNRR, se are în vedere reducerea etapizată a distorsiunilor și stimulentele fiscale excesive existente în prezent în cazul domeniilor antemenționate.
- continuarea perfecționării legislației pentru a corespunde criteriilor de armonizare cu legislația comunitară, prin transpunerea în legislația națională a măsurilor adoptate la nivel european, inclusiv din domeniul de impozitare a întreprinderilor. În plus, în domeniul TVA sunt avute în vedere și inițiativele propuse de Comisia Europeană în cadrul „Planului de acțiune pentru o fiscalitate echitabilă și simplificată în sprijinul strategiei de redresare” care au ca scop reducerea sarcinilor administrative la nivelul statelor membre și al

contribuabililor, precum și simplificarea prevederilor legislative și a obligațiilor de înregistrare și raportare în domeniul TVA;

- îmbunătățirea și simplificarea legislației fiscale, ca urmare a dialogului cu mediul de afaceri;
- perfecționarea legislației în funcție de fenomenele evazioniste, în vederea contracarării acestora, prin instituirea de măsuri de combatere a practicilor de evitare a obligațiilor fiscale, în funcție de practicile identificate.

Principalele măsuri de politică fiscală și impactul acestora pe orizontul 2024-2027

În domeniul impozitului pe profit/ impozitului pe veniturile microîntreprinderilor

Astfel cum prevede Programul de guvernare 2023-2024, începând cu 1 ianuarie 2024, se va continua implementarea măsurilor fiscale din recomandările Băncii Mondiale, obiectiv asumat și prin PNRR, sens în care se are în vedere implementarea de măsuri fiscale, precum:

- simplificarea stimulentei fiscale pentru cercetare-dezvoltare pentru a contribui la promovarea și păstrarea unei creșteri economice sustenabile;
- realizarea unei analize a eficienței scutirii de impozit pentru profitul reinvestit;
- continuarea reducerii graduale a ariei de aplicabilitate a regimului special de impozitare pentru microîntreprinderi.

Suplimentar, menționăm și următoarele măsuri:

- revizuirea regulilor fiscale aplicabile în ceea ce privește deducerea la calculul rezultatului fiscal a cheltuielilor efectuate pentru educația timpurie.

În domeniul impozitului pe venit și contribuțiilor sociale obligatorii:

În Programul de Guvernare se prevede revizuirea Codului fiscal prin implementarea următoarelor măsuri:

- analiza sistemului de impozitare din România în vederea elaborării de recomandări pentru a asigura că sistemul de impozitare contribuie la promovarea și păstrarea unei creșteri economice sustenabile;
- revizuirea distorsiunilor și lacunelor din legislația fiscală, asigurându-se corectitudinea și echitatea în sistem pe principiul neutralității taxării.

Totodată, prin Planul Național de Redresare și Reziliență se va continua implementarea următoarelor măsuri fiscale:

- eliminarea treptată a stimulentei fiscale și a lacunelor fiscale în ceea ce privește impozitul pe venit și contribuțiile sociale;
- modificarea Codului fiscal prin punerea în aplicare a recomandărilor rezultate în urma revizuirii sistemului fiscal pentru a se asigura că sistemul fiscal contribuie la promovarea și menținerea unei creșteri economice durabile.
- reducerea graduală a stimulentei fiscale pentru personalul angajat în domeniul construcțiilor, sectorul agricol și activități de creare de programe pentru calculator.

În ceea ce privește determinarea impactului bugetar al măsurilor fiscale în domeniul impozitului pe venit și contribuții sociale obligatorii, Titlurile IV și V din Codul Fiscal, întrucât măsurile nu sunt definitive în ceea ce privește caracteristicile de aplicare, considerăm că, în acest stadiu, impactul acestora nu poate fi solicitat.

În domeniul impunerii persoanelor fizice și juridice nerezidente

În cadrul reuniunii din 08 octombrie 2021, Cadrul Incluziv al OECD – BEPS a adoptat ***Declarația de consens și Planul detaliat de implementare al măsurilor vizate de Pilonul Unu și Pilonul Doi din planul BEPS***, la care România a aderat.

Pilonul Unu vizează următoarele aspecte:

- întreprinderile multinaționale care vor intra în domeniul de aplicare al Pilonului I sunt cele având o cifră de afaceri globală mai mare de 20 de miliarde de euro și profitabilitate (profit înainte de impozitare/total venituri) mai mare de 10%.

- excluderea de la aplicarea Pilonului Unu a unor activități precum exploatarea resurselor naturale și a domeniului serviciilor financiare reglementate.

- pilonul Unu se concentrează asupra stabilirii unui nexus și a unor reguli de alocare a profitului care să permită impozitarea veniturilor obținute de companii în jurisdicții acolo unde acestea nu au prezență fizică dar desfășoară activități economice, în condițiile în care întreprinderea multinațională obține în jurisdicția respectivă venituri mai mari de 1 milion de euro. Pentru jurisdicțiile în care PIB-ul este mai mic de 40 de miliarde de euro, limita veniturilor a fost stabilită la 250.000 de euro.

Prin ***Declarația Cadrului Incluziv adoptată***, din punct de vedere al Pilonului Unu, s-au convenit următoarele:

- procentul de profit rezidual, definit ca profit care depășește 10% din totalul veniturilor, care urmează a fi alocat către jurisdicțiile de piață, folosind o cheie de alocare bazată pe cuantumul veniturilor, a fost stabilit la 25%.

- introducerea unui mecanism de prevenire și combatere a disputelor între țări privind Suma A și aspecte referitoare la Suma A care să aibă caracter opțional și nu obligatoriu pentru jurisdicții în curs de dezvoltare care nu au sau au foarte puține cazuri de proceduri amiabile cu autoritățile fiscale ale altor state.

- coordonarea termenilor de aplicare a Pilonului Unu cu suspendarea/abrogarea măsurilor unilaterale luate de diferite jurisdicții în vederea impozitării economiei digitale.

Pentru implementarea Pilonului Unu, se va elabora de către OECD o **Convenție Multilaterală (CM)**, prin intermediul căreia se vor aplica mai multe măsuri, precum implementarea Sumei A sau abrogarea taxelor asupra serviciilor digitale introduse de anumite jurisdicții. Convenția Multilaterală va conține regulile necesare determinării și alocării Sumei A, eliminării dublei impunerii, ca și pentru o administrare fiscală eficientă și simplificată, pentru schimbul de informații, ca și pentru instituirea unui mecanism pentru prevenirea și soluționarea disputelor într-o manieră obligatorie pentru toate jurisdicțiile, asigurând astfel consistență, certitudine și eficiență în aplicarea aspectelor privind Pilonul Unu.

Textul Convenției Multilaterale a fost finalizat la nivelul OECD urmând să fie deschis pentru semnare de către jurisdicțiile participante.

În procesul aderării la Convenția Multilaterală, jurisdicțiile participante, inclusiv România vor trebui să-și modifice legislația internă cu scopul implementării principiilor de realocare a profitului, conform Sumei A.

În ceea ce privește determinarea impactului bugetar al măsurilor generate de Convenția Multilaterală, vă comunicăm că acesta nu poate fi cuantificat întrucât momentul de intrare în vigoare a Convenției nu poate fi determinat cu exactitate, acesta fiind dependent de datele la care principalele jurisdicții în care se află întreprinderile multinaționale care intră în sfera Pilonului I o vor ratifica.

În domeniul TVA:

În prezent este în curs de aprobare un proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal care vizează în principal transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2020/284 a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește introducerea anumitor cerințe pentru prestatorii de servicii de plată, cu aplicabilitate de la 01.01.2024. De asemenea, proiectul de lege cuprinde și alte măsuri în domeniile TVA și al accizelor.

În contextul procesului de armonizare cu legislația comunitară se are în vedere și transpunerea în legislația națională:

- până la data de 31 decembrie 2024, a prevederilor Directivei (UE) 2020/285 de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al TVA în ceea ce privește regimul special pentru întreprinderile mici și a Regulamentului (UE) nr. 904/2010 în ceea ce privește cooperarea administrativă și schimbul de informații în scopul monitorizării aplicării corecte a regimului special pentru întreprinderile mici;
- până la data de 31 decembrie 2024, a prevederilor Directivei (UE) 2022/542 de modificare a Directivelor 2006/112/CE și (UE) 2020/285 în ceea ce privește cotele taxei pe valoarea adăugată.

În domeniul accizelor:

Majorarea nivelului accizelor pentru alcool și băuturi alcoolice, începând cu 1 ianuarie 2024 și, totodată, exceptarea temporară de la actualizarea nivelului accizelor pentru aceste produse cu creșterea prețurilor de consum:

- pentru bere de la 4,20 lei/hl/1 grad Plato la 4,62 lei/hl/1 grad Plato;
- pentru vinuri spumoase de la 60,31 lei/hl de produs la 66,34 lei/hl de produs;
- pentru băuturi fermentate liniștite, altele decât bere și vinuri de la 505,07 lei/hl de produs la 555,58 lei/hl de produs;
- pentru băuturi fermentate spumoase, altele decât bere și vinuri de la 60,31 lei/hl de produs la 66,34 lei/hl de produs;
- pentru produse intermediare de la 505,07 lei/hl de produs la 555,58 lei/hl de produs;
- pentru alcool etilic de la 4.208,86 lei/hl de alcool pur la 4.629,75 lei/hl de alcool pur;
- pentru alcoolul etilic produs de micile distilării de la 2.104,43 lei/hl de alcool pur la 2.314,87 lei/hl de alcool pur.

Majorarea nivelului accizelor pentru produsele din tutun prelucrat, începând cu 1 ianuarie 2024, astfel:

- a fost majorat nivelul accizelor pentru țigarete de la 625,97 lei/1000 țigarete la 672,92 lei/1000 țigarete;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru țigări și țigări de foi de la 550 lei/1000 bucăți la 591,25 lei/1000 bucăți;
- a fost majorat nivelul accizelor pentru tutun fin tăiat, destinat rulării în țigarete și alte tutunuri de fumat de la 550 lei/kg la 591,25 lei/kg.

Introducerea în sfera produselor supuse accizelor nearmonizate a tuturor tipurilor de produse care sunt destinate inhalării fără ardere, indiferent de ingredientele acestora, în vedere aplicării unui regim fiscal unitar pentru toate aceste tipuri de produse, astfel că începând cu 1 ianuarie 2024, nivelul accizelor pentru aceste produse va fi:

- pentru lichid cu sau fără nicotină 0,81 lei/ml;
- pentru produse care conțin tutun, destinate inhalării fără ardere 1.094,93 lei/kg;
- pentru produse destinate inhalării fără ardere, care conțin înlocuitori de tutun, cu sau fără nicotină 1.094,93 lei/kg.

Introducerea în sfera produselor supuse accizelor nearmonizate a băuturilor nealcoolice cu zahăr adăugat pentru care nivelul total de zahăr este cuprins între 5g - 8 g/100 ml și a băuturilor nealcoolice cu zahăr adăugat pentru care nivelul total de zahăr este peste 8 g/100 ml în vederea combaterii consumului de lichide cu adaos mare de zaharuri, astfel că începând cu 1 ianuarie 2024, nivelul accizelor pentru aceste produse va fi:

- pentru băuturi nealcoolice cu zahăr adăugat pentru care nivelul total de zahăr este cuprins între 5g - 8 g/100 ml: 40 lei/hl;
- pentru băuturilor nealcoolice cu zahăr adăugat pentru care nivelul total de zahăr este peste 8 g/100 ml: 60 lei/hl.

Începând cu 1 aprilie 2025, va fi majorat nivelul accizelor pentru produsele din tutun prelucrat, astfel:

- pentru țigarete de la 672,92 lei/1000 țigarete la 687,97 lei/1000 țigarete;
- pentru țigări și țigări de foi de la 591,25 lei/1000 bucăți la 606 lei/1000 bucăți;
- pentru tutun fin tăiat, destinat rulării în țigarete și alte tutunuri de fumat de la 591,25 lei/kg la 606 lei/kg.

Începând cu 1 aprilie 2025, va fi majorat nivelul accizelor pentru următoarele produse:

- pentru lichid cu sau fără nicotină de la 0,81 lei/ml la 0,91 lei/ml;
- pentru produse care conțin tutun, destinate inhalării fără ardere de la 1.094,93 lei/kg la 1.146,62 lei/kg;
- pentru produse destinate inhalării fără ardere, care conțin înlocuitori de tutun, cu sau fără nicotină de la 1.094,93 lei/kg la 1.146,62 lei/kg.

Începând cu 1 aprilie 2026, va fi majorat nivelul accizelor pentru produsele din tutun prelucrat, astfel:

- pentru țigarete de la 687,97 lei/1000 țigarete la 718,97 lei/1000 țigarete;
- pentru țigări și țigări de foi de la 606 lei/1000 bucăți la 634 lei/1000 bucăți;
- pentru tutun fin tăiat, destinat rulării în țigarete și alte tutunuri de fumat de la 606 lei/kg la 634 lei/kg.

Începând cu 1 aprilie 2026, va fi majorat nivelul accizelor pentru următoarele produse:

- pentru lichid cu sau fără nicotină de la 0,91 lei/ml la 1,03 lei/ml;
- pentru produse care conțin tutun, destinate inhalării fără ardere de la 1.146,62 lei/kg la 1.198,28 lei/kg;
- pentru produse destinate inhalării fără ardere, care conțin înlocuitori de tutun, cu sau fără nicotină de la 1.146,62 lei/kg la 1.198,28 lei/kg.

În domeniul impozitelor și taxelor locale:

În acord cu obiectivele Guvernului incluzând și angajamentele asumate prin PNRR, respectiv în funcție de decizia politică, se are în vedere revizuirea cadrului fiscal în scopul alinierii sistemului de impozitare cu actuala și viitoarea etapă de dezvoltare economică a României, prin îmbunătățirea structurii veniturilor fiscale, precum și eliminarea distorsiunilor și a lacunelor din sistemul fiscal, asigurându-se corectitudinea și echitatea în sistem pe principiul neutralității taxării.

Măsurile luate astfel în considerare, vizează:

- impozitarea proprietăților imobiliare la valoarea de piață, sens în care va fi dezvoltat *un sistem informatic pentru implementarea unui model automat de evaluare a proprietăților*;
- limitarea și respectiv, reconsiderarea scutirilor în domeniul impozitării proprietății ce se acordă de drept (în virtutea legii, stabilite la nivel central), cu menținerea de scutiri/reduceri doar pentru anumite categorii (precum: gospodăriile cu venituri mici, persoanele în vârstă și cele aflate în dificultate), sens în care se definesc criteriile de acordare de către unitățile administrativ teritoriale, cu revizuirea anuală a acestora.

Efectele măsurilor avute în vedere pe orizontul menționat asupra mediului de afaceri:

În domeniul impozitului pe profit/ impozitului pe veniturile microîntreprinderilor

Implementarea măsurilor privind descurajarea practicilor de evitare a obligațiilor fiscale va garanta o impozitare echitabilă.

În domeniul impozitului pe venit și contribuții sociale se va continua îmbunătățirea legislației fiscale pentru a corespunde unor principii, printre care, din perspectiva politicii fiscale menționăm simplificarea, transparența, stabilitatea și predictibilitatea.

În ceea ce privește măsurile în domeniul accizelor prin adoptarea unui calendar de creștere graduală a nivelului accizelor se asigură, din perspectiva taxării, o predictibilitate pe termen mediu asupra activității desfășurate de operatorii economici.

Indicatorii bugetari pe anul 2024

Proiecția veniturilor bugetului general consolidat pe perioada 2024-2027 s-a realizat pe baza indicatorilor macroeconomici pentru orizontul de referință, precum și a reglementărilor existente în prezent în domeniul fiscal.

Pe termen mediu, pe fondul revigorării economice, veniturile bugetare se vor înscrie pe un trend ascendent în valoare nominală.

Astfel, în anul 2024 veniturile bugetare în termeni nominali sunt estimate la 586,1 miliarde lei în creștere în valoare nominală pe orizontul de referință, ajungând în anul 2027 la 693,1 miliarde lei .

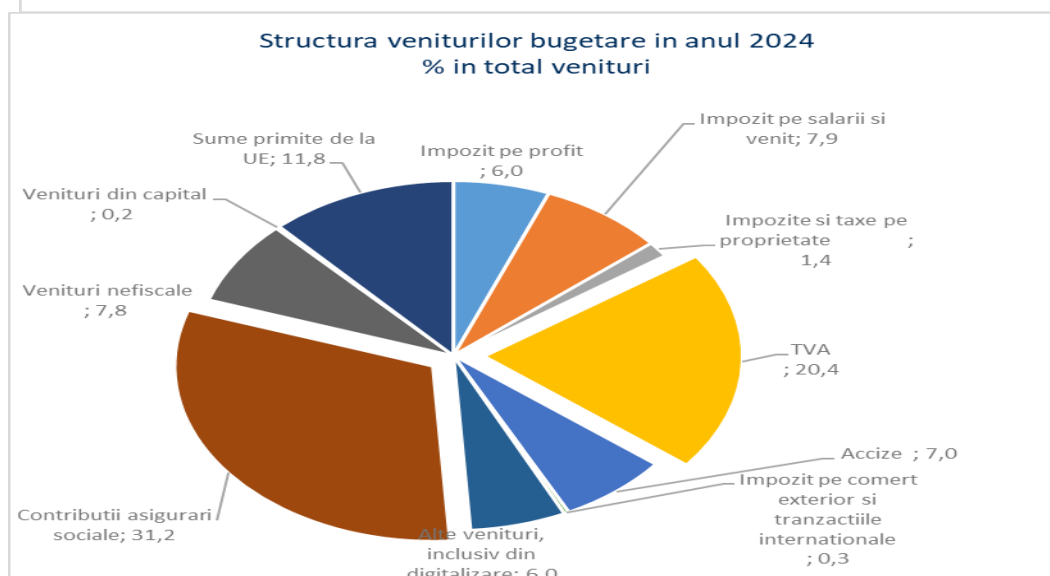
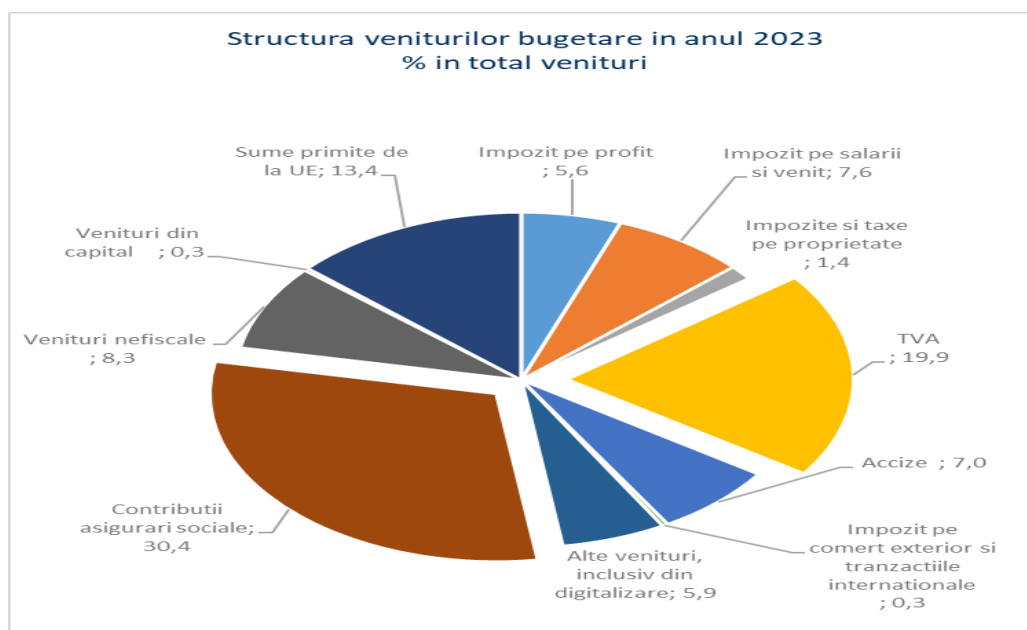
Cele mai mari ponderi în cadrul veniturilor bugetare în anul 2024 le înregistrează contribuțiile de asigurări sociale (31,2% din total venituri), urmate de TVA(20,4 %) sume primite de la UE (11,8 % din total venituri), impozit pe salarii si venit (7,9% din PIB) și venituri nefiscale (7,8 % din total venituri).

Si în anul 2024 în totalul veniturilor bugetare sumele provenind de la UE dețin 11,8% ce vor avea o contribuție pozitivă la creșterea economică, banii europeni constituind o sursă de finanțare care degrevează bugetul național și un mijloc de implementare a unor reforme în acord cu agenda europeană.

Ponderea veniturilor in total venituri bugetare pe anii 2023-2024

	2023		2024	
	% din total	Sume	% din total	Sume
Venituri bugetare total	100,0	520.773	100,0	586.131
Impozit pe profit	5,6	29.304	6,0	35.344
Impozit pe salarii si venit	7,6	39.591	7,9	46.062
Impozite si taxe pe proprietate	1,4	7.239	1,4	8.291
TVA	19,9	103.571	20,4	119.407
Accize	7,0	36.301	7,0	40.765
Impozit pe comert exterior si tranzactiile internationale	0,3	1.696	0,3	1.835
Alte venituri, inclusiv din digitalizare	5,9	30.681	6,0	35.186
Contributii asigurari sociale	30,4	158.342	31,2	183.066
Venituri nefiscale	8,3	43.019	7,8	45.725
Venituri din capital	0,3	1.354	0,2	1.434
Sume primite de la UE	13,4	69.673	11,8	69.016

- milioane
lei-

4.3 POLITICA DE CHELTUIELI

Măsuri pe termen mediu

- ✓ Orientarea resurselor disponibile către investiții publice de antrenare în domeniile: infrastructură, agricultură și dezvoltarea rurală, energia și tehnologia avansată susținute, tranziție verde și digitală la care se adaugă resurse din fondurile europene aferente cadrului financiar 2021-2027 și Mecanismului de redresare și reziliență.
- ✓ Reorientarea cheltuielilor de investiții publice în vederea realizării unei treceri treptate de la investițiile finanțate integral din surse naționale la investiții cofinanțate din fonduri europene, trăsătura care se constată pe toată perioada de referință.
- ✓ Accelerarea ritmului de cheltuire a fondurilor europene pentru îmbunătățirea ratei de absorbție și operaționalizarea PNRR.
- ✓ Continuarea finanțării schemelor de ajutor de stat și în perioada 2024-2026,

pentru a contribui la crearea de noi locuri de muncă, realizarea de investiții care utilizează tehnologii noi, obținerea de produse, servicii, tehnologii inovative, cu efecte asupra creșterii economice și asigurării stabilității macroeconomice, ceea ce reflectă o atitudine prietenoasă cu mediul de afaceri.

- ✓ Continuarea procesului de eficientizare calitativă a cheltuielilor bugetare prin creșterea ponderii cheltuielilor cu finanțare din fonduri externe față de cele din surse naționale, dar și a cheltuielilor de investiții în total cheltuieli bugetare.

Cheltuielile bugetare estimate pentru anul 2024 sunt în sumă de 672,8 miliarde lei, în anul 2027 acestea ajung la 755,2 miliarde lei respectiv 34,66% din PIB, înregistrând o tendință de scădere pe orizontul de referință ca pondere în PIB, datorită nevoii de ajustare a deficitului bugetar.

Cea mai mare creștere pe orizontul de referință o înregistrează cheltuielile cu **asistența socială**, respectiv 12,1% din PIB în anul 2024, în creștere în 2025, dar scad iarăși în 2026.

Cheltuielile de personal sunt în sumă de 146,2 miliarde lei în anul 2024, ajungând în anul 2027 la 159,7 miliarde lei.

Bunurile și serviciile înregistrează o tendință de diminuare în perioada 2025 - 2027 fata de anul 2024, în timp ce cheltuielile cu dobânzile înregistrează de asemenea o diminuare ca pondere în PIB pe perioada 2024-2026.

În anul 2024 cheltuielile destinate investițiilor însumează aprox.120,1 miliarde lei, reprezentând aproximativ 6,9 % în PIB.În anul 2024 se remarcă cea mai mare pondere a investițiilor în PIB.

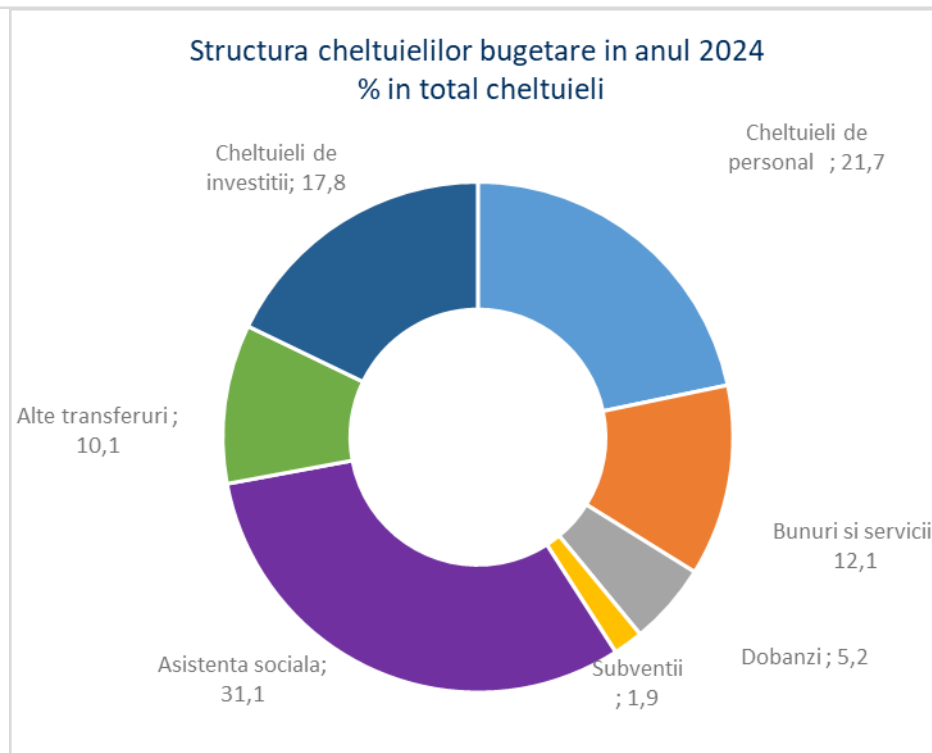
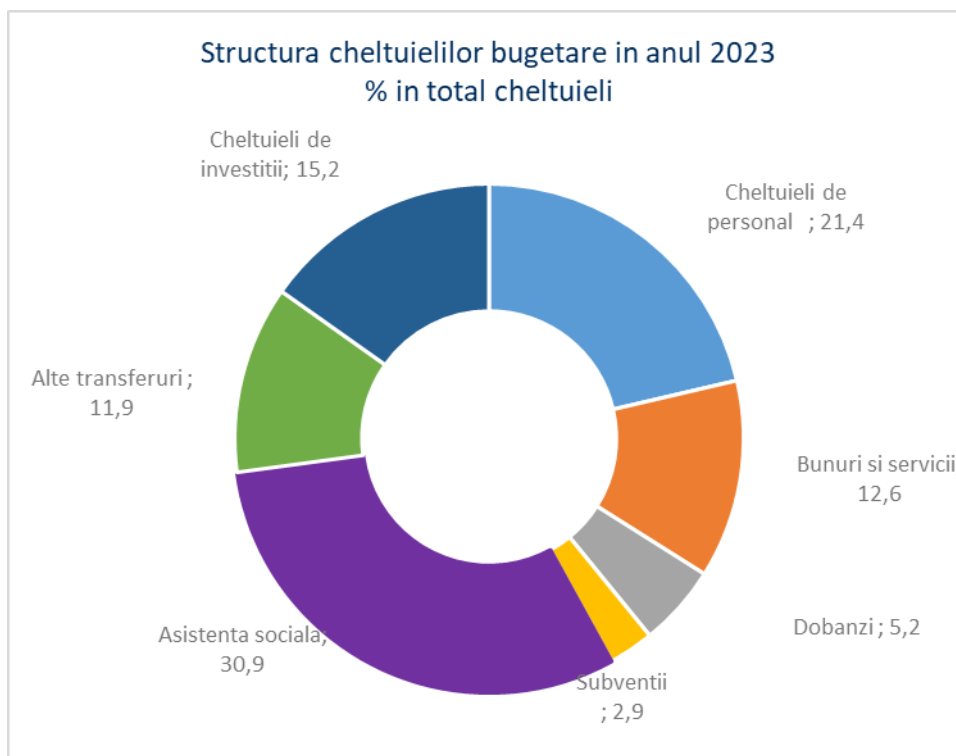
Investitiile sunt susținute din Mecanismul de Redresare și Reziliență, însă până la sfârșitul anului 2026 acestea trebuie finalizate.

Cu ponderi mari în total cheltuieli în anul 2024 se situează asistența socială (31,1 % din total cheltuieli), cheltuieli de personal (21,7 % din total) și cheltuieli de investiții (17,8% din total). Totuși, în structura cheltuielilor bugetare se constată în anul 2024 o creștere a ponderii cheltuielilor cu investițiile, diminuare a cheltuielilor cu bunurile și serviciile, a subvențiilor, **ceea ce reflectă procesul de eficientizare calitativă a cheltuielilor bugetare.**

Ponderea cheltuielilor in total cheltuieli bugetare pe anii 2023-2024

	- milioane lei-			
	2023		2024	
	% din total	Sume	% din total	Sume
Cheltuieli total	100,0	614.812	100,0	672.766
Cheltuieli de personal	21,4	131.267	21,7	146.208
Bunuri si servicii	12,6	77.462	12,1	81.569
Dobanzi	5,2	31.809	5,2	34.838

Subventii	2,9	17.684	1,9	12.750
Asistenta sociala	30,9	189.778	31,1	209.546
Alte transferuri	11,9	73.378	10,1	67.773
Cheltuieli de investitii	15,2	93.433	17,8	120.080

4.4 Politica de administrare fiscală

ADMINISTRARE FISCALĂ

I. Realizările ANAF în perioada ianuarie - octombrie 2023

Cadrul strategic

În anul 2023 ANAF a continuat procesul de reformă și modernizare, implementarea planurilor de eficientizare a activității și, nu în ultimul rând, colaborarea eficientă pe plan internațional și deschiderea către bunele practici adoptate de alte state.

Designul organizațional al Agenției este dezvoltat în jurul conceptului de management integrat al riscului și al monitorizării active a proceselor de activitate. Obiectivele strategice ale ANAF se vor realiza prin simbioza celor două componente strategice de bază: digitalizare și gestionarea eficientă a resurselor umane, contribuind la creșterea accelerată a colectării veniturilor administrate de ANAF, la combaterea eficientă a evaziunii fiscale și a concurenței fiscale neloiale.

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), document strategic dezvoltat în cursul anului 2021 reprezintă cea mai mare provocare a ultimilor ani pentru ANAF, oferind cea mai mare sumă în finanțare nerambursabilă de care organizația a beneficiat de când a fost înființată.

În egală măsură, PNRR a oferit cadrul de excelență pentru dezvoltarea unei serii de reforme structurale care vor remodela administrația fiscală și contextul în care aceasta evoluează. Prin intermediul PNRR s-au creionat și dezvoltat măsuri complexe de reformă, de natură legală, organizatorică, care promovează schimbarea, sprijinite de o serie de investiții în digitalizare cu obiectivul final de modernizare și digitalizare a ANAF, astfel încât:

- să fie eficientizată colectarea veniturilor la bugetul general consolidat, fiind asumată prin PNRR **creșterea ponderii veniturilor în PIB** (cu 2,5 puncte procentuale până în trimestrul IV 2025, comparativ cu 2019),
- să fie redus decalajul fiscal la TVA cu 5 puncte procentuale până în trimestrul II 2026, comparativ cu 2019, conform indicatorilor agreeți cu reprezentanții Comisiei Europene.

Rezultatele-cheie ale ANAF în perioada ianuarie - octombrie 2023

În conformitate cu Legea nr. 368/2022 a bugetului de stat pe anul 2023 și Legea nr. 369/2022 a bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, precum și cu repartizarea lunară a programului de încasări comunicată prin scrisoarea M.F. - Cabinet Ministru nr. 370.009/06.01.2023, programul de încasări venituri bugetare alocat Agenției Naționale de Administrare Fiscală cumulat pentru primele zece luni 2023 a fost de 339,95 mld. lei.

Potrivit atribuțiilor legale ce îi revin, ANAF a colectat veniturile bugetare nete în sumă de 322,36 mld. lei, ceea ce reprezintă:

- o creștere cu 8,75% - indice nominal, în sume absolute cu 25,94 mld. lei mai mult decât în perioada corespondentă din 2022 (296,42 mld. lei);

- un grad de realizare de 94,83% a programului de încasări venituri bugetare, respectiv un minus de 17,59 mld. lei.

Aceste rezultate s-au obținut în condiții economice mult diferite față de activitatea din anul 2022, fiind de menționat atât scăderea nivelului inflației de la 115,88% în primele 10 luni 2022 la 108,09% în perioada similară din 2023, cât și scăderea ritmului de creștere economică de la 4,7% în 2022 la 2% în 2023, potrivit comunicatului Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză din 09 noiembrie a.c.

În ceea ce privește ponderea în PIB a veniturilor nete colectate de ANAF în primele zece luni ale anului 2023, aceasta este de 20,26%.

Trebuie menționat faptul că, în primele 10 luni ale anului 2023 s-au rambursat către mediul economic 24,8 mld. lei, cu 1,5 mld. lei mai mult decât în perioada similară a anului 2022.

Principalele măsuri implementate în perioada ianuarie - octombrie 2023

Având în vedere obiectivele instituționale asumate prin Strategia Fiscal-Bugetară, Strategia ANAF și prin PNRR, pentru anul 2023 au fost stabilite patru obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea serviciilor oferite - Dezvoltarea unei relații de parteneriat cu contribuabilii pentru serviciile prestate

În anul 2023, ANAF a continuat procesul de consolidare a accesului la serviciile digitale, interacțiunea digitală a contribuabililor cu administrația fiscală constituind o modalitate importantă de creștere a conformării voluntare a contribuabililor și implicit de îmbunătățire a procesului de colectare a impozitelor și taxelor.

Numărul contribuabililor persoane juridice înregistrați în SPV la data de 31.10.2023 este de 1.265.026. Astfel, a fost depășită substanțial valoarea de 1.009.679 contribuabili persoane juridice prevăzută în **ținta PNRR 192 - Creșterea gradului de utilizare a Spațiului Privat Virtual (SPV)**.

Serviciul de seminare web (webinar) prin intermediul căruia întâlnirile de asistență cu contribuabilii se desfășoară în mediul virtual, fiind astfel înlocuite întâlnirile organizate în format fizic la sediile unităților fiscale, reprezintă un model de succes implementat de către ANAF, în perioada 01 ianuarie - 31 octombrie 2023 având loc un număr de 80 întâlniri, la care au participat online un număr de 13.162 persoane.

Evaluarea percepției generale a contribuabililor asupra Call-Center-ului cât și percepția cu privire la serviciile oferite prin intermediul acestui departament, a fost evaluată prin intermediul sondajului *“Evaluarea gradului de satisfacție a contribuabililor cu privire la serviciile oferite prin intermediul Call-center-ului”* derulat în anul 2023, rezultatul cercetării arătând că 95,08% dintre respondenți, sunt “foarte mulțumiți” și “mulțumiți” de interacțiunea avută cu agentul Call-Center. Aplicația este folosită frecvent de instituțiile publice pentru a oferi servicii de asistență, pentru a colecta informații și pentru a răspunde la întrebări.

În ceea ce privește serviciul CHAT, lansat de ANAF începând cu data de 22.11.2021, în perioada ianuarie-octombrie 2023, aceasta s-a concretizat prin 12.457 sesiuni CHAT primite în domeniul asistenței contribuabililor din care 12.349 au primit un răspuns.

Asistența acordată prin intermediul Formularului de contact a înregistrat o creștere importantă, fiind primite un număr de 498.852 solicitări până la data de 31.10.2023.

În cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR), ANAF derulează proiectul “Dezvoltarea serviciilor la distanță (electronice sau telefonice) actuale, prin noi funcționalități și/sau crearea de servicii noi - e-Services ANAF”. Obiectivul proiectului este creșterea conformării voluntare a contribuabililor prin extinderea serviciilor digitale și a oferirii de noi servicii contribuabililor prin achiziția sistemului de tip agent conversațional chatbot, precum și a unei platforme video pentru migrarea interacțiunii contribuabililor către mediul electronic.

La nivelul Uniunii Europene, ANAF coordonează grupurile de lucru “Interoperabilitatea serviciilor chatbot privind fiscalitatea din perspectiva IT-FPG/035 CINT-I” și „Interoperabilitatea serviciilor chatbot privind fiscalitatea din perspectiva afacerilor-FPG/034 CINT-B”, al căror obiectiv comun este acela de a stabili un cadru comun de interconectare a serviciilor chatbot la nivelul Uniunii Europene.

Pentru a încuraja și asista contribuabilii să declare corect veniturile realizate și să plătească impozitele și contribuțiile datorate, în anul 2023 au fost publicate pe site-ul instituției, în cadrul secțiunii Asistență Contribuabili - Servicii oferite contribuabililor, o serie de noi materiale informative dedicate contribuabililor persoane fizice și persoane juridice.

Obiectivul 2: Soluții digitale integrate - Transformarea digitală a ANAF prin soluții digitale integrate, care utilizează la maximum datele și informațiile disponibile

Digitalizarea constituie o prioritate și reprezintă cheia consolidării capacității administrative necesară transformării ANAF într-o organizație transparentă și eficientă, care să ofere servicii de calitate menite să crească nivelul de încredere al contribuabililor și, totodată, să contribuie la creșterea gradului de conformare voluntară și implicit la creșterea gradului de colectare a veniturilor bugetare.

Prin soluțiile recent introduse, ANAF a făcut progrese în direcția digitalizării activității de administrare fiscală, asigurându-se în mod constant sustenabilitatea proiectelor finalizate, implementarea proiectelor de digitalizare aflate în derulare, cât și pregătirea documentației aferente proiectelor aflate în pregătire la nivelul ANAF.

Activitățile derulate în primele zece luni ale anului 2023 au vizat:

- ◆ asigurarea sustenabilității sistemului SAF-T (Fișierul Standard de Control Fiscal) și a sistemului național de facturare electronică RO e-Factura;

Sistemul SAF-T a fost finalizat în decembrie 2021, devenind operațional de la data de 1 ianuarie 2022, dată care a reprezentat și începerea termenului de depunere a declarației pentru marii contribuabili. De la 1 ianuarie 2023 a intrat în vigoare obligativitatea de depunere SAF-T pentru contribuabilii mijlocii, urmând ca de la 1 ianuarie 2025 să intre în vigoare obligativitatea de depunere pentru contribuabili mici.

- ◆ au fost derulate activități specifice de dezvoltare și utilizare a sistemului la nivelul grupului de lucru constituit în baza OPANAF nr. 1929/2022, completat și modificat cu OPANAF nr. 336/2023, grupul având două componente: fiscalitate și tehnic;

Totodată, au fost create un număr de 22 de teste de consistență pe care contribuabilii le pot aplica asupra datelor raportate prin xml, aferent declarațiilor SAF-T.

La nivel operațional, a fost implementat un sistem unic de raportare a facturilor în format electronic bazat pe o structură standardizată a informațiilor relevante pentru controalele fiscale ce are ca scop reducerea costului conformării pentru societăți, contribuind la asigurarea echității în derularea activităților economice, precum și la îmbunătățirea conformării fiscale voluntare prin reducerea efortului ambelor părți în ceea ce privește alocarea resurselor umane și materiale pentru verificările fiscale.

Ca urmare a demersurilor de obținere a derogării de la prevederile Directivei TVA, reprezentanții COM-DG TAXUD, au avizat pozitiv solicitarea, iar la data de 27.07.2023, a fost publicată în JO UE L 188, Decizia UE nr. 1553/2023 de autorizare a României privind introducerea unui sistem generalizat de facturare electronică obligatorie.

Astfel, în data de 26.10.2023 a fost adoptată Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, publicată în Monitorul Oficial nr. 977/27.10.2023.

Generalizarea aplicării sistemului național RO e-Factura, incluzând toate categoriile de contribuabili, produse transferate și servicii prestate are ca termen de start data de 01.01.2024.

- ◆ pregătirea implementării proiectului - „*Servicii fiscale eficiente pentru administrație și cetățeni - SFERA*” - MF/ANAF își propun o abordare modernă a procesului de colectare a creanțelor bugetare. ANAF, prin echipa de proiect asigură definirea și actualizarea după caz a cerințelor funcționale în vederea demarării de către Ministerul Finanțelor a procedurilor de achiziție reglementată de Guvernul României. În acest sens s-a prevăzut integrarea în acest sistem informatic a funcționalităților de administrare a tuturor categoriilor de contribuabili inclusiv persoanele fizice, totodată fiind delimitate activitățile de administrare fiscală față de cele de executare silită;
- ◆ re-proiectarea și optimizarea sistemului informatic VIES_RO (Value Added Tax Information Exchange Sistem);

Principalul obiectiv al sistemului informatic VIES_RO îl constituie crearea unui cadru și al unui mecanism eficient în creșterea încasărilor fiscale prin combaterea evaziunii fiscale generate de societățile comerciale înregistrate în scop de TVA, având în vedere faptul că din punct de vedere funcțional, sistemul asigură realizarea schimbului de informații privind livrările intracomunitare.

În luna iunie 2023 a avut loc lansarea în producție a noului sistem informatic VIES_RO (Value Added Tax Information Exchange Sistem), precum și instruirea unui număr de aproximativ 1000 de utilizatori ai sistemului informatic VIES de la nivelul ANAF, aparat central și unități subordonate, precum și a personalului tehnic de la nivelul CNIF.

- ◆ extinderea Sistemului informatic AEOL_RO (Automatic Exchange of Information) cu funcționalități specifice DAC3/BEPS5 și DAC6, aprobate la nivel comunitar, asigurându-se schimbul automat de informații între administrațiile fiscale ale statelor membre;

Au fost finalizate toate activitățile din cadrul proiectului ce a avut ca scop îmbunătățirea și extinderea platformei utilizate pentru schimbul internațional de informații AEOL cu funcționalități specifice: DAC3/BEPS5 și DAC6.

Obiectivul sistemului informatic AEOL_RO constă în reducerea fraudei și a evaziunii fiscale, prin realizarea unui schimb de informații privind veniturile contribuabililor din mai multe categorii.

- ◆ re proiectarea, optimizarea și migrarea Sistemului informatic pentru Nomenclatoare Generale, Evidența Organizației și a Resurselor Umane și Evidența Rolurilor pentru aplicațiile informatice MF-ANAF-NOM_PERS_ROL și a bazei de date aferente la o versiune superioară;

Proiectul a fost demarat la data de 18 iulie 2021 în scopul re proiectării, optimizării și migrării sistemului informatic NOM_PERS_ROL la o versiune superioară a bazei de date, precum și a extinderii funcționalităților prin dezvoltarea unor noi module, cum ar fi:

- 1) Concursuri - modul de gestiune a dosarelor de concurs pentru posturile vacante;
 - 2) Prezență Electronică - modul care permite administrarea pontajului pentru personalul MF, ANAF și al unităților subordonate;
 - 3) Tabloul de Bord - modul dedicat funcțiilor de conducere care oferă spre analiză mai mulți indicatori de performanță, relevanți pentru atingerea unor anumite obiective stabilite de factorii de decizie ai instituției, urmărind evaluarea și analiza diverselor aspecte ale activității de resurse umane, cum ar fi mobilitatea, performanța, cheltuieli salariale, eficiența și tendințe pozitive sau negative.
- ◆ implementarea sistemului CESOP (Central Electronic System of Payment information - Sistemul electronic central de informații de plată) - Sistemul electronic colectează informațiile despre plățile efectuate prin intermediul furnizorilor de servicii de plată pentru tranzacțiile transfrontaliere (termen 1 ianuarie 2024).

CESOP va permite statelor membre să transmită informații de plată (primate în domeniul național CESOP) către componenta centrală CESOP administrată la nivelul Uniunii Europene (domeniul central CESOP), contribuind la combaterea eficientă a fraudei în materie de TVA. Sistemul central CESOP va putea agrega pentru fiecare beneficiar al plății toate informațiile de plată relevante pentru TVA transmise de statele membre și ar permite crearea unei imagini de ansamblu completă a plăților primite de către beneficiari (adică întreprinderile) de la plătitori (și anume consumatorii care efectuează achiziții online) la nivelul UE.

- ◆ digitalizarea formularisticii ANAF

Au fost transpuse în format digital 60 formulare (6 noi formulare fiind implementate în 2023 ca urmare a modificărilor legislative), iar 55 de formulare sunt în curs de dezvoltare.

Obiectivul 3 :Prevenirea și combaterea evaziunii fiscale - ANAF o organizație ce vine în sprijinul conformării contribuabililor și al menținerii unui mediu economic echitabil

Reformarea managementului riscului de neconformare fiscală

În primele 10 luni ale anului curent au fost realizate acțiuni pentru a fi continuată implementarea procesului integrat de management a riscurilor fiscale ca parte a obiectivelor strategice asumate de către Agenție.

Pentru identificarea și analiza riscurilor de neconformare fiscală, ANAF a realizat actualizarea indicatorilor de risc din cadrul "Registrului riscurilor fiscale". Registrul este utilizat ca instrument principal în cadrul procesului de management al riscurilor fiscale, ce reflectă riscurile pe tipuri de impozite și taxe, pe segmente de contribuabili și pe sectoare de activitate, fiind un instrument în permanentă modificare și actualizare.

Ca urmare a analizelor de risc efectuate, precum și a testării/evaluării indicatorilor de risc, la nivelul organelor fiscale teritoriale a fost aplicată, gradual, o gamă variată de tratamente fiscale asupra contribuabililor, adaptate nivelului de risc, respectiv: transmiterea de notificări, verificare documentară, acțiuni de control inopinat, analiză de risc suplimentară, inspecție fiscală parțială sau generală.

Totodată, în perioada 30.01-03.02.2023, a avut loc cursul "Managementul riscurilor legate de conformare", organizat cu sprijinul Departamentului de Afaceri Fiscale din cadrul Fondului Monetar Internațional, în scopul creșterii nivelului de competențe în zona de management al riscului. Cursul s-a desfășurat în prezența unui număr de 45 participanți, personalul din cadrul DGMR și din cadrul altor structuri din ANAF și s-a finalizat cu emiterea de certificate individuale care atestă absolvirea programului de formare cu privire la sistemul de management al riscurilor. A fost astfel **îndeplinită ținta PNRR 219 - Formarea personalului cu privire la sistemul de management al riscurilor**.

Activitatea de inspecție fiscală

În vederea creșterii conformării la declarare a contribuabililor, ANAF, prin structura de inspecție fiscală, desfășoară în prezent două tipuri de activități care presupun interacțiunea de la distanță cu contribuabilul:

- emiterea notificărilor de conformare, care reprezintă un document prin care organul de inspecție fiscală transmite contribuabililor/plătitorilor prezumtivi a fi selectați pentru efectuarea inspecției fiscale riscurile fiscale identificate, în scopul reanalizării situației fiscale și îndeplinirii obligațiilor fiscale, conform prevederilor legale, ori al clarificării riscurilor fiscale notificate, după caz;
- efectuarea de acțiuni de verificare documentară, care constau în realizarea unei analize de coerență a situației fiscale a contribuabilului/plătitorului pe baza

documentelor existente la dosarul fiscal, precum și pe baza oricăror informații și documente transmise de terți sau deținute de organul fiscal, care au relevanță pentru determinarea situației fiscale.

În acest context, în vederea creșterii conformării voluntare, în perioada ianuarie-octombrie 2023:

- au fost emise un număr de 10.659 notificări de conformare pentru riscuri fiscale estimate, în sumă de 950,67 mil. lei (perioada aprilie-octombrie 2023);
- au fost efectuate 17.819 verificări documentare la contribuabili persoane juridice și fizice (12.260 la contribuabili persoane juridice și 5.559 la contribuabili persoane fizice);
- ca urmare a verificărilor documentare au fost stabilite sume suplimentare în valoare totală de 903,28 mil. lei (853,59 mil. lei la contribuabili persoane juridice și 49,69 mil. lei contribuabili persoane fizice).

În perioada ianuarie-octombrie 2023 ponderea acțiunilor de verificare documentară în total acțiuni de control fiscal este de 51,72 %.

Contribuabilii/plătitorii care nu și-au corectat/clarificat riscurile fiscale ca urmare a notificărilor de conformare au făcut obiectul unor acțiuni ulterioare de inspecție fiscală.

Totodată, în perioada ianuarie-octombrie 2023:

- au fost efectuate 16.636 inspecții fiscale (12.552 la contribuabili persoane juridice și 4.084 la contribuabili persoane fizice);
- au fost stabilite sume suplimentare în valoare totală 1,88 mld. lei (1,80 mld. lei la contribuabili persoane juridice și 0,08 mld. lei la contribuabili persoane fizice);
- au fost instituite 161 măsuri asigurătorii în valoare de 516,81 mil. lei (135 măsuri asigurătorii la contribuabili persoane juridice în valoare de 512,55 mil. lei și 26 măsuri asigurătorii la contribuabili persoane fizice în valoare de 4,26 mil. lei);
- au fost aplicate 1.389 amenzi în valoare totală de 4,26 mil. lei (1.237 amenzi la contribuabili persoane juridice în valoare de 3,78 mil. lei și 152 amenzi la contribuabili persoane fizice în valoare de 0,48 mil. lei);
- au fost înaintate organelor de urmărire penală un număr de 205 sesizări, pentru un prejudiciu total de 150,27 mil. lei (187 sesizări la contribuabili persoane juridice pentru un prejudiciu de 146,86 mil. lei și 18 sesizări la contribuabili persoane fizice pentru un prejudiciu de 3,41 mil. lei);
- a fost diminuată pierderea fiscală cu suma de 4,64 mld. lei.

Suplimentar față de cele menționate, în vederea identificării/cuantificării eventualelor riscuri fiscale, în perioada ianuarie-octombrie 2023, au fost efectuate 10.559 controale inopinate/constatări la fața locului.

Intensificarea acțiunilor de control în domeniul prețurilor de transfer

În perioada ianuarie-octombrie 2023 au fost emise 16 acorduri de preț în avans și au fost soluționate 4 cereri de inițiere a procedurii amiabile. În ceea ce privește inspecțiile fiscale desfășurate la contribuabilii care au derulat tranzacții cu persoanele afiliate, în cadrul cărora au fost verificate și prețurile de transfer practicate, a fost stabilită o diferență a bazei de impozitare în sumă de 766,75 mil. lei. Astfel, diferența suplimentară de bază de impozitare a determinat: impozit pe profit stabilit suplimentar de plată - 64,04 mil. lei; diminuare pierdere fiscală - 424,34 mil. lei.

Activitatea de antifraudă fiscală

În perioada ianuarie-octombrie 2023, resursele instituționale ale structurii de antifraudă fiscală au fost alocate pe următoarele coordonate:

- **activități cu caracter permanent și prioritar** ce vizează analiza, investigarea și instrumentarea cazurilor de evaziune fiscală complexe, de actualitate, cu scopul de a crește ponderea controalelor dedicate destructurării lanțurilor evazioniste și eliminarea din sistem a cât mai multor construcții artificiale care includ societăți de tip „fantomă”;
- **activități de monitorizare și control** ce vizează, în primul rând, creșterea conformării fiscale prin conștientizarea contribuabililor asupra prezenței inspectorilor antifraudă în anumite zone, cât și prin monitorizarea unor activități cu risc fiscal ridicat și, în al doilea rând, descoperirea și sancționarea abaterilor de la prevederile legale, în cadrul controalelor operative;
- **activități de verificare documentară**, efectuate pentru stabilirea corectă a situației fiscale a contribuabilului/plătitorului.

Inspectorii antifraudă fiscală asigură monitorizarea transporturilor rutiere de mărfuri provenind din achiziții intracomunitare.

În perioada de referință, au efectuat verificări și înregistrări privind un număr de 1.080.311 transporturi cu destinație națională și 360.176 transporturi aflate în tranzit.

Pe linia descoperirii și combaterii evaziunii fiscale, în perioada ianuarie-octombrie 2023 inspectorii antifraudă au cuantificat/estimat implicații fiscale (reprezentând TVA, impozite, contribuții sociale și de sănătate, alte creanțe) în sumă totală de 5,32 mld. lei.

Totodată, au fost înaintate organelor de urmărire penală 172 acte de sesizare, pentru prejudicii în sumă totală de 266,03 mil. lei. Valoarea actelor de sesizare cu prejudiciu mai mare de 1 milion lei reprezintă 85% în total valoare prejudiciu aferent actelor de sesizare înaintate organelor de urmărire penală.

Pentru asigurarea recuperării prejudiciilor aferente cazurilor investigate, au fost dispuse 99 măsuri asigurătorii în sumă de 95,41 mil. lei.

Pe linia prevenirii evaziunii fiscale, au fost aplicate 15.640 sancțiuni contravenționale principale (14.808 amenzi și 832 avertismente), valoarea totală a amenzilor însumând 101,45 mil. lei. În ceea ce privește confiscările de numerar, venituri din activități ilicite și bunuri, valoarea totală estimată a acestora este de 47,47 mil. lei.

Suspendări de activitate au fost dispuse la un număr de 340 contribuabili, din care 277 contribuabili pentru abateri de la prevederile legale privind dotarea și utilizarea aparatelor de marcat electronice fiscale (227 suspendări pentru nedotare AMEF și 50 suspendări pentru neutilizare AMEF) și 63 contribuabili pentru nerespectarea prevederilor Legii nr. 227/2015.

În urma activității de verificare documentară au fost emise decizii de impunere pentru 1.526 entități, valoarea obligațiilor stabilite însumând 1,25 mld. lei.

Activitatea de verificare a situației fiscale personale/verificare documentară

În primele 10 luni ale anului 2023, ANAF a continuat dezvoltarea programului de verificare a situației fiscale personale, respectiv de verificare documentară, pe baza analizei de risc, la nivel național pentru toate categoriile de persoane fizice care prezintă risc de neconformare la declararea veniturilor impozabile, astfel:

- au fost transmise, prin intermediul SPV sau prin Poșta Română un număr de 783 notificări de conformare;
- au fost finalizate un număr de 155 de acțiuni de verificare a situației fiscale personale, din care 83 finalizate cu decizie de impunere, fiind stabilite creanțe fiscale totale în sumă de aproximativ 45,43 mil. lei;
- au fost finalizate 2 controale inopinate în urma cărora au fost declarate și plătite creanțe fiscale totale în sumă de 0,11 mil. lei;
- au fost finalizate un număr de 472 acțiuni de verificare documentară (inclusiv cele începute înainte de 01.01.2023), din care 77 finalizate cu decizie de impunere, fiind stabilite creanțe fiscale în sumă totală de aprox. 14,69 mil. lei.

De asemenea, au fost realizate analize de risc punctuale pentru 237 persoane fizice, în vederea valorificării rezultatelor din controale fiscale sau a informațiilor primite urmare a unor sesizări de la alte instituții ori autorități publice, precum și de la alte entități sau persoane fizice ori juridice.

În vederea îmbunătățirii conformării fiscale a persoanelor fizice cu averi mari, în cadrul Programului de notificare privind veniturile obținute din străinătate, în primele 10 luni ale anului 2023, au fost transmise un număr de 318 notificări, respectiv un număr de 249 renotificări. Veniturile totale din străinătate declarate (inclusiv cele rectificative), în anul 2023 (pentru anul fiscal 2022 și pentru perioada precedentă), au însumat 246,22 mil. lei.

În ceea ce privește rezultatele obținute în cadrul proiectului *Îmbunătățirea gradului de conformare voluntară la declararea veniturilor obținute din transferul titlurilor de valoare de către persoanele fizice cu averi mari*, ca urmare a informării organului fiscal în a cărui rază se află domiciliul fiscal al persoanelor fizice cu averi mari care nu au depus “Declarația unică privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice” pentru câștigurile/pierderile din transferul titlurilor de valoare/operațiunile cu instrumente financiare derivate, în perioada ianuarie - octombrie 2023 au fost declarate câștiguri din transferul titlurilor de valoare în sumă de 1,83 mil. lei.

Activitatea de informații fiscale

În perioada 01.01-31.10.2023, activitatea de cooperare administrativă în domeniul TVA - desfășurată în baza Regulamentului 904/2010 s-a concretizat într-un număr de 832 de solicitări de informații primite de la autoritățile fiscale ale celorlalte state membre, și respectiv, un număr de 882 de solicitări de informații transmise către alte jurisdicții fiscale.

În baza Acordului Bilateral de cooperare administrativă în domeniul TVA, încheiat între ANAF - ca autoritate competentă română - și ANV (Agenția Națională a Veniturilor) Bulgaria, în intervalul de referință, au fost primite un număr de 38 de solicitări de informații și au fost transmise, spre soluționare, autorităților fiscale din Bulgaria un număr de 54 solicitări de informații.

În ceea ce privește instrumentele Comunității pentru Cooperare Administrativă Internațională Avansată (AIAC), s-a asigurat coordonarea unui număr de șase controale în vederea combaterii fraudei pe linie de TVA și impozite directe în domeniul prețurilor de transfer, forței de muncă, serviciilor de consultanță transfrontalieră și al prestărilor de servicii intracomunitare de transport.

Referitor la cooperarea administrativă în materie de impozite directe, în perioada raportată a fost gestionat schimbul internațional de informații desfășurat în baza Directivei 2011/16/UE (DAC1) privind cooperarea în domeniul fiscal și a Directivei 2014/107/UE (DAC 2) privind schimbul automat obligatoriu de informații în domeniul fiscal, Directivei 2018/882/UE (DAC 6) privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal, precum și în baza convențiilor de evitare a dublei impuneri la care România este parte sau a altor instrumente juridice de drept internațional, astfel:

- au fost primite un număr de 165 solicitări de informații la cerere de la jurisdicții UE și non-UE, un număr de 42 informări spontane și un număr de 18 notificări administrative, respectiv au fost transmise un număr de 90 de solicitări de informații la cerere către jurisdicții UE și non-UE și 3 informări spontane;
- au fost identificate, prin intermediul aplicației AEOI (Automatic Exchange Of Information) prin care se gestionează informațiile primite de România prin schimb automat de la State Membre și țări terțe, un număr de 1.572.716 înregistrări.

Pe parcursul anului 2023 au fost gestionate din perspectiva calității datelor activitățile de cooperare administrativă și schimb de informații în domeniul impozitelor directe aflate în competența structurilor de specialitate din cadrul ANAF, cu statele membre conform reglementărilor Uniunii Europene și cu administrațiile fiscale ale statelor cu care România are încheiate convenții de evitare a dublei impuneri și instrumente juridice de drept internațional.

În cadrul cooperării administrative privind schimbul de informații, au fost încheiate noi protocoale cu: Registrul Auto Român, Consiliul Național al IMM-urilor din România, Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Casa Națională de Asigurări de Sănătate, Ministerul Infrastructurii și Proiectelor Europene, Asociația Romană a Băncilor referitor la numărul de identificare fiscală, Autoritatea pentru Digitalizarea României, Asociația Română a Băncilor referitor la poprirea electronică și AEDIFICIUM Banca pentru Locuințe.

În ceea ce privește protocoalele de aderare la sistemul informatic PatrimVen încheiate de către ANAF:

- I. la data de 31 octombrie 2023, numărul total al înrolărilor în Patrimven, respectiv al protocoalelor de aderare la sistemul informatic PatrimVen, este 7087 (3197 UAT-uri, 306 instituții publice, 3543 instituții de învățământ, 41 parchete și tribunale); ținta gradului de înrolare a UAT-urilor în Patrimven este de 100%, numărul de UAT-uri menționat mai sus reprezentând un procent de 99.04%;
- II. În perioada 1 martie 2022 (data emiterii OPANAF nr. 220/2022) - 31 octombrie 2023, numărul total al înrolărilor în Patrimven, respectiv al protocoalelor de aderare la sistemul informatic Patrimven, este 4341 (748 UAT-uri, 112 instituții publice, 3451 instituții de învățământ, 30 parchete și tribunale).

În ceea ce privește protocoalele de colaborare încheiate de ANAF, în perioada 1 martie 2022 - 30 octombrie 2023:

- A) au fost încheiate 81 de protocoale de colaborare cu autorități și instituții publice și de interes public și persoane juridice de drept privat.

În ceea ce privește solicitările de informații primite din partea Direcției Naționale Anticorupție, Ministerului Afacerilor Interne, Direcției Generale de Informații și Protecție Internă, Direcției de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Înaltei Curți de Casație și Justiție, Guvernului României - Corpul de Control al Prim - Ministrului, Birourilor de Executori Judecătorești, Oficiului Național pentru Jocuri de Noroc etc., au fost soluționate cereri cu privire la 56.581 de persoane fizice și/sau juridice, acestea însumând aproximativ 5.700.000 de interogări.

Obiectivul principal reprezentat de conectarea aparatelor de marcat electronice fiscale, parte a digitalizării Agenției, este în continuă evoluție, dovadă fiind faptul că, până la data de 31.10.2023, numărul aparatelor de marcat conectate la sistemul informatic al ANAF este cu 15% mai mare comparativ cu valoarea de referință a țintei 221, asumată prin Programul Național de Redresare și Reziliență.

În perioada 01.01.2023 - 21.11.2023, ANAF a recepționat de la instituțiile de credit un număr de 61 formulare de raportare/informare în legătură cu înghețări de fonduri sau informații cu privire la posibila implicare indirectă în transferuri financiare a unor persoane și entități vizate de sancțiunile internaționale.

În aceeași perioadă analizată, ANAF a efectuat analize și verificări privind un număr aproximativ de 1314 persoane și alias-uri aferente și 1515 entități vizate de sancțiuni internaționale, fiind identificate pe teritoriul României 2 persoane vizate de sancțiuni internaționale.

Activitatea de administrare a marilor contribuabili

- Proiectul TSI- "21RO16 Implementarea de noi abordări și instrumente pentru îmbunătățirea conformării fiscale a marilor contribuabili din România"

În data de 17 octombrie 2023, a avut loc ședința de închidere a proiectului, privind: Componenta 3: Îmbunătățirea instrumentelor de audit prin digitalizare (e-audit, SAF-T). În cadrul DGAMC funcționează Biroul de control Electronic din cadrul Activității de Inspecție Fiscală și Biroul pentru combaterea erodării bazei impozabile și transferului profiturilor în cadrul Unității de Management a Riscului.

Componenta 4: Elaborarea specificațiilor tehnice pentru instrumentul data mining.

- ✓ Specializarea activității de administrare fiscală a marilor contribuabili, pe sectoare de activitate, pentru o mai bună înțelegere a specificului fiecărei industrii și pentru o interacțiune adaptată la cerințele specifice ale contribuabililor;

Activitatea de inspecție fiscală din cadrul structurii de administrare a marilor contribuabili este organizată pe industrii și pentru buna desfășurare a activității au fost întocmite 4 ghiduri de inspecție pentru fiecare dintre domeniile, asigurări, bănci, industria farmaceutică și energie.

Obiectivul 4: Eficiență și transparență - Transformarea ANAF într-o instituție solidă, modernă și de încredere

- **Formarea profesională continuă a personalului ANAF**

- Școala de Fiscalitate se află în plin proces de operaționalizare pentru a deveni un centru de excelență în domeniul fiscalității reprezentat de un corp de profesioniști. În acest sens, în anul 2022 a fost solicitată și primită asistență tehnică din partea FMI, în vederea dezvoltării viitoare și consolidării funcției de formare, conform recomandărilor lăsate la încheierea misiunii;

Ulterior, în anul 2023, Școala de Fiscalitate a solicitat suport tehnic de la Comisia Europeană și de la Organizația Intraeuropeană a Administrațiilor Fiscale (IOTA). A fost depus și acceptat proiectul „Sprijin pentru dezvoltarea Școlii de Fiscalitate a Administrației Fiscale din România” pentru care IOTA (instrumentul de asistență tehnică IOTA - PEER-TO-PEER) asigură obținerea elementelor de bună practică necesare pentru îmbunătățirea modului de organizare a Școlii de Fiscalitate a ANAF și pentru dezvoltarea instrumentelor necesare unei instruirii de calitate și adecvate membrilor organizației.

- Realizarea unor programe comune de formare profesională a angajaților din sistemul fiscal împreună cu Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați, Camera Consultanților Fiscali, și cu alte unități de învățământ superior de profil;

ANAF, prin Școala de Fiscalitate a încheiat protocoale de colaborare cu formatori externi (Centrul Multifuncțional de Pregătire Schengen (CMPS), Camera Consultanților Fiscali (CCF), alți formatori externi) pentru asigurarea participării angajaților ANAF la sesiunile formative ce au ca temă competențe digitale și lingvistice, precum și competențe fiscale, alte competențe.

- **Management eficient al resurselor umane în contextul digitalizării ANAF ;**

Principalele măsuri în domeniul formării profesionale implementate în perioada ianuarie - octombrie 2023

În perioada ianuarie - februarie 2023, a fost organizată o instruire cu tema „Sistem de Management al Riscurilor” la care s-a asigurat un număr de 47 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În luna mai 2023, a fost organizată o instruire cu tema „Raportări electronice (Formular SAF-T)” la care s-a asigurat un număr de 151 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În luna octombrie 2023 a fost organizat un atelier de lucru, cu tema „Atelier de lucru SAF-T” la care s-a asigurat un număr de 23 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În perioada aprilie - septembrie 2023, au fost organizate 17 instruirii în domeniul digitalizării în cadrul proiectului Agenției Naționale a Funcționarilor Publici cu denumirea „Transparență și competență în sectorul public”, cod My SMIS 2014+140086, SIPOCA 870, la care s-a asigurat un număr de 360 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În luna mai 2023, în cadrul proiectului dezvoltat la nivelul MF-ANAF „Servicii de dezvoltare software pentru extinderea sistemului informatic - AEOI_RO”, prin Contractul nr. 696200/20.12.2021 s-a desfășurat activitatea A10 „Instruirea utilizatorilor interni pentru noile modificări. Coordonare, suport și comunicare cu utilizatorii”, care a cuprins organizarea următoarelor instruirii:

- Sistem DAC3/BEPS5 - organizată în data de 25 mai 2023, în format e-Learning, pe durata a 4 ore, la care au participat 28 de persoane din cadrul aparatului propriu al Agenției;

- Sistem DAC6 - organizată în data de 25 mai 2023, în format e-Learning, pe durata a 4 ore, la care au participat 19 persoane din cadrul aparatului propriu al Agenției.

În luna octombrie 2023, au fost organizate 2 instruirii, cu tema „Instruire în domeniul colectării creanțelor bugetare”, la care s-a asigurat un număr de 87 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În perioada februarie - iunie 2023, au fost organizate 24 de instruirii, cu tema „Conformarea fiscală în domeniul impozitului pe venit” la care s-a asigurat un număr de 534 participări și un atelier de lucru în luna septembrie 2023 pe aceeași temă la care au participat 15 persoane din cadrul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În luna iunie 2023, a fost organizată o instruire, cu tema „Modificări aduse aplicației VIES ” la care s-a asigurat un număr de 966 participări de la nivelul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției.

În perioada ianuarie - septembrie 2023, la cursurile organizate de FMI prin programul VITARA, a fost asigurată participarea unui număr de 31 persoane din cadrul structurilor centrale și teritoriale ale Agenției, pe diferite teme din categoriile Guvernare instituțională, management și sprijin, precum și Funcțiile de bază ale administrației fiscale.

- **Consolidarea colaborării și comunicării cu alte administrații fiscale, precum și cu organisme internaționale, pe ariile de interes și prioritățile comune existente la nivel internațional.**

Relația ANAF cu organizațiile, instituțiile și partenerii internaționali urmărește intensificarea schimburilor de informații și a transferului de bune practici în domeniul administrării fiscale. Astfel, în prima jumătate a anului, prezentanții ANAF au participat la misiuni externe în cadrul programelor Comisiei Europene (de ex., Programul Fiscalis 2027) sau în cadrul unor evenimente derulate sub egida IOTA, OECD, CEF Slovenia (Centru de Excelență în Finanțe), precum și la grupurile de lucru ale Consiliului UE și Comisiei Europene sau întâlniri laterale. În vederea susținerii candidaturii României la OECD, ANAF a participat la o serie de reuniuni organizate sub egida OCDE, precum: Forumul de procedură amiabilă (MAP Forum), Rețeaua de management al creanțelor fiscale (FTA TDMN), Forumul privind practicile fiscale dăunătoare (FHTP), Cadrul Inclusiv (IF).

În vederea aderării la OECD, ANAF a completat chestionarul pentru formatul CFA (Committee on Fiscal Affairs) urmare încheierii cu succes de către România a etapei depunerii Memorandumului Inițial.

De asemenea, ANAF este membru al FTA (Forum on Tax Administration), organism a OECD organizată sub forma unui forum prin care administrațiile fiscale împărtășesc cunoștințe, derulează cercetări și identifică noi idei de dezvoltare ale administrațiilor fiscale. Printre reuniunile sub egida FTA la care specialiștii ANAF au participat amintim Comunitatea de interes în domeniul resurselor umane, Rețeaua reprezentanților administrațiilor fiscale pentru Egalitatea de Gen (Gender Balance Network), Comunitatea de interes pentru aplicarea perspectivelor comportamentale în cadrul administrațiilor fiscale (Behaviour Insights) sau Rețeaua de consolidare a capacității (Capacity Building Network).

Totodată, menționăm participarea activă a României în cadrul atelierelor și forumurilor organizate sub egida IOTA (de ex. reuniuni cu teme privind Promovarea stării de bine a angajaților, Frauda la TVA în era digitală - utilizarea Big Data, Managementul resurselor umane - Innovations and trends in Learning and Development (L&D) in a modern tax administration, etc); În primul semestru al anului au fost organizate activități privind colaborarea bilaterală în vederea efectuării unor schimburi de experiență în domeniul fiscal, cu administrații fiscale din Moldova, Franța, Portugalia.

În perioada 2020-2023, Agenția a beneficiat de un număr de 17 misiuni de asistență tehnică ale Fondului Monetar Internațional.

- Aceste misiuni au vizat zonele cheie de reformă și dezvoltare din cadrul ANAF, oferind un sprijin concret în domenii de mare actualitate.

Recomandările incluse în rapoartele misiunilor de asistență tehnică au susținut Agenția în fundamentarea propunerilor de reforme și în monitorizarea activă a rezultatelor, atât din punct de vedere al impactului asupra colectării veniturilor, cât și din perspectiva planificării strategice și operaționale.

II. Acțiuni prioritare pe termen mediu

II.1 Acțiuni prioritare în anul 2024

Obiectivul1: Îmbunătățirea serviciilor oferite - Dezvoltarea unei relații de parteneriat cu contribuabilii pentru serviciile prestate

1. Adoptarea unui design nou și inovator de procese de activitate și servicii, orientat către așteptările și cerințele contribuabililor:

- ✓ Simplificarea formularelor, declarațiilor și a altor documente fiscale pentru a susține conformarea voluntară la declararea obligațiilor fiscale (inclusiv prin transpunerea în format electronic a formularelor fiscale);
- ✓ Proiectul TSI- “21RO16 Implementarea de noi abordări și instrumente pentru îmbunătățirea conformării fiscale a marilor contribuabili din România”.

În ceea ce privește Componenta "proiect pilot Monitorizare pe orizontală" din cadrul proiectului, se are în vedere implementarea începând cu semestrul II al anului 2024 unui proiect pilot de monitorizare pe orizontală a marilor contribuabili.

2. Furnizarea de servicii simple și accesibile pentru contribuabili:

- Dezvoltarea serviciilor la distanță (electronice sau telefonice) actuale, prin noi funcționalități și/sau crearea de servicii noi e-Services ANAF;
- Extinderea mecanismului audierii contribuabilului prin mijloace de comunicare la distanță, în vederea sprijinirii activității de conformare fiscală voluntară;
- Extinderea la nivel național a serviciului de programări on-line și furnizarea de servicii în sistem self-service;
- Creșterea numărului de servicii destinate contribuabililor persoane juridice disponibile online (Țintă PNRR 217 termen T4 2024 - 60% din totalul serviciilor destinate contribuabililor persoane juridice disponibile la sfârșitul anului 2024 vor fi accesibile online prin intermediul site-ului ANAF sau prin intermediul SPV).

3. Atitudine proactivă față de contribuabili pentru a facilita procesul de cunoaștere a modului de conformare la îndeplinirea obligațiilor fiscale:

- Transmiterea de informări personalizate către contribuabili prin intermediul Spațiului Privat Virtual;
- Organizarea de campanii de mediatizare;
- Organizarea de sesiuni de asistență prin intermediul serviciului webinar;
- Transmiterea de îndrumări către contribuabilii persoane fizice, prin care vor fi oferite informații și asistență în vederea îndeplinirii, în mod corespunzător, a obligațiilor declarative și de plată.

Obiectivul 2: Soluții digitale integrate - Transformarea digitală a ANAF prin soluții digitale integrate, care utilizează la maximum datele și informațiile disponibile

1. Oferirea unei experiențe pozitive din perspectiva accesării serviciilor digitale de către contribuabili - Transformarea SPV în modalitatea principală de interacțiune a contribuabililor cu ANAF:

Transformarea SPV în modalitatea principală de interacțiune a contribuabililor cu ANAF:

1. digitalizarea formularelor și declarațiilor fiscale și optimizarea procesului de depunere on-line a acestora prin intermediul platformei SPV, precum și prin intermediul portalului e-guvernare.ro;
- ✓ informări personalizate adresate contribuabililor, cu privire la noutățile legislative și situația fiscală proprie;
- ✓ depunerea și eliberarea anumitor categorii de documente cu caracter fiscal;
- ✓ pe termen mediu, implementarea serviciilor de tip chatbot, în scopul facilitării și diversificării interacțiunii cu contribuabilii.

2.Utilizarea digitalizării ca abordare pentru domeniile funcționale ale administrației fiscale:

- ✓ optimizarea aplicațiilor informatice existente;
- ✓ creșterea gradului de automatizare a funcțiilor operaționale ale ANAF (Servicii fiscale eficiente pentru administrație și cetățeni - SFERA - Investiție PNRR; asigurarea pe scară largă a interoperabilității cu partenerii instituționali);
- ✓ extinderea înrolării instituțiilor publice în sistemul PATRIMVEN - termen 2025;
- ✓ implementarea schemei speciale de TVA pentru întreprinderi mici (SME) - Regim special instituit în scopul monitorizării acordării de scutiri de la plata TVA pentru întreprinderi mici care nu sunt stabilite în Statele Membre unde se datorează TVA, inclusiv asigurarea resurselor pentru dezvoltarea sistemului informatic aferent (termen 1 ianuarie 2025).

3.Consolidarea capacității administrative necesare procesului de transformare digitală prin:

- ✓ dezvoltarea de noi aplicații informatice și creșterea gradului de informatizare a activităților Agenției (Realizarea unei platforme on-line de licitații pentru executarea silită și valorificarea bunurilor imobile și al celor mobile de valoare semnificativă intrate în proprietatea privată a statului sau sechestrate în procedura de executare silită - Jalon PNRR 218, termen T2 2024; Gestionarea digitală a activității în domeniul juridic - "Case management");
- ✓ dezvoltarea platformei de e-learning, prin soluții tehnologice moderne de învățare la distanță;
- ✓ dezvoltarea platformelor de tip Big Data pentru operarea unui volum mare de date cu instrumente avansate de monitorizare, raportare și analiză (Implementarea unei platforme complexe de tip Big Data prin care să fie integrate și valorificate în termeni operaționali și analitici volume mari de date -Jalon PNRR 226, termen T4 2025, Operaționalizarea soluției - platforma big data și publicarea primului raport);
- ✓ asigurarea pe scară largă a interoperabilității cu alte instituții și terți.

Obiectivul 3: Prevenirea și combaterea evaziunii fiscale - ANAF o organizație ce vine în sprijinul conformării contribuabililor și al menținerii unui mediu economic echitabil

- **Operaționalizarea managementului riscului de neconformare fiscală prin:**
- identificarea riscurilor fiscale semnificative în vederea creșterii gradului de conformare fiscală și a gradului de colectare a veniturilor bugetare;
- operationalizarea completă a managementului riscurilor, prin dezvoltarea de planuri de acțiune și de conformare pentru fiecare tip de impozit;
- actualizarea permanentă a registrului riscurilor în urma analizării schimbărilor intervenite în cadrul economico-social, ca urmare a operaționalizării Direcției Generale de Management al Riscului;
- segmentarea categoriilor de contribuabili pe bază de risc fiscal;
- dezvoltarea de proiecte pilot de conformare voluntară pe sectoarele și categoriile de contribuabili care prezintă risc fiscal;
- utilizarea datelor și informațiilor de la terți precum și a celor disponibile intern pentru folosirea unitară între funcțiile din interiorul administrației fiscale în vederea creșterii conformării voluntare;
- creșterea volumului de informații disponibile pe platformele on-line în vederea identificării de comportamente fiscale neconforme și adaptării măsurilor aplicate;
- combaterea eficientă a comportamentelor neconforme și a evaziunii fiscale prin acțiuni complexe, țintite, la contribuabilii cu risc fiscal ridicat, în vederea asigurării unui mediu fiscal echitabil pentru toți contribuabilii și descurajării concurenței neloiale. În acest sens va crește ponderea verificărilor documentare în numărul total de controale fiscale: riscuri bine identificate, controale de scurtă durată și eficiente, sume rapid colectabile;
- îmbunătățirea procesului de colectare a datelor și înțelegerea aprofundată a riscurilor de neconformare utilizând date și tehnologii avansate de analiză (Proiectul APIC - Big Data - Jalon PNRR 226, termen T4 2025; Operaționalizarea registrului electronic al riscurilor - Jalon PNRR 225, termen T4 2025);
- utilizarea unor modele de tip BOTTOM-UP și TOP-DOWN pentru estimarea decalajului fiscal la TVA, dezvoltate pe sectoare de activitate economică, pentru a asigura realizarea de acțiuni concertate de prevenire și combatere a evaziunii din aceste sectoare ;
- asigurarea interoperabilității funcționale cu alte instituții publice în vederea facilitării schimbului de date și informații (Creșterea numărului instituțiilor înrolate în PatrimVen și consolidarea schimbului de informații în formă dematerializată între ANAF și alte instituții).

2. Instrumente digitale de control fiscal și colectare de date;

- ✓ Ținta PNRR 223, termen T4 2025: Ponderea numărului de desk-audituri raportată la numărul total de audituri efectuate de administrația fiscală - 60%;
- ✓ Factura electronică (Investiție PNRR: Implementarea sistemului de facturare electronică - platforma informatică business-to-business și business-to-consumer);

- ✓ Valorificare date din instrumente precum: case de marcat interconectate, SAF-T (fișierul standard de control fiscal), RO e-Transport, factura electronică.

3. Acțiuni concomitente și colaborative ale structurilor de inspecție fiscală, antifraudă fiscală și control venituri persoane fizice care să vizeze aspecte privind atât persoanele juridice implicate în activități cu caracter fraudulos, cât și cu privire la identificarea și verificarea beneficiarilor reali ai acestor companii, cu posibilitatea urmăririi traseelor de fraudă și de mutare a profiturilor în alte jurisdicții (Consolidarea capacității și eficacității structurilor de control fiscal, pentru a preveni fraudă fiscală națională și transfrontalieră și evaziunea fiscală).

Obiectivul 4 : Eficiență și transparență - Transformarea ANAF într-o instituție solidă, modernă și de încredere

- ✓ Formarea profesională continuă a personalului ANAF
- ✓ Continuarea demersurilor Școlii de Fiscalitate pentru:
 - a se organiza ca centru de excelență în domeniul fiscal în mod similar cu celelalte școli de fiscalitate din administrațiile fiscale europene prin identificarea celor mai bune practici și metode de formare, precum și a unor instrumente de transformare digitală în domeniul formării profesionale, pentru atingerea obiectivelor;
 - a suplimenta corpul de formatori certificați și în același timp de a atrage lectori de înalt nivel profesional în susținerea scopului de a livra programe/cursuri de pregătire profesională;
 - a continua formarea funcționarilor publici aflați la început de carieră printr-un program de integrare (inducție);
 - a asigura formarea și perfecționarea continuă a tuturor angajaților raportat la un model european;
 - a asigura cadrul potrivit pentru documentarea cu privire la studii/cercetare științifică în domeniul fiscalității prin organizarea/participarea de/la seminarii și comunicări științifice în domeniu, ca urmare a schimbului de bune practici rezultate din vizitele de lucru/studiu cu alte administrații fiscale;
 - a continua susținerea proiectelor dezvoltate la nivelul ANAF prin asigurarea desfășurării componentelor de formare profesională.
- ✓ Consolidarea relațiilor de colaborare cu diverși formatori externi naționali (CCF, CMPS, CECAR etc) sau internaționali (FMI, CEPOL etc), organizați în condițiile legii pentru furnizarea unor programe comune de formare profesională a angajaților din sistemul fiscal;
- ✓ Formarea personalului cu privire la sistemul de management al riscurilor, în vederea creșterii nivelului de competențe în această zonă;
- ✓ Management eficient al resurselor umane în contextul digitalizării ANAF;

- ✓ Consolidarea colaborării și comunicării cu alte administrații fiscale, precum și cu organisme internaționale, pe ariile de interes și prioritățile comune existente la nivel internațional.

II.2 Acțiuni prioritare 2025-2027

Obiectivul1: Îmbunătățirea serviciilor oferite - Dezvoltarea unei relații de parteneriat cu contribuabilii pentru serviciile prestate

1. Adoptarea unui design nou și inovator de procese de activitate și servicii, orientat către așteptările și cerințele contribuabililor:

- ✓ Implementarea unui mecanism anual de analiză și evaluare în vederea adaptării la noile tendințe și cerințe exprimate de către partenerii externi (PNRR Investiție: Introducerea unui mecanism consultativ cu privire la serviciile oferite contribuabililor);
- ✓ Simplificarea formularelor, declarațiilor și a altor documente fiscale pentru a susține conformarea voluntară la declararea obligațiilor fiscale (inclusiv prin transpunerea în format electronic a formularelor fiscale; Introducerea formularelor pre-completate/eliminarea obligațiilor de raportare, acolo unde este posibil);
- ✓ Proiectul TSI- "21RO16 Implementarea de noi abordări și instrumente pentru îmbunătățirea conformării fiscale a marilor contribuabili din România" - Componenta "proiect pilot Monitorizare pe orizontală"; Vor fi evaluate rezultatele obținute prin implementarea proiectului pilot de monitorizare pe orizontală a marilor contribuabili;
- ✓ Reconceptualizarea managementului arieratelor fiscale, obiectivul final fiind utilizarea metodelor de segmentare a debitorilor în funcție de profilul de risc.

2. Furnizarea de servicii simple și accesibile pentru contribuabili:

- Dezvoltarea serviciilor la distanță (electronice sau telefonice) actuale, prin noi funcționalități și/sau crearea de servicii noi e-Services ANAF;
- Extinderea mecanismului audierii contribuabilului prin mijloace de comunicare la distanță, în vederea sprijinirii activității de conformare fiscală voluntară;
- Extinderea la nivel național a serviciului de programări on-line și furnizarea de servicii în sistem self-service.

3. Atitudine proactivă față de contribuabili pentru a facilita procesul de cunoaștere a modului de conformare la îndeplinirea obligațiilor fiscale:

- Transmiterea de informări personalizate către contribuabili prin intermediul Spațiului Privat Virtual;
- Organizarea de campanii de mediatizare;
- Organizarea de sesiuni de asistență prin intermediul serviciului webinar;
- Transmiterea de îndrumări către contribuabilii persoane fizice, prin care vor fi oferite informații și asistență în vederea îndeplinirii, în mod corespunzător, a obligațiilor declarative și de plată.

Obiectivul 2: Soluții digitale integrate - Transformarea digitală a ANAF prin soluții digitale integrate, care utilizează la maximum datele și informațiile disponibile

1. Oferirea unei experiențe pozitive din perspectiva accesării serviciilor digitale de către contribuabili - Transformarea SPV în modalitatea principală de interacțiune a contribuabililor cu ANAF:

Transformarea SPV în modalitatea principală de interacțiune a contribuabililor cu ANAF:

2. digitalizarea tuturor formularelor și declarațiilor fiscale și optimizarea procesului de depunere on-line a acestora prin intermediul platformei SPV, precum și prin intermediul portalului e-guvernare.ro. (Introducerea formularelor pre-completate/eliminarea obligațiilor de raportare, acolo unde este posibil);
- ✓ informări personalizate adresate contribuabililor, cu privire la noutățile legislative și situația fiscală proprie;
- ✓ depunerea și eliberarea anumitor categorii de documente cu caracter fiscal;
- ✓ implementarea serviciilor de tip chatbot, în scopul facilitării și diversificării interacțiunii cu contribuabilii.

2. Utilizarea digitalizării ca abordare pentru domeniile funcționale ale administrației fiscale:

- ✓ optimizarea aplicațiilor informatice existente;
- ✓ creșterea gradului de automatizare a funcțiilor operaționale ale ANAF (Servicii fiscale eficiente pentru administrație și cetățeni - SFERA - Investiție PNRR; asigurarea pe scară largă a interoperabilității cu partenerii instituționali);
- ✓ extinderea înrolării instituțiilor publice în sistemul PATRIMVEN - termen 2025;
- ✓ implementarea de servicii electronice prin utilizarea noilor tehnologii (ex. inteligența artificială, învățarea automată);
- ✓ implementarea schemei speciale de TVA pentru întreprinderi mici (SME) - Regim special instituit în scopul monitorizării acordării de scutiri de la plata TVA pentru întreprinderi mici care nu sunt stabilite în Statele Membre unde se datorează TVA, inclusiv asigurarea resurselor pentru dezvoltarea sistemului informatic aferent (termen 1 ianuarie 2025).

3. Consolidarea capacității administrative necesare procesului de transformare digitală prin:

- ✓ dezvoltarea de noi aplicații informatice și creșterea gradului de informatizare a activităților Agenției (Gestionarea digitală a activității în domeniul juridic - "Case management");
- ✓ dezvoltarea platformei de e-learning, prin soluții tehnologice moderne de învățare la distanță;
- ✓ dezvoltarea platformelor de tip Big Data pentru operarea unui volum mare de date cu instrumente avansate de monitorizare, raportare și analiză (Implementarea

unei platforme complexe de tip Big Data prin care să fie integrate și valorificate în termeni operaționali și analitici volume mari de date - Jalon PNRR 226, termen T4 2025, Operaționalizarea soluției - platforma big data și publicarea primului raport);

- ✓ asigurarea pe scara largă a interoperabilității cu alte instituții și terți.

Obiectivul 3: Prevenirea și combaterea evaziunii fiscale - ANAF o organizație ce vine în sprijinul conformării contribuabililor și al menținerii unui mediu economic echitabil

1. Operaționalizarea managementului riscului de neconformare fiscală prin:

- identificarea riscurilor fiscale semnificative în vederea creșterii gradului de conformare fiscală și a gradului de colectare a veniturilor bugetare;
- operationalizarea completă a managementului riscurilor, prin dezvoltarea de planuri de acțiune și de conformare pentru fiecare tip de impozit;
- actualizarea permanentă a registrului riscurilor în urma analizării schimbărilor intervenite în cadrul economico-social, ca urmare a operaționalizării Direcției Generale de Management al Riscului;
- segmentarea categoriilor de contribuabili pe bază de risc fiscal;
- dezvoltarea de proiecte pilot de conformare voluntară pe sectoarele și categoriile de contribuabili care prezintă risc fiscal;
- utilizarea datelor și informațiilor de la terți precum și a celor disponibile intern pentru folosirea unitară între funcțiile din interiorul administrației fiscale în vederea creșterii conformării voluntare;
- creșterea volumului de informații disponibile pe platformele on-line în vederea identificării de comportamente fiscale neconforme și adaptării măsurilor aplicate;
- combaterea eficientă a comportamentelor neconforme și a evaziunii fiscale prin acțiuni complexe, țintite, la contribuabilii cu risc fiscal ridicat, în vederea asigurării unui mediu fiscal echitabil pentru toți contribuabilii și descurajării concurenței neloiale. În acest sens va crește ponderea verificărilor documentare în numărul total de controale fiscale: riscuri bine identificate, controale de scurtă durată și eficiente, sume rapid colectabile;
- îmbunătățirea procesului de colectare a datelor și înțelegerea aprofundată a riscurilor de neconformare utilizând date și tehnologii avansate de analiză (Proiectul APIC - Big Data - Jalon PNRR 226, termen T4 2025; Operaționalizarea registrului electronic al riscurilor - Jalon PNRR 225, termen T4 2025);
- utilizarea unor modele de tip BOTTOM-UP și TOP-DOWN pentru estimarea decalajului fiscal la TVA, dezvoltate pe sectoare de activitate economică, pentru a asigura realizarea de acțiuni concertate de prevenire și combatere a evaziunii din aceste sectoare;
- asigurarea interoperabilității funcționale cu alte instituții publice în vederea facilitării schimbului de date și informații (Creșterea numărului instituțiilor înrolate

în PatrimVen și consolidarea schimbului de informații în formă dematerializată între ANAF și alte instituții).

2. Instrumente digitale de control fiscal și colectare de date;

- ✓ Ținta PNRR 223, termen T4 2025: Ponderea numărului de desk-audituri raportată la numărul total de audituri efectuate de administrația fiscală - 60%);
- ✓ Factura electronică (Investiție PNRR: Implementarea sistemului de facturare electronică - platforma informatică business-to-business și business-to-consumer);
- ✓ valorificare date din instrumente precum: case de marcat interconectate, SAF-T (fisierele standard de control fiscal), RO e-Transport.

3. Acțiuni concomitente și colaborative ale structurilor de inspecție fiscală, antifraudă fiscală și control venituri persoane fizice care să vizeze aspecte privind atât persoanele juridice implicate în activități cu caracter fraudulos, cât și identificarea și verificarea beneficiarilor reali ai acestor companii, cu posibilitatea urmăririi traseelor de fraudă și de mutare a profiturilor în alte jurisdicții (Consolidarea capacității și eficacității structurilor de control fiscal, pentru a preveni fraudă fiscală națională și transfrontalieră și evaziunea fiscală.

Obiectivul 4: Eficiență și transparență - Transformarea ANAF într-o instituție solidă, modernă și de încredere

1. Formarea profesională continuă a personalului ANAF;

2. Continuarea demersurilor Școlii de Fiscalitate pentru:

- a se organiza ca centru de excelență în domeniul fiscal în mod similar cu celelalte școli de fiscalitate din administrațiile fiscale europene prin identificarea celor mai bune practici și metode de formare, precum și a unor instrumente de transformare digitală în domeniul formării profesionale, pentru atingerea obiectivelor;
- a suplimenta corpul de formatori certificați și în același timp de a atrage lectori de înalt nivel profesional în susținerea scopului de a livra programe/cursuri de pregătire profesională;
- a continua formarea funcționarilor publici aflați la început de carieră printr-un program de integrare (inducție);
- a asigura formarea și perfecționarea continuă a tuturor angajaților raportat la un model european;
- a asigura cadrul potrivit pentru documentarea cu privire la studii/cercetare științifică în domeniul fiscalității prin organizarea/participarea de/la seminarii și comunicări științifice în domeniu, ca urmare a schimbului de bune practici rezultate din vizitele de lucru/studiu cu alte administrații fiscale;
- a continua susținerea proiectelor dezvoltate la nivelul ANAF prin asigurarea desfășurării componentelor de formare profesională.

3. Consolidarea relațiilor de colaborare cu diverși formatori externi naționali (CCF, CMPS, CECAR, etc) sau internaționali (FMI, CEPOL etc), organizați în condițiile legii

pentru furnizarea unor programe comune de formare profesională a angajaților din sistemul fiscal;

4. Formarea personalului cu privire la sistemul de management al riscurilor, în vederea creșterii nivelului de competențe în această zonă;

5. Management eficient al resurselor umane în contextul digitalizării ANAF;

6. Consolidarea colaborării și comunicării cu alte administrații fiscale, precum și cu organisme internaționale, pe ariile de interes și prioritățile comune existente la nivel internațional.

Capitolul 5 Politici finanțate prin proiectul de buget în anul 2024

5.1. Finanțarea unităților administrativ-teritoriale

Bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale (BGCUAT), estimat pe anul 2024, este rezultat din cumularea veniturilor și cheltuielilor bugetelor locale ale comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor municipiului București, județelor și municipiului București, bugetelor instituțiilor publice finanțate din venituri proprii și subvenții din bugetele locale sau integral din venituri proprii, bugetului împrumuturilor externe și interne și a bugetului fondurilor externe nerambursabile și reflectă dimensiunea efortului financiar public al unităților administrativ-teritoriale pe anul 2024.

Veniturile bugetului general centralizat al unităților administrativ-teritoriale, pe anul 2024, se estimează la 130.024,0 milioane lei, reprezentând 7,4% din produsul intern brut, iar în cadrul acestora, veniturile totale ale bugetelor locale se estimează la 103.848,0 milioane lei, reprezentând 5,9% din produsul intern brut, în timp ce veniturile celorlalte bugete de la nivelul autorităților administrației publice locale reprezintă 1,5% din produsul intern brut.

Venituri proprii Veniturile proprii ale bugetelor locale (formate din impozite, taxe, contribuții, alte vărsăminte, alte venituri) estimate la 18.321,0 milioane lei, reprezintă 17.6% din totalul veniturilor bugetelor locale.

Impozitul pe venit Nivelul impozitului pe venit estimat a fi încasat în anul 2024, care se defalcă bugetelor locale, este de 33.677,8 mil.lei.

Sume defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor 4.020,7 milioane lei, destinate:
a) finanțării serviciilor sociale din sistemul de protecție a copilului și a măsurilor de protecție de tip centre de zi și centre rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap, în baza standardelor de cost calculate pentru beneficiari/tipuri de servicii sociale, prevăzute în

descentralizat
e la nivelul
județelor

Hotărârea Guvernului nr. 426/2020 privind aprobarea standardelor de cost pentru serviciile sociale cu modificările ulterioare;

b) finanțării cheltuielilor determinate de implementarea Programului pentru școli al României, în perioada ianuarie - iunie a anului școlar 2023 - 2024, potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 652/2023 privind aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2023 - 2029, precum și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2023 - 2024, cu încadrare în sumele prevăzute pentru anul 2024 în fiecare dintre anexele nr. 3 - 5 la această hotărâre;

c) finanțării drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale care frecventează învățământul special, potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 564/2017 privind modalitatea de acordare a drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale școlarizați în sistemul de învățământ preuniversitar, cu modificările ulterioare, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 838/2022 privind stabilirea cuantumului limitelor minime de cheltuieli aferente drepturilor la îmbrăcăminte, încălțăminte, materiale igienico-sanitare, rechizite/manuale, jucării, transport, materiale cultural-sportive, precum și sumele de bani pentru nevoi personale, pentru copiii și tinerii pentru care s-a stabilit o măsură de protecție specială într-un serviciu public de tip rezidențial, precum și pentru mamele protejate în centre maternale și ale art. 129 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

d) finanțării cheltuielilor cu bunuri și servicii pentru întreținerea curentă a unităților de învățământ special și centrelor județene de resurse și asistență educațională din învățământul special;

e) finanțării cheltuielilor de funcționare pentru unitățile de îngrijire la domiciliu și pentru căminele pentru persoane vârstnice de la nivelul județelor, potrivit prevederilor art.12 alin.(3) lit.b) și ale art.18 alin.(5) lit.c) din Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în baza standardelor de cost calculate pentru beneficiari/tipuri de servicii sociale, aprobate potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 426/2020, cu modificările ulterioare;

f) finanțării stimulentei educaționale, sub formă de tichete sociale, stabilit de Legea nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate, republicată;

g) plății sprijinului sub formă de contribuții care va asigura completarea drepturilor salariale neacoperite din fondurile proprii ale unităților de cult locale, pentru personalul neclerical angajat în unitățile de cult din țară, potrivit prevederilor art. 9 alin. (1) lit. a)

din secțiunea a 3-a, lit. E, a capitolului III "Culte", din anexa nr. I la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.

Sume defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor

12.846,3 milioane lei destinate:

a) finanțării de bază a unităților de învățământ preuniversitar de stat, pentru categoriile de cheltuieli prevăzute la art. 139 alin. (2) lit. b) - c) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările ulterioare;

b) finanțării drepturilor asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav sau indemnizațiilor lunare ale persoanelor cu handicap grav, acordate în baza prevederilor art. 42 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

c) finanțării cheltuielilor descentralizate la nivelul sectoarelor și municipiului București, respectiv pentru:

- serviciile sociale din sistemul de protecție a copilului și măsurile de protecție de tip centre de zi și centre rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap

- implementarea Programului pentru școli al României, în perioada ianuarie-iunie a anului școlar 2023 - 2024, potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 652/2023, cu încadrare în sumele prevăzute pentru anul 2024 în fiecare dintre anexele nr. 3 - 5 la această hotărâre

- cheltuielile cu bunuri și servicii pentru întreținerea curentă a unităților de învățământ special și Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională

- plata sprijinului sub formă de contribuții, care va asigura completarea drepturilor salariale neacoperite din fondurile proprii ale unităților de cult locale pentru personalul neclerical angajat în unitățile de cult, potrivit prevederilor art. 9 alin. (1) lit. a) din secțiunea a 3-a "Sprijinul statului pentru salarizarea personalului neclerical al cultelor recunoscute", lit. E, a capitolului III "Culte", din anexa nr. I la Legea-cadru nr.153/2017, cu modificările și completările ulterioare

- drepturile copiilor cu cerințe educaționale speciale care frecventează învățământul special și învățământul de masă precum și pentru finanțarea stimulentei educaționale, sub formă de tichete sociale, stabilit de Legea nr. 248/2015, republicată, pentru preșcolarii din învățământul special și învățământul de masă;

d) finanțării stimulentei educaționale, sub formă de tichete sociale, stabilit de Legea nr. 248/2015, republicată;

e) finanțării drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale

integrați în învățământul de masă, potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr.564/2017, cu modificările ulterioare, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 838/2022 și ale art. 129 din Legea nr. 272/2004 republicată, cu modificările și completările ulterioare;

f) finanțării cheltuielilor de funcționare ale căminelor pentru persoane vârstnice de la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor municipiului București și municipiului București, potrivit prevederilor art.18 alin.(5) lit. c) din Legea nr.17/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în baza standardelor de cost calculate pentru beneficiari/tipuri de servicii sociale, aprobate conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 426/2020 cu modificările ulterioare;

g) finanțarea gratuității acordate elevilor prevăzuți la art.83 alin.(1) din Legea nr.198/2023, cu modificările ulterioare, la transportul public local și metropolitan rutier, potrivit prevederilor art.83 alin.(2) lit. a) din același act normativ;

Finanțarea
drumurilor
județene și
comunale

800,0 milioane lei.

Repartizarea pe unități administrativ-teritoriale se face în funcție de lungimea și starea tehnică a drumurilor, prin hotărâre, de către consiliul județean, după consultarea primarilor.

Echilibrarea
bugetelor
locale

6.879,3 milioane lei destinate :

a) echilibrării bugetelor locale ale comunelor, orașelor, municipiilor și județelor,

b) finanțării cheltuielilor aferente funcționării serviciilor publice de salvare acvatică-salvamar și a posturilor de prim ajutor pe plajele cu destinație turistică, potrivit prevederilor art.4 alin. (2¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 19/2006 privind utilizarea plajei Mării Negre și controlul activităților desfășurate pe plajă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 274/2006, cu modificările și completările ulterioare,

c) aplicării prevederilor art. 7 alin. (4) și art. 8 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei "Delta Dunării", republicată, cu modificările și completările ulterioare ;

d) finanțării cheltuielilor determinate de achitarea obligațiilor de plată ale unităților administrativ-teritoriale din județul Suceava, aferente împrumutului extern contractat pentru realizarea Programului "Utilități și mediu la standarde europene în județul Suceava", potrivit prevederilor art. XII alin. (1) lit. b) din Ordonanța

de urgență a Guvernului nr. 114/2009 privind unele măsuri financiar-bugetare, aprobată prin Legea nr. 240/2011, cu modificările ulterioare, detaliate pe destinații și pe unități administrativ-teritoriale;

Finanțarea
învățământului
i particular și
confesional,
acreditate

814,1 milioane lei destinate:

- a) finanțării cheltuielilor cu salariile și cheltuielilor cu bunuri și servicii;
- b) finanțării drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale care frecventează învățământul particular și confesional, special și de masă, potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr.564/2017, cu modificările ulterioare, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 838/2022 și ale art. 129 din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- c) finanțarea cheltuielilor cu bursele de performanță acordate elevilor din învățământul preuniversitar particular potrivit prevederilor potrivit prevederilor art.108 alin.(15) din Legea nr.198/2023.

Subvenții de
la bugetul de
stat

- a) alte drepturi pentru dizabilitate și adopție (222,8 mil.lei);
- b) finanțarea sănătății (130,0 mil.lei);
- c) finanțarea investițiilor în sănătate (240,0 mil.lei);
- d) acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței cu lemne, cărbuni, combustibili petrolieri (827,9 mil.lei);
- e) retehnologizarea centralelor termice și electrice de termoficare (108,0 mil.lei);
- f) planuri și regulamente de urbanism (42,0 mil.lei);
- g) reabilitarea termică a clădirilor de locuit (100,0 mil.lei);
- h) finanțarea investițiilor derulate potrivit Programului Național de Dezvoltare Locală, aprobat prin Ordonanța de urgență a Guvernului 28/2013 (2.300,0 mil.lei);
- i) susținerea derulării proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile, implementate la nivelul unităților administrativ-teritoriale (1.513,5 mil.lei);
- j) finanțarea Programului național de investiții -Anghel Saligny- (5.650,0 mil.lei);
- k) implementarea investițiilor specifice locale din sume de la bugetul de stat aferente asistenței financiare nerambursabile a PNRR (6.909,6 mil.lei), din care aferente componentei de împrumuturi 1.269,9 mil.lei).

5.2 Investițiile publice semnificative prioritizate

O contribuție importantă în cadrul reformei fiscale o reprezintă implementarea Jalonului 199 „Intrarea în vigoare a cadrului de reglementare modificat pentru a asigura planificarea bugetară multianuală pentru proiectele semnificative de investiții publice și efectuarea unei evaluări ex post a analizei cheltuielilor de către Consiliul Fiscal” care a fost finalizat la termen -trimestrul IV al anului 2022.

Jalonul 199 face parte din Componenta C8 - Reforma fiscală și reforma sistemului de Pensii- Reforma 3 ”Îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară”

Jalonul a vizat intrarea în vigoare a cadrului de reglementare modificat pentru a asigura planificarea bugetară multianuală pentru proiectele semnificative de investiții publice și efectuarea unei evaluări ex post a analizei cheltuielilor de către Consiliul Fiscal.

Prin urmare, au fost aduse modificări și completări cadrului legislativ în vigoare (Legea nr.500/2002¹⁵, O.U.G. nr.88/2013¹⁶, H.G. nr.225/2014¹⁷) în vederea creării condițiilor pentru construcția bugetară privind proiectele de investiții publice semnificative multianuale, în special cheltuielile aferente acestora, astfel încât bugetarea să fie orientată spre finalizarea cu prioritate a proiectelor de investiții majore aflate în faze avansate de execuție.

Conform prevederilor O.U.G. nr. 88/2013 și ale Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice, aprobate prin H.G. nr. 225/2014, cu modificările și completările ulterioare, la nivelul ordonatorilor principali de credite și al Ministerului Finanțelor, s-a derulat procesul de evaluare a proiectelor de investiții publice semnificative, în scopul elaborării și prezentării de către Ministerul Finanțelor, spre aprobare Guvernului, a rezultatelor prioritizării proiectelor de investiții publice semnificative. La elaborarea proiectului de buget pentru anul 2024, ordonatorii principali de credite vor respecta rezultatele prioritizării în procesul de repartizare a resurselor bugetare pentru proiectele de investiții publice semnificative, potrivit prevederilor art. 45 alin. (4) din O.U.G. nr. 88/2013.

În procesul de prioritizare, 9 ordonatori principali de credite au transmis informații cu privire la 221 de proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată totală de 319.783.446 mii lei și un rest de finanțat pentru finalizarea acestora de 208.329.666 mii lei. Dintre acestea, 159 de proiecte de investiții publice semnificative se află în diferite stadii de implementare a căror valoare actualizată este de 279.478.004 mii lei cu un rest de finanțat în vederea finalizării de 202.621.014 mii lei.

Restul de proiecte în număr de 62, sunt proiecte ale căror lucrări de execuție sunt finalizate (stadiul fizic 100%) însă nu sunt închise financiar, fiind necesare plăți pentru sentințe civile, costuri aferente procedurii DAB, sentințe arbitrale, certificate finale, asistență juridică, audit de siguranță rutieră, litigii, exproprieri, etc., fiind prezentate separat.

Cea mai mare pondere în acest portofoliu de proiecte semnificative, aflate în diferite stadii de implementare, o deține Ministerul Transporturilor și Infrastructurii care administrează 108 proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată

¹⁵ privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare

¹⁶ privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare

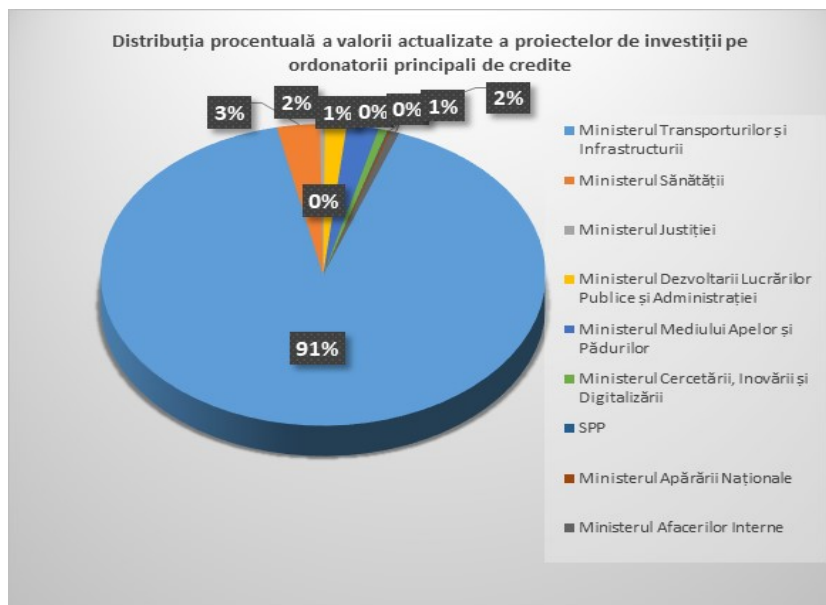
¹⁷ pentru aprobarea Normelor metodologice privind evaluarea și prioritizarea proiectelor de investiții publice semnificative

totală de 251.591.859 mii lei, urmat de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor cu 13 proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată totală de 7.198.671 mii lei. La polul opus se situează Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării, Serviciul de Protecție și Pază și Ministerul Afacerilor Interne care derulează fiecare câte un proiect de investiții publice semnificativ.

Ordonatorul principal de credite	Număr de proiecte evaluate în procesul de prioritizare	
	Proiecte aflate în implementare	Proiecte cu stadiul fizic 100%
Ministerul Transporturilor și Infrastructurii	108	60
Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor	13	1
Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației	21	-
Ministerul Sănătății	9	-
Ministerul Justiției	2	-
Ministerul Apărării Naționale	3	-
Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării	1	1
Serviciul de Protecție și Pază	1	-
Ministerul Afacerilor Interne	1	-
Total:	159	62

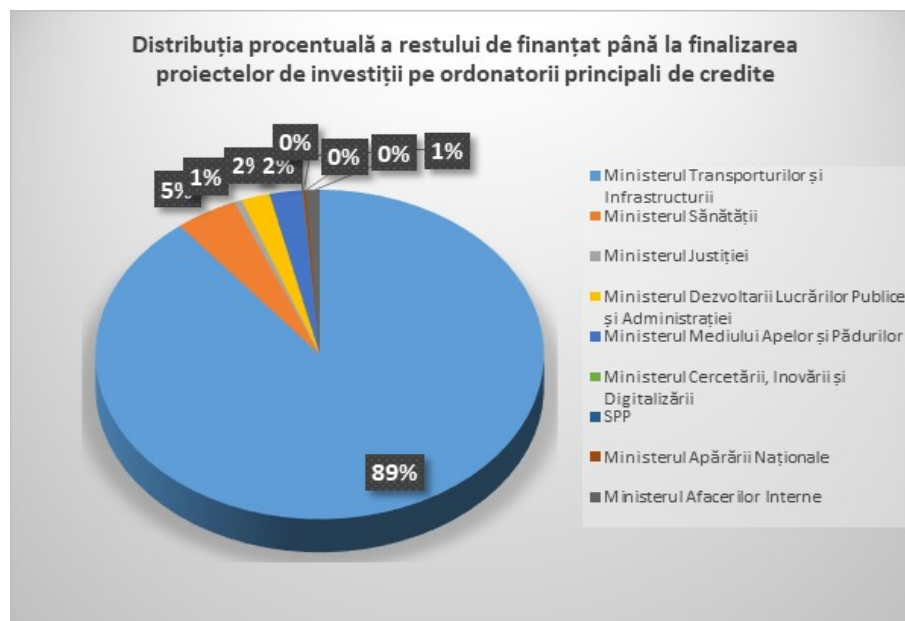
- Din perspectiva valorii actualizate totală a proiectelor de investiții publice semnificative, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii deține cea mai ridicată pondere (91%), urmat de Ministerul Sănătății (3%). Prezentăm mai jos, în Figura nr. 1, distribuția procentuală a acestor valori pe ordonatori principali de credite:

Figura nr. 1

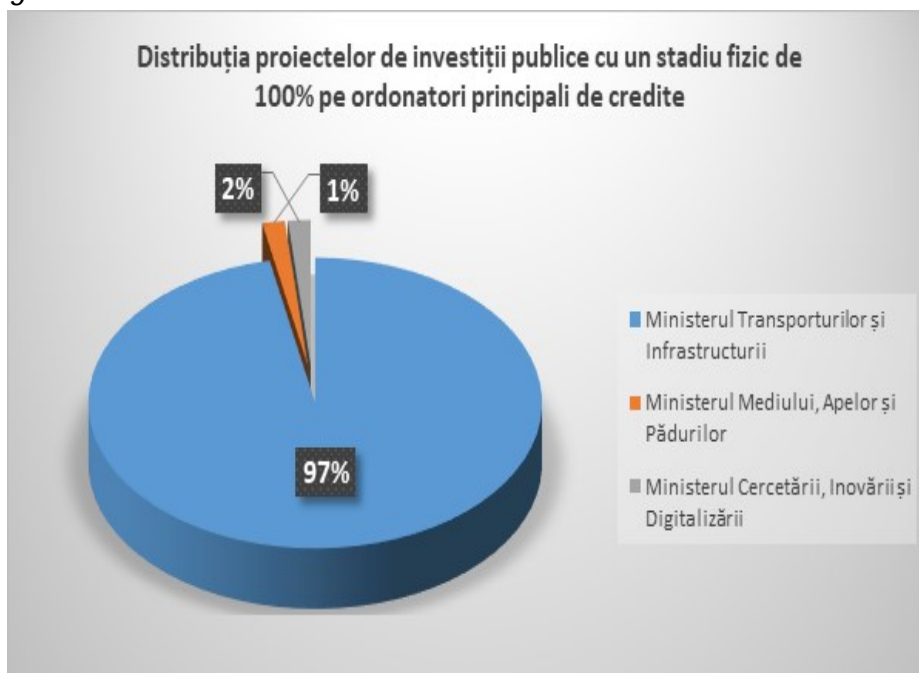
- Din perspectiva valorii totale a restului de finanțat până la finalizarea proiectelor, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii deține, în continuare, cea mai ridicată pondere (89%), urmat tot de Ministerul Sănătății (5%). Prezentăm mai jos, în Figura nr. 2, distribuția procentuală a valorii restului de finanțat pe ordonatori principali de credite:

Figura nr. 2

- Pentru 62 de proiecte de investiții, al căror stadiu fizic de execuție este 100%, necesarul de finanțare până la închiderea financiară reprezintă 2,74 % din totalul necesarului de finanțat pentru proiectele de investiții publice semnificative prioritizate. În Figura nr. 3 prezentăm distribuția acestor proiecte pe ordonatorii principali de credite:

Figura nr. 3

În cadrul procesului de prioritizare a proiectelor de investiții publice semnificative a fost luată în considerare, ca și criteriu de evaluare, și valoarea economică netă actualizată a proiectelor (VENA). Acest indicator al eficienței economice a proiectului de investiții a fost furnizat de ordonatorii principali de credite pentru un număr de 146 de proiecte din totalul de 159 de proiecte de investiții publice semnificative.

Din analizele efectuate, s-a constatat că cea mai ridicată medie a valorii economice nete actualizate a proiectelor de investiții se înregistrează în sectorul sănătate - 6.212 milioane euro, în sectorul transporturilor și infrastructurii - 204 milioane euro și în sectorul mediului apelor și pădurilor - 80 milioane euro, media valorii economice nete actualizate a proiectelor aferente celorlalte sectoare situându-se sub 100 milioane euro.

La nivelul celor 146 proiecte, media acestui indicator (VENA) este de 658 milioane euro. Dintre cele 146 proiecte, 18 proiecte au o eficiență economică peste media aferentă, ele reprezentând sectoarele transporturilor și infrastructurii și sănătate. Prezentăm mai jos un sumar al analizei efectuate cu privire la acest indicator la nivel de ordonator principal de credite.

Nr. crt.	Ordonatorul principal de credite	Număr de proiecte de investiții pentru care s-a furnizat VENA	Valoarea medie a VENA (mil. euro)
1.	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii	99	204
2.	Ministerul Sănătății	9	6.212
3.	Ministerul Justiției	2	10
4.	Ministrul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației	21	41
5.	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor	9	80
6.	Ministrul Cercetării, Inovării și Digitalizării	1	24
7.	Ministerul Apărării Naționale	3	21
8.	Serviciul de Protecție și Pază	1	32
9.	Ministerul Afacerilor Interne	1	1
	Total/Medie	146	6.625

Dintre proiectele de investiții publice semnificative din domeniul transporturilor și infrastructurii, precum și din domeniul sănătății se remarcă 18 proiecte cu o valoare economică netă actualizată de peste 1 miliard de euro pe proiect.

Notă: informațiile pe baza cărora au fost elaborate sintezele de mai sus au fost comunicate de către ordonatorii principali de credite în cadrul procesului de prioritizare.

Capitolul 6. DATORIA PUBLICĂ¹⁸, FINANȚAREA DEFICITULUI BUGETAR ȘI ACORDAREA DE GARANȚII

Datoria guvernamentală (conform metodologiei UE)

La sfârșitul anului 2022, ca urmare a contractării de datorie pentru acoperirea necesităților de finanțare ridicate pentru finanțarea deficitului bugetar (5,7% din PIB), refinanțarea datoriei publice scadente și consolidarea rezervei în valută la dispoziția Trezoreriei Statului, ponderea datoriei guvernamentale, conform metodologiei UE, s-a situat la nivelul de 47,2%¹⁹ din PIB.

Pe termen mediu, pachetul financiar de sprijin al UE, de care beneficiază și România, joacă un rol important atât în realizarea corecției bugetare, cât și în implementarea unor programe și investiții esențiale, care să sprijine reziliența și capacitatea de adaptare a economiei în contextul actual marcat de inflație ridicată și de politici monetare restrictive, precum și potențialul de creștere prin reforme majore și investiții cheie pentru facilitarea tranziției verde și digitală. Utilizarea componentei de împrumut din cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență are un impact pozitiv în reducerea costurilor de finanțare la nivel suveran, ținând cont de costurile foarte avantajoase aferente împrumutului (respectiv în termenii financiari la care CE se împrumută în numele UE de pe piețele financiare, la care se adaugă costurile suportate de CE pentru obținerea și gestionarea finanțării respective), ceea ce se va reflecta în reducerea cheltuielilor cu dobânzile aferente datoriei publice și implicit asupra deficitului bugetar în anii următori utilizării tragerilor din acest împrumut.

La sfârșitul lunii septembrie 2023, datoria guvernamentală a reprezentat 49,0% din PIB²⁰, din care datoria internă a reprezentat 23,4% din PIB, iar datoria externă a fost de 25,6% din PIB.

Nivelul datoriei guvernamentale în PIB include și datoria contractată în nume propriu de companiile reclassificate în sectorul administrație publică la sfârșitul lunii septembrie 2023 de 0,5% în PIB, nivel care a fost extrapolat pe întreaga perioadă de analiză.

Pentru sfârșitul anului 2023, se estimează un nivel de al datoriei publice guvernamentale de 49,3%²¹ din PIB²², cu încadrarea în plafonul stabilit pentru anul 2023 la 49,8% din PIB conform Legii nr.360/2022 pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal - bugetar pe anul 2023.

Având în vedere nivelul prognozat al deficitelor bugetare pentru perioada 2024 - 2027, dar și cel al prognozelor curente a indicatorilor macroeconomici²³, estimăm că ponderea datoriei guvernamentale brute se va situa²⁴, estimăm că ponderea datoriei guvernamentale brute se va situa la nivelul de 49% la sfârșitul anului 2024²⁵. Dacă se au în vedere activele financiare lichide²⁶, nivelul datoriei

¹⁸ Datoria guvernamentală brută calculată conform metodologiei UE, SEC 2010

¹⁹ Conform Notificării fiscale din Octombrie 2023

²⁰ conform metodologiei UE, ponderea datoriei în PIB s-a calculat luând în considerare suma PIB-urilor realizate în ultimele 4 trimestre (PIB conform comunicat INS nr.308 din 7 decembrie 2023)

²¹ Indicatorul a fost calculat pe baza creșterii economice de 2,0% prognozate pentru anul 2023 conform CNSP prognoza de toamnă, noiembrie 2023 și nivelului deficitului bugetului general consolidat estimat la 5,9% din PIB.

²² Nivelul estimat al datoriei publice guvernamentale pentru sfârșitul anului 2023 include și asigurarea prefinanțării necesarului de finanțare aferent anului 2024 în funcție de deficitul bugetului general consolidat aferent anului 2023.

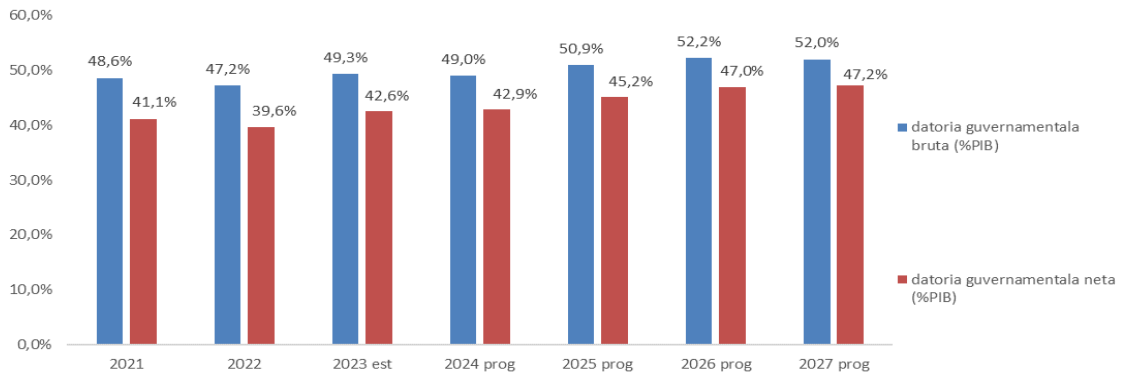
²³ CNSP - Proiecția principalilor indicatori macroeconomici 2023-2027, prognoza de toamnă - noiembrie 2023

²⁴ CNSP - Proiecția principalilor indicatori macroeconomici 2023-2027, prognoza de toamnă - noiembrie 2023

²⁵ Estimările indicatorului sunt pentru sfârșitul fiecărui an. Pe parcursul anului datoria publică poate fluctua în concordanță cu politica de finanțare a Ministerului Finanțelor privind atragerea în avans a resurselor necesare pentru implementarea planului de finanțare.

guvernamentale nete (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) nu va depăși 43,0% din PIB.

Datoria guvernamentală conform metodologiei UE (% PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor

Finanțarea deficitului bugetar

În anul 2023, planul brut de finanțare a fost revizuit în creștere și se situează la aproximativ 200 miliarde lei, volumul total al împrumuturilor care au fost atrase de Ministerul Finanțelor de pe piețele interne și externe fiind determinat de un nivel al deficitului bugetar estimat la 5,9% din PIB și de nivelul datoriei de refinanțat în valoare de cca 91,7 miliarde lei dar și pentru asigurarea prefinanțării necesarului de finanțare aferent anului 2024.

Finanțarea pe piața internă s-a realizat prin organizarea de licitații regulate de titluri de stat pe piața interbancară, cu maturități cuprinse între 1 lună și 15 ani cu un volum total atras²⁷ de cca 120 miliarde lei (prin emisiuni de titluri de stat denominate în lei și EUR), cu o structură de 4,78% pe termen scurt, 23,94% pe termen mediu și 71,28% pe termen lung, la care se adaugă cca 18 miliarde echivalent lei atrase în perioada ianuarie - noiembrie 2023 prin titluri de stat dedicate populației, în cadrul celor 2 programe de titluri de stat destinate populației TEZAUR și FIDELIS.

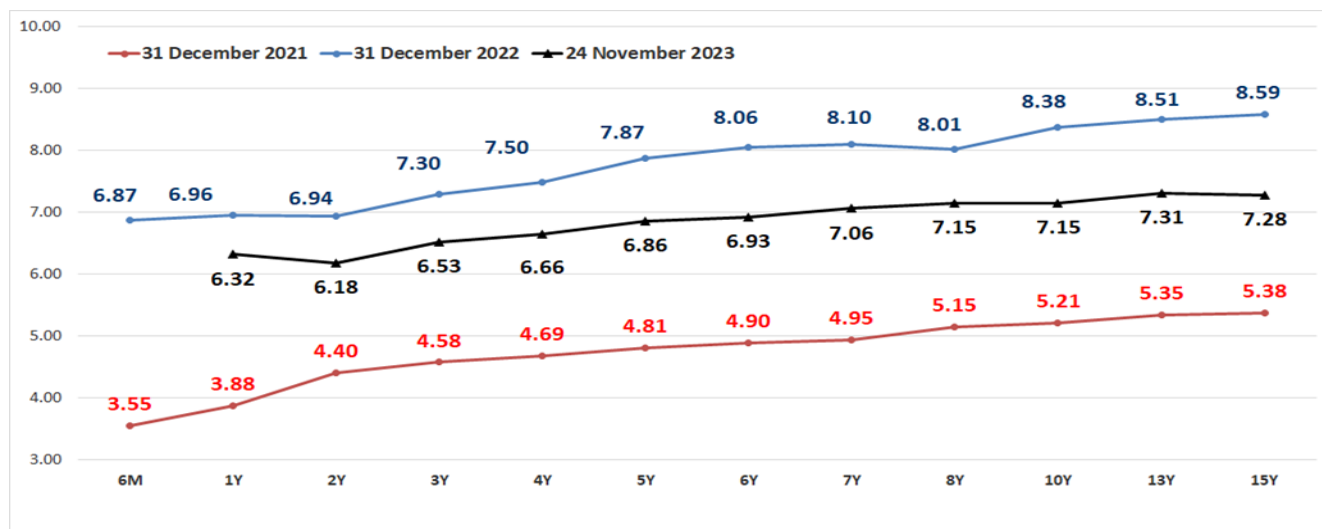
Deținerile nerezidenților în titlurile de stat emise pe piața internă au înregistrat o creștere în decursul anului 2023 în raport cu deținerile raportate la anul 2022 (19,3)%, acestea înregistrând o valoare medie de cca. 26,4%²⁸.

Comparativ cu nivelurile înregistrate în anul 2022, evoluția randamentelor titlurilor de stat pe piața internă în anul 2023 prezintă o scădere în medie de cca 100 bps așa cum rezultă din graficul de mai jos.

26 Activele financiare lichide se referă la următoarele instrumente : AF1 - aur și DST, AF2 - depozite și numerar, AF3- titluri de valoare, altele decât acțiuni, AF5 - acțiuni și alte participații la capital, dacă sunt cotate la bursă, inclusiv acțiunile fondurilor mutuale, conform metodologiei pentru Programul de Convergență.

²⁷ La data de 21 noiembrie 2023

²⁸ La data de 30 septembrie 2023

Sursa: Ministerul Finanțelor

Pe piața externă au fost lansate trei emisiuni de euroobligațiuni în valoare de 8,8 miliarde echivalent EUR și au fost realizate opt plasamente private în valoare totală echivalent 0,88 miliarde EUR, cu scadențe pe o plajă largă de maturități cuprinse între 3-30 de ani corelate cu condițiile de piață.

Dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management ale datoriei publice

Pe termen mediu, Ministerul Finanțelor va urmări îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale pentru perioada 2023-2025, respectiv:

- Asigurarea necesarului de finanțare al administrației publice centrale pe fondul minimizării costurilor pe termen mediu și lung,
- Limitarea riscurilor asociate portofoliului datoriei publice guvernamentale,
- Dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat.

Politica Ministerului Finanțelor este de a asigura finanțarea preponderent în moneda națională, care să faciliteze în continuare dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat și totodată să sprijine diminuarea expunerii la riscul valutar, ținând cont în același timp de capacitatea de absorbție a pieței interne, precum și de necesitățile diversificării bazei de investitori în titlurile de stat. Emisiunile în EUR pe piața internă vor fi avute în vedere pe maturități medii, în funcție de condițiile de piață și de apetitul manifestat de către mediul investițional, în condițiile unui raport maturitate/cost avantajos.

Ministerul Finanțelor va continua să mențină o abordare flexibilă și transparentă în realizarea procesului de finanțare, reacționând cu promptitudine la modificările contextului de piață și la comportamentul investitorilor.

În scopul diversificării bazei de investitori și a creșterii accesibilității persoanelor fizice la cumpărarea titlurilor de stat, se vor continua emisiunile de titluri de stat pentru populație în cadrul celor două programe dedicate TEZAUR (titluri de stat emise prin

unități ale Trezoreriei Statului și officii poștale ale Companiei Naționale "Poșta Română" S.A.) și FIDELIS (titluri de stat emise prin intermediul sistemului bancar), în limita unui plafon anual indicativ.

În funcție de cererea specifică exprimată de mediile investiționale, Ministerul Finanțelor va continua utilizarea operațiunilor specifice de administrare a pasivelor, de tipul răscumpărilor anticipate sau preschimbărilor de titluri de stat, atât pe piața internă cât și pe piețele externe, în scopul limitării riscului de refinanțare.

În procesul de finanțare externă se va avea în vedere: contractarea de datorii preponderent în EUR și USD, dar și în alte valute, în funcție de oportunitățile identificate, luând în considerare raportul cost/risc asociat acestora și contribuția la diversificarea bazei investiționale; extinderea numărului de contrapartide cu care se vor încheia acorduri-cadru de tip ISDA care va permite și utilizarea instrumentelor financiare derivate de tipul swap-urilor valutare pentru o mai bună gestionare a expunerii la riscul valutar.

Începând cu anul 2024, se are în vedere diversificarea instrumentelor de finanțare, prin finanțarea proiectelor/cheltuielilor care sunt destinate protejării mediului înconjurător și combaterii schimbărilor climatice și/sau a celor din domeniul social și de dezvoltare durabilă, în baza Cadrului suveran de obligațiuni verzi, precum și diversificarea bazei investiționale prin lansarea primei emisiuni de obligațiuni externe de tip Samurai pe piața japoneză.

Totodată, împrumuturile contractate de la instituțiile financiare internaționale (BIRD, BEI, BDCE, BERD etc.), precum și sumele aferente componentei de împrumut pentru implementarea Planului Național de Redresare și Reziliență vor contribui la realizarea obiectivului de minimizare a costurilor de finanțare pe termen lung.

Pentru îmbunătățirea managementului datoriei publice și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și de refinanțare a datoriei publice guvernamentale, Ministerul Finanțelor are în vedere continuarea politicii de menținere a rezervei financiare (buffer) în valută la dispoziția Trezoreriei Statului, care să acopere până la 4 luni din necesarul brut de finanțare.

Pe termen mediu (2024 - 2027), datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE se va menține la un nivel ce nu va depăși 52,5%²⁹ din PIB, sub nivelul de 60% din PIB, în timp ce datoria guvernamentală netă (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) nu va depăși 47,5% din PIB.

Riscuri privind proiecțiile bugetare în anul 2024 și pe termen mediu

Balanța riscurilor privind realizarea proiecțiilor bugetare în anul 2024 și pe termen mediu, așa cum sunt prezentate în actualul raport, continuă să fie afectată de o serie de incertitudini majore, în special de natură economică și financiară, care pot genera în dinamică efecte negative accentuate asupra variabilelor fiscal-bugetare:

²⁹ Estimările indicatorului sunt pentru sfârșitul fiecărui an. Pe parcursul anului datoria publică poate fluctua în concordanță cu politica de finanțare a Ministerului Finanțelor privind atragerea în avans a resurselor necesare pentru implementarea planului de finanțare.

- O eventuală dinamică mai lentă în special a economiei europene și eventuale turbulențe pe piețele financiare, accentuează riscul unor evoluții fiscal/bugetare mai nefavorabile decât cele prognozate. România prezintă în continuare un spațiu fiscal extrem de redus pentru a acomoda aceste riscuri suplimentare, nivelul prezent al datoriei publice fiind aproape de limita sustenabilă aferentă unei economii cu caracteristicile noastre (de exemplu balanța economii-investiții, inflație, deficite externe etc).
- Riscul diluării unor măsuri existente de consolidare fiscală atât de partea de venituri cât și de cheltuieli sau a aprobării unor măsuri suplimentare de creștere a cheltuielilor în cursul anului mai ales pentru a acomoda presiuni sociale recurente sau pentru stimularea economiei în condițiile unei evoluții mai lente a acesteia pe o perioadă mai lungă de timp. Evoluția ciclică favorabilă a economiei și efectul pozitiv al inflației din punct de vedere fiscal (venituri bugetare) nu pot reprezenta instrumente viabile de ajustare pe termen mediu.
- Absorbția susținută de fonduri europene poate compensa efectul contracționist al consolidării fiscale asupra creșterii economice viitoare, însă accelerarea implementării proiectelor europene depinde de capacitatea efectivă a administrației publice care va fi testată la începutul noului exercițiu bugetar european CFM 2020-2027. În plus, proiectele din PNRR prezintă deocamdată o execuție modestă la jumătatea perioadei de implementare (2022-2026).
- Evoluția economică prognozată depinde în mare măsură de asigurarea finanțării economiei, aceasta fiind condiționată de păstrarea angajamentelor de ajustare fiscală și un volum de finanțare substanțial în condiții favorabile prin cadrul bugetar european multianual și prin PNRR. În acest sens, atingerea țintelor de consolidare condiționează implicit accesul la piețele de capital internaționale, în contextul mai larg al asigurării sustenabilității datoriei publice și refinanțării datoriei externe publice și private. O consolidare fiscală mai redusă sau o inversare a ajustării poate conduce la dinamici mai puțin favorabile din punct de vedere macroeconomic și financiar putând afecta ratingul suveran sau perspectiva acestuia, cu consecințe asupra implementării planului de finanțare și a costurilor de finanțare.

În plus față de considerentele de mai sus, o serie de riscuri specifice proiecțiilor fiscal/bugetare prezintă un grad ridicat de materializare, cu un impact negativ semnificativ asupra evoluției deficitului bugetar în anul 2024 și pe termen mediu (reprezentând un efect de bază):

- o serie de agregate de cheltuieli bugetare (bunuri și servicii, cheltuieli cu dobânzile, cheltuielile de capital) au fost proiectate pe baza unor ipoteze relativ favorabile în ceea ce privește perspectivele de creștere a prețurilor și de reducere graduală a dobânzilor pe piețele financiare interne și externe. În acest context, înregistrarea unor evoluții adverse poate genera depășiri ale anvelopelor de cheltuieli propuse cu impact negativ asupra soldului bugetar.
- pe partea de venituri, proiecțiile reflectă impactul considerabil al măsurilor fiscale aprobate recent de aproximativ 1% din PIB în anul 2024 și pe termen mediu. Materializarea integrală a acestui impact, așa cum poate fi evaluat și din analiza evoluției veniturilor bugetare în condițiile ajustării fiscalității în perioada 2010-14, este condiționată de menținerea perspectivelor de stabilitate/creștere și a încrederii în economie, îmbunătățirea lichidității și

accesului la finanțare, întărirea capacității administrării veniturilor și de conformare voluntară.

- În plus, proiecțiile de încasări bugetare au fost suplimentate semnificativ pe întregul orizont de prognoză cu venituri din îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor și venituri colectate prin implementarea accelerată a digitalizării administrației fiscale (în total 1% din PIB). Realizarea acestor sume semnificative este condiționată de implementarea accelerată în 2024, cu un program strict de operaționalizare, a sistemului de facturare electronică generalizate, SAF-T, sistemelor e-transport și e-sigiliu și a modulelor de analize de date. Progresele înregistrate în ultimii ani prin prisma îmbunătățirii efective a colectării veniturilor nu oferă o perspectivă optimistă privind materializarea unor sume încasate suplimentar evoluției anuale a agregatelor macroeconomice (creștere economică nominală și reală, majorarea fondului de salarii din economie etc).

În acest context, considerarea ex-ante a unor sume suplimentare semnificative (aprox 1% din PIB anual în perioada 2024-2027) având drept sursă creșterea eficienței colectării/reducerea evaziunii fiscale/digitalizarea administrației fiscale reprezintă un risc major pentru deficitul bugetar.

7.1 Bugetul general consolidat pe termen mediu

Politica fiscal-bugetară pe termen mediu este marcată de contextul internațional complicat caracterizat de incertitudini și fragilitate la adresa perspectivei activității economice, implicit și a evoluției pe termen mediu a inflației, intensitatea războiului din Ucraina, perioada cu multiple crize la nivel global, fiecare cu potențial de a induce consecințe adverse ample, atenuarea recuperării ritmului activității economice atât în UE cât și în România, necesitatea susținerii de către România a cheltuielilor pentru apărare, precum și efortul bugetar considerabil alocat reformelor și investițiilor din PNRR, dintre care se remarcă din punct de vedere al impactului bugetar noua lege a pensiilor.

După derapajul înregistrat în anul 2023 de la traiectoria de ajustare a deficitului bugetar cash, se estimează reintrarea pe o traiectorie de ajustare începând cu anul 2024, concomitent cu reconsiderarea țintei de ieșire de sub incidența procedurii de deficit excesiv (sfârșitul anului 2027), pentru a permite astfel implementarea noii legi a pensiilor precum și a celorlalte reforme și investiții din PNRR.

Bugetul general consolidat						
	- % din PIB -					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
VENITURI buget general consolidat (cash)	32,6	32,9	33,8	32,6	32,5	31,8
CHELTUIELI buget general consolidat (cash)	38,4	38,8	38,8	37,3	36,7	34,7
SOLD buget general consolidat (cash)	-5,7	-5,9	-5,0	-4,7	-4,2	-2,9
SOLD buget general consolidat (ESA)	-6,3	-6,0	-4,9	-4,6	-4,2	-2,9
SOLD structural	-5,9	-5,4	-4,3	-4,3	-4,1	-2,9

Nota: Din cauza rotunjirilor este posibil ca unele identități contabile să nu se verifice

Veniturile bugetare

Veniturile totale ale bugetului general consolidat sunt estimate la 520,8 miliarde lei în 2023 (32,9% din PIB), din care se preconizează că fondurile europene, inclusiv cele din PNRR, vor însuma 69,7 miliarde lei. Pentru anul 2024, estimările indică venituri totale ale bugetului general consolidat în sumă de 586,1 miliarde lei (33,8% din PIB), inclusiv fonduri europene prognozate la 69 miliarde lei.

Proiecția veniturilor bugetare pe anul 2024 și pe termen mediu are la bază evoluția încasărilor estimate pentru 2023 și a indicatorilor macroeconomici previzionați pentru orizontul de referință din cadrul Prognozei de toamnă 2023 a Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, respectiv prevederile legislative în vigoare (inclusiv influența măsurilor legislative introduse prin Legea nr. 296/2023). De asemenea, pe fondul angajamentului României cuprins în PNRR, de creștere a colectării cu 2,5% din PIB până la finele anului 2025, în proiecția veniturilor au fost incluse veniturile

suplimentare din digitalizarea ANAF - estimate la 10,5 miliarde de lei, precum și ținta de îmbunătățire a colectării veniturilor de către ANAF, de 8,5 miliarde lei anual, pe următoarele categorii de venituri:

- 3,2 miliarde lei la TVA,
- 2,2 miliarde lei la contribuții sociale,
- 1,0 miliard lei la accize,
- 1,0 miliard lei la venituri nefiscale (venituri din concesiuni și închirieri)
- 0,6 miliarde lei la impozit pe profit,
- 0,5 miliarde lei la impozit pe venit.

Veniturile curente, conform evoluției înregistrate până în prezent, sunt estimate la 28,4% din PIB în anul 2023. Veniturile din contribuția la Fondul de Tranziție Energetică, neînregistrate inițial în cadrul bugetului, potrivit OUG nr.119/2022, sunt estimate să contribuie la atingerea acestei ponderi cu aproximativ 0,7 puncte procentuale în 2023 (în condițiile în care plățile efectuate în primele zece luni de la buget pentru compensarea facturilor aferente consumului de energie au însumat 10 miliarde de lei). Pentru anul 2024, veniturile curente sunt prognozate să crească la 29,1% din PIB, această pondere neincluzând veniturile din contribuția la Fondul de Tranziție Energetică. Astfel, veniturile curente, nete de cele din contribuția la Fondul de Tranziție Energetică sunt estimate în creștere cu 1,4 puncte procentuale din PIB în 2024, comparativ cu execuția preliminară pentru 2023, reflectând impactul pachetului fiscal și al îmbunătățirii colectării veniturilor de către ANAF. Pentru perioada 2024-2027 proiecția veniturilor curente își va menține traiectoria ascendentă, fiind estimată o majorare de la 505,2 miliarde lei (29,1% din PIB) în anul 2024 la 643,7 miliarde lei (29,5% din PIB) în anul 2027.

Detaliat, metodologia de estimare și evoluția principalelor categorii de venituri este următoarea:

Veniturile din **impozit pe profit** sunt prognozate la 35,3 miliarde lei în 2024, în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de încasările estimate pentru anul 2023, pe tot orizontul de prognoză 2024-2027 menținându-se la un nivel constant de 2,0% din PIB. Evoluția a fost determinată atât de indicatorii macroeconomici prognozați, cât și de modificările legislative aprobate prin Legea nr.296/2023 privind instituirea impozitului minim pe cifra de afaceri.

Încasările din **impozitul pe venit** sunt prognozate la 46,1 miliarde lei în anul 2024, în creștere cu 0,2 puncte procentuale față de încasările estimate pentru anul 2023, pe tot orizontul de prognoză 2024-2027 menținându-se la un nivel constant de 2,7% din PIB, evoluție determinată de majorarea prognozată a câștigului salarial mediu brut și a numărului mediu de salariați, respectiv de modificările legislative din domeniul impozitului pe venit:

- revizuirea reglementării privind acordarea facilităților fiscale pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor ca urmare a desfășurării activității de creare de programe pentru calculator, în sectorul construcției, precum și în sectorul agricol și în industria alimentară,
- modificările legislative cu impact asupra impozitului pe veniturile din pensii,

respectiv Legea nr.360/2023 privind sistemul public de pensii și Legea nr. 282/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

Veniturile din TVA sunt estimate în 2024 la 119,4 miliarde lei, în creștere cu 0,4 pp față de încasările estimate pentru anul 2023, menținându-se la un nivel constant de 6,9% din PIB pe tot orizontul de prognoză 2024-2027. Estimarea acestei categorii de venituri are la bază evoluția prognozată a indicatorilor macroeconomici, ținta de îmbunătățire a colectării veniturilor bugetare din TVA de către ANAF - de 3,2 miliarde lei/an și influențele modificărilor legislative în domeniul TVA ce vor intra în vigoare începând cu anul 2024 :

- majorarea cotei reduse de TVA de la 9% la 19% pentru livrarea băuturilor nealcoolice care se încadrează la codul NC 2202, a alimentelor cu zahăr adăugat, al căror conținut total de zahăr este de minimum 10 g/100 g produs, altele decât cozonacul și biscuiții;
- majorarea cotei reduse de TVA de la 5% la 19% pentru dreptul de utilizare a facilităților sportive (altele decât cele scutite), pentru transportul de persoane în scop turistic sau de agrement;
- creșterea cotei de TVA de 5% la 9% pentru livrarea de locuințe sociale (cu păstrarea plafonului de 600 000 lei), livrarea alimentelor de înaltă valoare calitativă, livrarea și instalarea de panouri fotovoltaice, panouri solare termice, pompe de căldură și alte sisteme de încălzire de înaltă eficiență, activități recreative (parcuri de distracții /recreative, bălciuri) și intrare evenimente sportive.

Veniturile din accize sunt în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de încasările estimate pentru anul 2023, pe tot orizontul de prognoză 2024-2027 menținându-se la un nivel constant de 2,4% din PIB. Nivelul estimat al accizelor pentru anul 2024, de 40,8 miliarde lei, ia în calcul introducerea în sfera produselor supuse accizelor nearmonizate a băuturilor nealcoolice cu zahăr adăugat/conținut de zahăr între 5-8 g/100 ml 0,4 lei/litru și peste 8g/100 ml 0,6 lei/litru, actualizarea nivelului accizelor pentru produsele energetice, majorarea nivelului accizelor pentru produsele din tutun și alcool de la 1 ianuarie 2024 și ținta de îmbunătățire a colectării veniturilor bugetare din TVA de către ANAF - de 1 miliard lei/an.

Impozitele și taxele pe proprietate se mențin la un nivel constant de 0,5% în PIB, similar celui estimat pentru anul 2023, pe întreg orizontul de prognoză 2024-2027. În estimarea veniturilor, pe lângă evoluția prognozată a indicatorilor macroeconomici, au fost incluse și influențele din modificările legislative aduse acestor categorii de taxe conform Legii nr.296/2023.

Alte venituri fiscale:

- **Alte impozite pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice** sunt estimate la un nivel constant de 0,3% în PIB (6,0 miliarde lei), similar celui estimat pentru anul 2023, pe întreg orizontul de prognoză 2024-2027. Evoluția este influențată atât de indicatorii macroeconomici prognozați, cât și de modificările legislative aprobate prin Legea

nr.296/2023, respectiv instituirea cotelor diferențiate de impozitare pe veniturile microîntreprinderilor: 1% pentru microîntreprinderile care realizează venituri ce nu depășesc 60.000 euro inclusiv și 3% pentru microîntreprinderile care realizează venituri de peste 60.000 euro sau desfășoară activități corespunzătoare anumitor coduri CAEN.

- **Alte impozite și taxe generale pe bunuri și servicii** sunt estimate în anul 2024 la 0,5% în PIB (8,0 miliarde lei), având la bază modificările legislative aprobate prin Legea nr.296/2023 privind instituirea impozitului suplimentar pentru instituțiile de credit și a impozitul specific pe cifra de afaceri, respectiv menținerea constantă a veniturilor reglementate de OUG 77/2011 privind stabilirea unor contribuții pentru finanțarea unor cheltuieli în domeniul sănătății. Comparativ cu 2023, se observă o diminuare a ponderii în PIB de cca 0,6pp, ca efect al mecanismului de evidențiere în cadrul bugetului de stat a veniturilor din contribuția la Fondul de Tranziție Energetică. Pe termen mediu este prevăzută o diminuare marginală, până la 0,4% din PIB în anul 2027.
- **Veniturile din taxe pe utilizarea bunurilor, autorizarea utilizării bunurilor sau pe desfășurarea de activități** sunt estimate în anul 2024 la 8,0 miliarde lei, menținându-se pe întreg orizontul de prognoză 2024-2027 la 0,5% din PIB, în linie cu încasările estimate pentru anul 2023. Proiecția acestei categorii de venituri are la bază majorarea taxelor percepute pentru activitățile din domeniul jocurilor de noroc conform OUG nr. 82/2023 pentru modificarea și completarea OUG nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc, precum și pentru modificarea OUG nr. 20/2013 privind înființarea, organizarea și funcționarea ONJN și pentru modificarea și completarea OUG nr. 77/2009.

Veniturile din **impozitul pe comerțul exterior și tranzacții internaționale** sunt estimate în anul 2024 la 1,8 miliarde lei și se mențin la un nivel constant de 0,1% în PIB pe întreg orizontul de prognoză 2024-2027, similar cu cel estimat pentru anul 2023.

Veniturile nefiscale sunt estimate în anul 2024 la 45,7 miliarde lei (2,6% din PIB), iar proiecția acestora se bazează, în principal, pe colectarea dividendelor de la societățile naționale, companiile naționale și societățile cu capital integral sau majoritar de stat, a vărsămintelor de la regiile autonome conform procentului de repartizare de minim 90% față de 50% prevăzut de Ordonanța Guvernului nr.64/2001, respectiv pe evoluția veniturilor din concesiuni și închirieri, inclusiv ținta de îmbunătățire a colectării redevențelor de către ANAF - de 1 miliard lei/an.

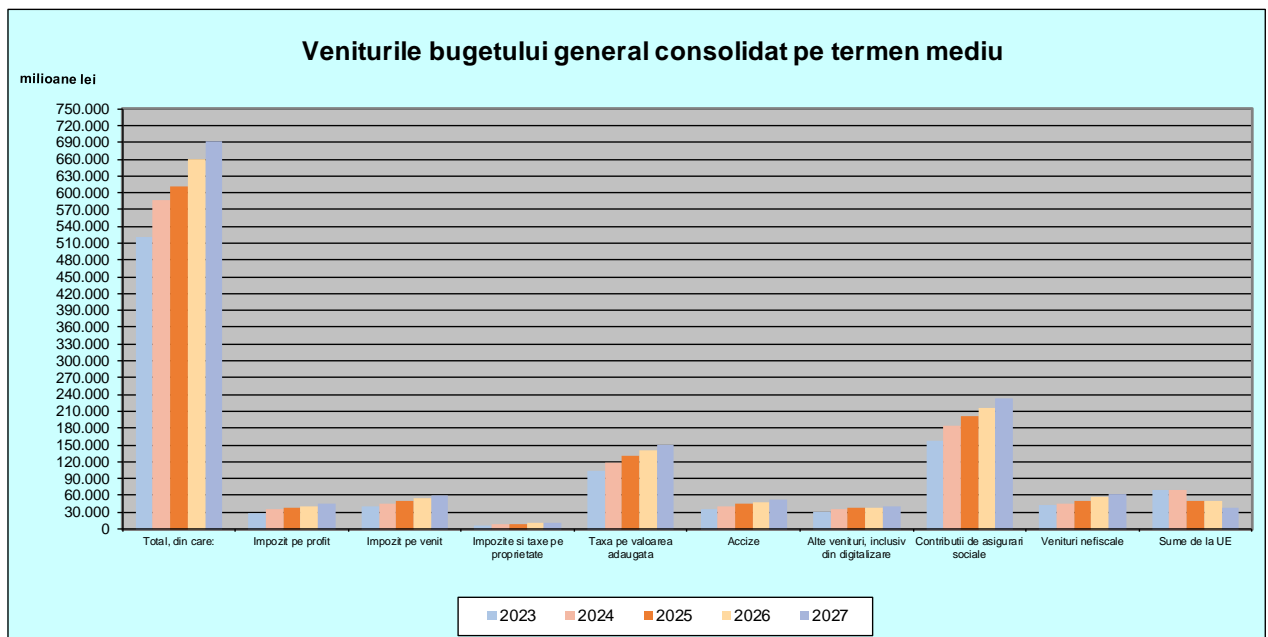
Încasările din **contribuții de asigurări sociale** sunt estimate la 10,6% din PIB (183,1 miliarde lei) în anul 2024, în creștere cu 0,6 puncte procentuale față de nivelul estimat pentru 2023. Proiecția acestor încasări are la bază majorarea prognozată a câștigului salarial mediu brut și a numărului mediu de salariați, modificările legislative din domeniul contribuțiilor sociale, conform Legii nr.296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, referitoare la revizuirea reglementărilor privind acordarea facilităților fiscale pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor ca urmare a desfășurării activității de creare de programe pentru calculator, în sectoarele construcții, agricol și industria alimentară, reținerea contribuției de asigurări sociale

de sănătate pentru tichete de masă și vouchere de vacanță, precum și ținta de îmbunătățire a colectării veniturilor bugetare din contribuții sociale de către ANAF - de 2,2 miliarde lei/an. Totodată, estimările iau în calcul și impactul creșterii contribuțiilor la Pilonul II de pensii, începând cu anul 2024, de aproximativ -0,2 puncte procentuale din PIB. În restul orizontului de prognoză ponderea în PIB a contribuțiilor de asigurări este estimată să înregistreze o creștere marginală (până la 10,7% din PIB în anul 2027).

Veniturile bugetului general consolidat - pe tipuri de venit - - mil. lei -						Veniturile bugetului general consolidat - pe tipuri de venit - - % din PIB -					
	2023	2024	2025	2026	2027		2023	2024	2025	2026	2027
Total, din care:	520.773	586.131	612.527	661.052	693.070	Total, din care:	32,9	33,8	32,6	32,5	31,8
Impozit pe profit	29.304	35.344	37.960	41.193	44.446	Impozit pe profit	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
Impozit pe venit	39.591	46.062	50.721	55.369	59.403	Impozit pe venit	2,5	2,7	2,7	2,7	2,7
Impozite și taxe pe proprietate	7.239	8.291	9.110	10.068	11.125	Impozite și taxe pe proprietate	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Taxa pe valoarea adăugată	103.571	119.407	129.546	139.738	149.794	Taxa pe valoarea adăugată	6,5	6,9	6,9	6,9	6,9
Accize	36.301	40.765	44.223	47.997	51.412	Accize	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4
Impozit pe comerțul exterior	1.696	1.835	1.990	2.151	2.306	Impozit pe comerțul exterior	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Alte venituri, inclusiv din digitalizare	30.681	35.186	36.894	38.216	39.455	Alte venituri, inclusiv din digitalizare	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8
Contribuții de asigurări sociale	158.342	183.066	200.332	216.282	233.178	Contribuții de asigurări sociale	10,0	10,6	10,7	10,6	10,7
Venituri nefiscale	43.019	45.725	49.105	58.396	63.038	Venituri nefiscale	2,7	2,6	2,6	2,9	2,9
Venituri din capital	1.354	1.434	1.487	1.545	1.601	Venituri din capital	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Donații	11	10	2	2	2	Donații	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sume de la UE	69.662	69.006	51.156	50.094	37.310	Sume de la UE	4,4	4,0	2,7	2,5	1,7

Nota: Din cauza rotunjirilor este posibil ca totalul să nu fie egal cu suma componentelor

Nota: Din cauza rotunjirilor este posibil ca totalul să nu fie egal cu suma componentelor

Cheltuielile bugetare

Chiar dacă în valoare nominală cheltuielile totale se majorează pe termen mediu față de anul 2024, raportat la PIB se înregistrează o diminuare de 4,1 pp pe fondul reșezării structurale a cheltuielilor de personal și a celor cu bunuri și servicii pe de o parte, dar a majorării cheltuielilor cu asistența socială pentru a permite implementarea noii legi a pensiilor și a menținerii unui nivel ridicat al cheltuielilor de investiții cu ajutorul PNRR, până în anul 2026, pentru stimularea unei creșteri

economice robuste, pe de altă parte.

Prin măsurile de limitare a cheltuielilor curente aplicate pentru anii 2023 și 2024, s-a creat baza pentru ca în termeni nominali, pentru celelalte categorii de cheltuieli cu excepția pensiilor și investițiilor, să se asigure o creștere temperată până la finele orizontului de planificare (2027) prin păstrarea unei dinamici inferioare celei a PIB.

În cazul cheltuielilor de personal a fost luată în calcul majorarea cu 5% a salariilor de bază ale personalului plătit din fonduri publice cu excepția personalului din învățământ care va beneficia de o majorare de 20%, acordată în două tranșe începând de la 1 ianuarie și 1 iunie 2024.

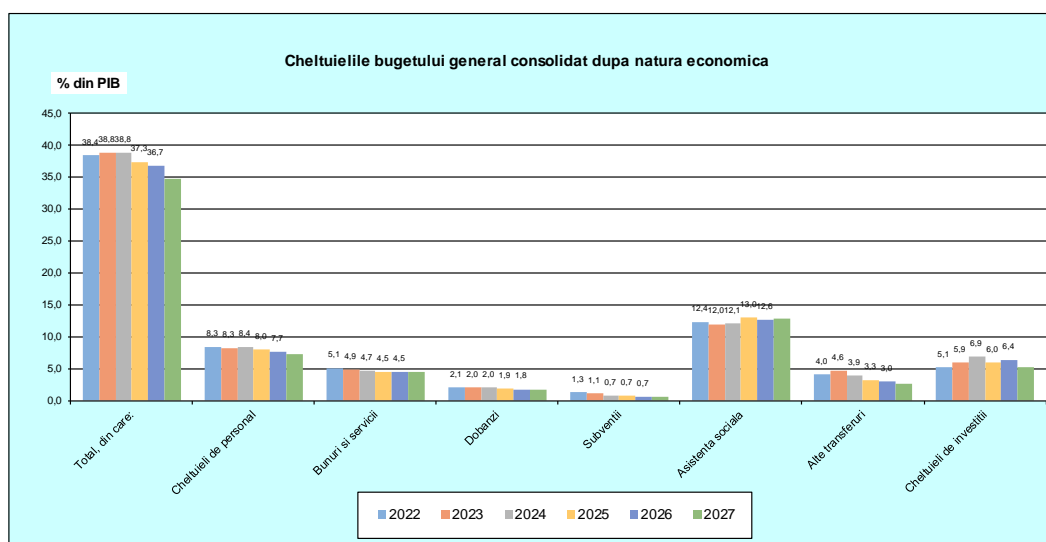
În ceea ce privește cheltuielile cu asistența socială s-a avut în vedere majorarea pensiilor de asigurări sociale cu 13,8% începând cu luna ianuarie 2024 și acordarea pensiilor recalulate conform Legii nr.360/2023 privind sistemul public de pensii.

Cheltuielile bugetului general consolidat - pe clasificatia economica - - % din PIB -						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total, din care:	38,4	38,8	38,8	37,3	36,7	34,7
Cheltuieli de personal	8,3	8,3	8,4	8,0	7,7	7,3
Bunuri si servicii	5,1	4,9	4,7	4,5	4,5	4,4
Dobanzi	2,1	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7
Subventii	1,3	1,1	0,7	0,7	0,7	0,6
Asistenta sociala	12,4	12,0	12,1	13,0	12,6	12,8
Alte transferuri	4,0	4,6	3,9	3,3	3,0	2,6
Cheltuieli de investitii	5,1	5,9	6,9	6,0	6,4	5,2

Nota: Din cauza rotunjirilor este posibil ca totalul sa nu fie egal cu suma componentelor

Cheltuielile bugetului general consolidat - pe clasificatia economica - - mil. lei -						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total, din care:	540.968	614.812	672.766	701.706	746.044	755.236
Cheltuieli de personal	117.683	131.267	146.208	150.850	156.750	159.730
Bunuri si servicii	72.469	77.462	81.569	83.876	92.320	96.251
Dobanzi	29.094	31.809	34.838	36.023	36.380	36.433
Subventii	18.006	17.684	12.750	13.076	13.246	13.403
Asistenta sociala	174.302	189.778	209.546	244.526	257.079	279.986
Alte transferuri	56.884	73.378	67.773	61.426	61.047	56.383
Cheltuieli de investitii	72.530	93.433	120.080	111.930	129.221	113.050

Nota: Din cauza rotunjirilor este posibil ca totalul sa nu fie egal cu suma componentelor

7.2 FINANȚĂRI DE LA UNIUNEA EUROPEANĂ

A. Fonduri structurale și de coeziune

1. Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI) - Cadrul Financiar Multianual (CFM) 2014-2020:

1.1 Stadiul implementării

Începând cu anul 2015, au fost lansate apeluri de proiecte pentru toate cele 6 programe operaționale (PO) aferente FESI - Infrastructură Mare (POIM), Capital Uman (POCU), Competitivitate (POC), Asistență Tehnică (POAT), Regional (POR), Capacitate Administrativă (POCA), precum și pentru Fondul European pentru Ajutorarea Persoanelor cele mai Defavorizate (FEAD) - PO Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD). Bugetul total lansat pentru aceste apeluri este de cca. 30,1 mld. euro, reprezentând 104% din alocarea totală de cca. 29 mld. euro disponibilă pentru implementarea acestor programe.

Până în luna noiembrie 2023 au fost semnate 17.021 contracte de finanțare, în valoare totală de cca. 49,5 mld. euro, din care cca. 40,5 mld. euro contribuție UE, reprezentând 165% din alocarea UE aferentă acestor PO. Plățile efectuate în cadrul acestor contracte însumează 25,2 mld. euro.

România a primit de la Comisia Europeană (CE) fonduri de prefinanțare în cuantum de cca. 3,6 mld. euro, reprezentând 14,5% din alocarea UE de cca. 24,6 mld. euro aferentă PO.

Valoarea aplicațiilor de plată transmise CE, până în prezent, este de cca. 20,9 mld. euro, din care CE a rambursat suma de 17,8 mld. euro.

Suma totală primită de la CE de cca. 29,8 mld. Euro pentru programele finanțate din FESI³⁰ situează România în rândul statelor membre (SM) UE care au atins rata medie a sumelor primite de la UE de cca. 85% din alocarea UE aferentă acestora. Totodată, raportat la plățile totale nete efectuate în perioada 2014 - noiembrie 2023, România ocupă pe locul 4 în rândul SM.

³⁰ prefinanțări și rambursări aferente POIM, POC, POR, POCA, POAT, POCU, Programul Național Dezvoltare Rurală (PNDR), PO Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM)

În ceea ce privește riscul de dezangajare automată a fondurilor, menționăm că, până în prezent (noiembrie 2023) la nivelul programelor operaționale, nu au fost dezangajate fonduri. În funcție de implementarea proiectelor pe tipuri de fonduri, potrivit estimărilor lunare ale sumelor ce vor fi transmise CE în anul 2023 riscul de dezangajare de fonduri va fi acoperit pentru toate PO.

Rambursarea cheltuielilor declarate s-a realizat, conform prevederilor regulamentelor europene aplicabile, după finalizarea procesului de desemnare a autorităților implicate în sistemul de management și control al fondurilor, evaluarea acestora de către Autoritatea de Audit din România și emiterea opiniei cu privire la conformitatea sistemului cu cerințele de acreditare.

Prin Acordul de Parteneriat 2016 - 2020, România și-a asumat finanțarea tuturor obiectivelor tematice stabilite prin Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 și a îndeplinit toate cele 36 de condiționalități ex-ante prevăzute în anexa XI a Regulamentului menționat.

1.2 Măsuri implementate și planificate în domeniul fondurilor europene

1.2.1 Măsuri implementate

Principalele măsuri întreprinse în anii 2016-2023 au vizat, pe de-o parte, procesul de închidere a programelor operaționale 2007-2013, procesul de desemnare a autorităților implicate în gestionarea fondurilor Instrumentul pentru Sprijin de Urgență (ESI) și accelerarea implementării PO aferente perioadei 2014-2020, iar pe de altă parte generarea unui răspuns prompt și eficient în vederea combaterii efectelor negative ale pandemiei COVID-19 asupra mediului economic și social, precum și a efectelor cauzate de agresiunea rusă împotriva Ucrainei.

În plus, s-a realizat îmbunătățirea/simplificarea aplicației MySMIS, ca urmare a derulării unui proces de consultare cu beneficiarii și personalul implicat în evaluarea proiectelor, precum și finalizarea mai multor rapoarte de evaluare privind implementarea programelor.

În contextul crizei COVID-19 pentru a combate provocările legate de relansarea economică și a valorifica în mod corespunzător facilitățile puse la dispoziție de CE, la nivelul MIPE au fost realizate evaluări ale impactului pandemiei COVID-19 și au fost identificate, inițiate și aplicate o serie de măsuri în domeniul gestionării fondurilor europene, menite să genereze un răspuns prompt și eficient în combaterea efectelor negative ale crizei asupra mediului economic și social.

Ca urmare a crizei refugiaților din Ucraina, MIPE împreună cu autoritățile de management au căutat posibilități concrete de finanțare³¹, din fonduri europene, a cheltuielilor pentru sprijinul refugiaților. Ca urmare, au fost identificate cca 500 milioane euro din economiile generate la nivelul proiectelor finanțate din POCU, fapt care a determinat modificarea programului pentru a valorifica flexibilitatea prevăzută de Regulamentul nr.562/2022 (CARE), prin realocarea rapidă a fondurilor disponibile pentru acest sprijin de urgență refugiații din Ucraina.

În ceea ce privește închiderea programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014-2020, a fost creat cadrul general unitar necesar derulării procesului prin adoptarea Ordonanței de urgență nr. 36/2023 privind închiderea PO

³¹ fără a afecta proiectele aflate în implementare, pentru a evita aplicarea de corecții financiare pentru neatingerea obiectivelor și țintelor prevăzute prin fiecare program

2014-2020. Astfel, pentru asigurarea fluxului financiar necesar finalizării proiectelor finanțate din fonduri europene, au fost adoptate următoarele măsuri:

- asigurarea finanțării proiectelor din bugetul Ministerului Finanțelor în situația indisponibilității fondurilor de la Comisia Europeană și în cazul depășirii sumelor alocate în euro, la nivel de program;
- beneficiarii din cadrul PO 2014-2020 Competitivitate, Regional și Capital Uman pot achita contribuția proprie aferentă cheltuielilor eligibile incluse în cererea de plată până la data depunerii cererii de rambursare aferentă cererii de plată.

1.2.2 Măsuri planificate pentru implementarea fondurilor ESI

În ceea ce privește măsurile de creștere a absorbției fondurilor ESI, un accent deosebit va fi acordat următoarelor acțiuni, prevăzute în Programul de Guvernare:

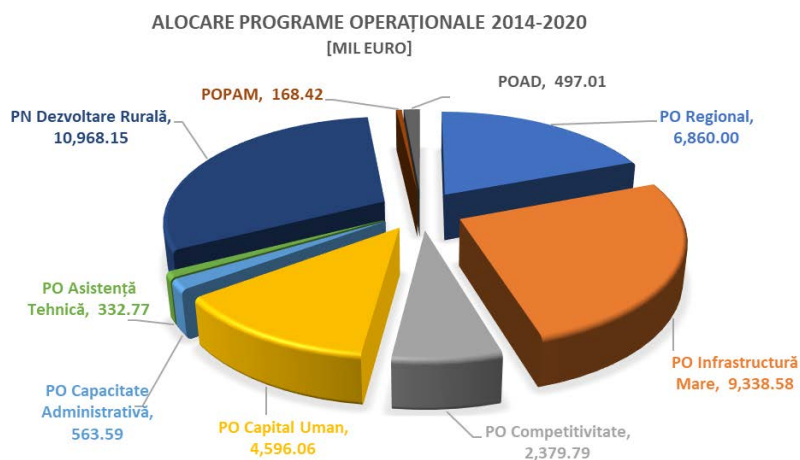
- ✓ menținerea unei rate anuale de absorbție care să conducă la maximizarea absorbției fondurilor 2014-2020;
- ✓ valorificarea elementelor de flexibilitate puse la dispoziție de CE;
- ✓ evitarea riscului de dezangajare prin monitorizarea lunară a stadiului implementării financiare a PO;

- ✓ monitorizarea constantă a proiectelor propuse a fi etapizate în cadrul programelor 2021-2027, precum și a celor declarate nefuncționale/nefinalizate;
- ✓ finalizarea demersurilor privind modificarea PO 2014-2020 în contextul maximizării absorbției;
- ✓ asigurarea fondurilor necesare autorităților de management pentru efectuarea plăților către beneficiari;
- ✓ asigurarea interconectivității și interoperabilității dintre bazele de date ale instituțiilor statului și sistemul My SMIS.
- ✓ procesarea cu celeritate a cererilor de rambursare finale și autorizarea la plată a acestora;
- ✓ pregătirea și dezvoltarea cadrului necesar utilizării opțiunilor de costuri simplificate, respectiv a utilizării instrumentelor în perioada 2021–2027;
- ✓ revizuirea cadrului legal, în conformitate cu evoluțiile specifice din domeniu;
- ✓ asigurarea unei bune relații între autorități și beneficiarii de proiecte, în sensul orientării spre dialog și sprijin în procesul de derulare a investițiilor;
- ✓ identificarea măsurilor de simplificare și debirocratizare pentru transpunerea lecțiilor învățate în implementarea programelor aferente următoarelor perioade de programare;
- ✓ realizarea activităților de închidere a programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014-2020, cu respectarea termenelor stabilite prin Regulamentele europene și prin OUG nr.36/2023.

La nivelul MIPE se monitorizează permanent stadiul implementării/închiderii PO 2014-2020 pentru identificarea eventualelor întârzieri și luarea măsurilor necesare pentru remedierea și recuperarea lor.

1.3 Fondurile aferente CFM 2014-2020, alocarea acestora pe politica de coeziune (PC) și pe politica agricolă comună (PAC), pe obiective distincte, precum și programele operaționale ce vor fi finanțate din aceste fonduri

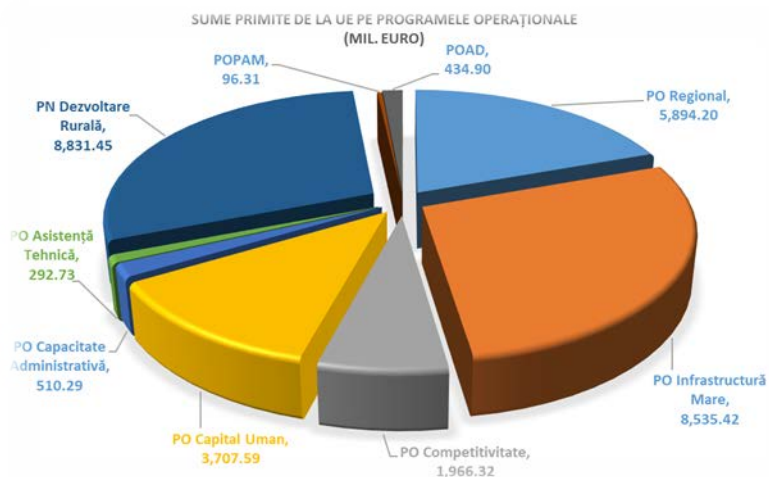
În exercițiul financiar 2014-2020, alocarea totală a României este de aprox. 49 mld. euro, din care aprox. 24,6 mld. euro prin PC și FEAD și aproximativ 24,4 mld. euro prin PAC și Politica Maritimă Integrată.

PO sprijinite din FESI 2014-2020 li se adaugă POAD, cu finanțare din FEAD, cu o alocare totală de 575 mil. euro (din care contribuția UE este de 497 mil. euro) pentru perioada 2014-2020 și Programele de cooperare teritorială europeană, cu o alocare totală de cca.787 mil. euro (din care contribuția UE este de aprox.670 mil. euro) din fondurile aferente obiectivului cooperării teritoriale europene.

Pentru ameliorarea efectelor provocate de criza COVID-19 și a consecințelor sale sociale și pentru pregătirea unei redresări verzi, digitale și reziliente a economiilor statelor membre, a fost aprobată alocarea unor resurse suplimentare cu titlul de Asistență de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-EU), în vederea repartizării rapide către economia reală, prin intermediul programelor operaționale existente.

În ceea ce privește REACT-EU, alocarea României pentru anii 2021 și 2022 a fost în valoare de 1,32 mld. euro și respectiv cca.216,2 mil. euro; CE a aprobat modificările de program pentru POIM, POC, POAD, și POCU, iar alocarea pentru anul 2022 a suplimentat bugetul POIM.

Sumele alocate României pentru cadrul financiar multianual 2014-2020, pe total, pe ani și pe programe operaționale

mil. euro

Program	Fonduri ESI	Total	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Po Infrastructura Mare	FEDR	2.803,58	0,00	593,27	324,66	333,05	180,35	420,24	251,96	483,88	216,17
	FC	6.535,00	0,00	1.710,04	949,84	999,90	1.046,79	1.093,83	734,60	0,00	0,00
PO Capital Uman	FSE + ILMT	4.596,06	561,79	583,86	575,92	624,85	648,45	672,17	695,02	234,00	0,00
PO Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate	FEAD	497,01	59,32	60,50	61,72	62,95	64,22	65,50	66,80	56,00	0,00
PO Capacitate Administrativă	FSE	563,59	67,22	71,39	75,92	79,53	83,04	86,43	100,06	0,00	0,00
PO Competitivitate	FEDR	2.379,79	156,53	168,17	171,39	184,73	201,79	210,67	736,51	550,00	0,00
PO Asistență Tehnică	FEDR	332,76	21,28	31,91	28,91	31,91	71,92	31,91	114,92	0,00	0,00
PO Regional	FEDR	6.860,00	0,00	1.671,14	941,39	994,50	1.165,65	1.029,45	1.057,87	0,00	0,00
PN Dezvoltare Rurală	FEADR	10.968,15	0,00	1.723,26	1.751,61	1.186,54	1.184,73	1.141,93	1.139,93	1.385,76	1.454,38
PO Pescuit și Afaceri Maritime	FEPAM	168,42	0,00	46,47	23,59	23,98	24,53	24,70	25,15	0,00	0,00
TOTAL		35.704,36	866,14	6.660,01	4.904,95	4.521,94	4.671,47	4.776,83	4.922,82	2.709,64	1.670,55

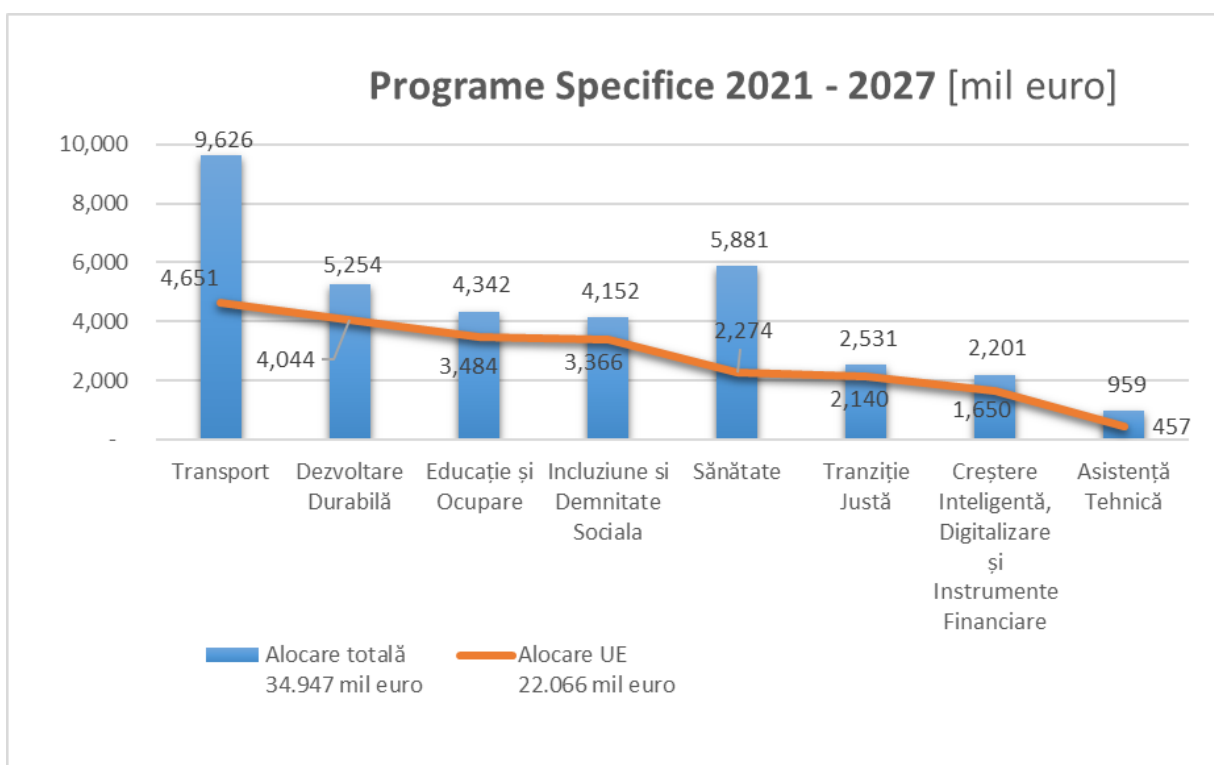
2. Fondurile aferente Politicii de Coeziune - Cadrul Financiar Multianual 2021-2027

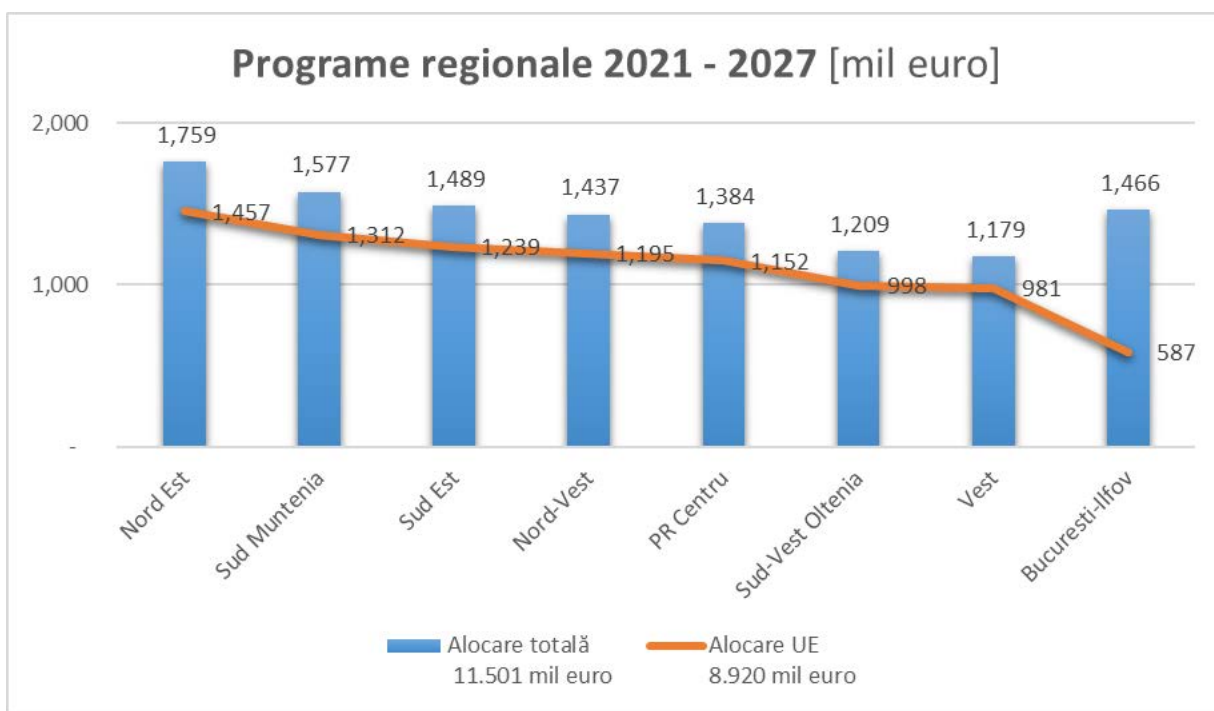
MIPE a coordonat elaborarea documentelor de programare privind investițiile naționale sprijinite prin fonduri europene în cadrul Politicii de Coeziune (PC) 2021-2027, în cadrul căreia România are alocate fonduri europene în valoare de 31,35 mld. de euro (prețuri curente, inclusiv cooperarea teritorială europeană). Prin aceste investiții, vor fi sprijinite domenii cheie, prin folosirea tuturor resurselor materiale, umane și financiare puse la dispoziția României.

În urma unui amplu proces de consultări, inter-instituționale și cu partenerii sociali și din mediul privat relevanți, Acordul de Parteneriat și programele din cadrul financiar multianual 2021-2027, au trecut prin modificări succesive în baza regulamentelor care guvernează PC în contextul priorităților Semestrului European, Recomandărilor Specifice de Țară relevante pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare ale României identificate în analiza socio-economică desfășurată la nivel național pe domenii.

În baza Memorandumului cu tema: "Aprobarea versiunii actualizate a Acordului de Parteneriat 2021-2027, în urma finalizării negocierilor informale cu Comisia Europeană și a transmiterii acestuia către Comisia Europeană", MIPE a transmis CE Acordul de Parteneriat 2021-2027, care a fost **aprobat de către CE în data de 25 iulie 2022**, prin Decizia nr. C(2022) 5132. Ulterior, până la finalul anului 2022, Comisia a aprobat și toate Programele aferente perioadei 2021-2027.

Programele specifice perioadei de programare 2021-2027 - Politica de Coeziune, aprobate de Comisie prin decizie de punere în aplicare se regăsec mai jos.

Valoarea totală alocată pentru programele aferente perioadei 2021 - 2027 (specifice și regionale) este de 46.448 mil euro, din care fonduri UE 30.987 mil. euro.

Alături de programele aferente PC, Acordul de Parteneriat 2021 - 2027, care stabilește modalități de utilizare eficace și eficiente a fondurilor, cuprinde referiri la Programele Naționale Afaceri Interne și Programul de Acvacultură și Pescuit.

Pentru noua perioadă de programare, Regulamentul (UE) nr. 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021, prevede:

- **4 condiții favorizante orizontale** de îndeplinirea cărora depinde finanțarea tuturor obiectivelor specifice aferente Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondului de Coeziune (FC), Fondului Social European Plus (FSE+), Fondului European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură, Fondului pentru Azil și Migrație, Fondului pentru Securitate Internă și, Instrumentului de Sprijin Financiar pentru Managementul Frontierelor și Politica de Vize, precum și
- **16 condiții favorizante tematice (CT)**, din care 15 sunt aplicabile României, de îndeplinirea cărora depinde finanțarea unuia sau mai multor obiective specifice care vizează anumite sectoare de intervenție.

În acest context, MIPE³² împreună cu ministerele responsabile au depus toate eforturile în vederea finalizării documentelor necesare pentru acceptarea și declararea tuturor condițiilor favorizante de către Comisie ca îndeplinite, precum și pentru asigurarea îndeplinirii condițiilor favorizante și menținerea acestora ca îndeplinite pe toată perioada de programare, cât vor continua să fie monitorizate de către serviciile Comisiei.

În prezent, sunt îndeplinite cele **4 condiții orizontale** (achiziții publice, ajutor de stat, Carta Drepturilor Fundamentale a UE și Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap), precum și **4 condiții tematice** (management al riscului de dezastre, conservarea naturii - Natura 2000, managementul deșeurilor și

³² având în vedere rolul de coordonator al acțiunilor ce conduc la îndeplinirea condițiilor favorizante specifice perioadei de programare 2021-2027, precum și de monitorizare a menținerii acestora ca îndeplinite pe toată perioada de programare

transport). Condiția aferentă domeniului egalitate de gen a fost transmisă oficial Comisiei Europene, în vederea aprobării formale.

În paralel cu implementarea actualelor programe operaționale, în anul 2023, România s-a concentrat pe lansarea perioadei de programare 2021-2027, pe planificarea elaborării ghidurilor solicitantului și stabilirea unui calendar al lansărilor apelurilor de proiecte care să ofere o mai bună predictibilitate cu implicații în creșterea calității proiectelor prin posibilitatea pregătirii din timp a acestora, prevenirea întârzierilor considerabile în procesul de evaluare a proiectelor și crearea premiselor unei implementări eficiente și eficace.

Calendarul³³ lansării apelurilor de proiecte, publicat pe site-ul MIPE se actualizează periodic în funcție de modificările intervenite la nivelul autorităților de management care gestionează programele; de asemenea, lansările de apeluri de proiecte estimate sunt publicate și pe website-urile autorităților de management implicate.

Până în prezent, autoritățile de management au lansat în consultare publică ghiduri aferente apelurilor de proiecte **în valoare totală de cca. 28 mld euro, din care fonduri UE de cca. 17 mld euro, reprezentând cca. 55% din alocarea UE aferentă acestor programe.**

Din acestea, s-au lansat deja **apeluri de proiecte în valoare totală de cca. 19,9 mld euro, din care fonduri UE de cca. 11,6 mld euro, reprezentând cca. 38% din alocarea UE aferentă acestor programe.** Principalele domenii pentru care au fost lansate apeluri de proiecte sunt: eficiență energetică, infrastructură de transport, mobilitate urbană, educație, biodiversitate, regenerare urbană, IMM și antreprenariat, combaterea sărăciei, capital uman pentru piața muncii, digitalizare, cercetare, dezvoltare, inovare, cultură, turism.

Până la finalul anului 2023, autoritățile de management estimează lansarea a 142 apeluri de proiecte în valoare totală de cca. 7,5 miliarde euro, din care cca. 5,9 miliarde euro contribuție UE.

Măsurile implementate și planificate în domeniul fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune: CFM 2021-2027:

- asigurarea monitorizării îndeplinirii condițiilor favorizante pe întreg parcursul perioadei de programare;
- utilizarea opțiunilor de costuri simplificate;
- asigurarea cadrului partenerial și funcționarea Comitetului de Coordonare pentru Managementul Acordului de Parteneriat 2021-2027 și a Comitetelor de monitorizare.
- aprobarea Cadrului legal aferent perioadei de programare 2021-2027.

Cadrul legal aferent 2021 - 2027 vizează domenii esențiale pentru gestionarea fondurilor europene nerambursabile și anume: stabilirea cadrului instituțional, descrierea fluxurilor financiare, eligibilitatea cheltuielilor și prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor. Prin acesta s-a asigurat o abordare unitară în punctele cheie ale sistemelor de management și control, astfel încât beneficiarii de fonduri europene să poată să depună proiectele într-un cadru procedural predictibil și considerabil simplificat.

Principalele măsuri sunt:

³³ întocmit de autoritățile de management

- asigurarea predictibilității calendarului de lansări la nivel de program pentru beneficiari, astfel încât să se prevină și eventuale suprapuneri de apeluri cu aceeași tematică în perioade similare de timp;
- asigurarea resurselor necesare pentru evaluarea și selecția proiectelor;
- simplificarea modalității de evaluare a proiectelor;
- simplificarea criteriilor de eligibilitate ale solicitanților de fonduri externe nerambursabile, acestea făcând obiectul unei declarații unice a solicitantului care se depune odată cu cererea de finanțare;
- evaluarea conformității administrative este complet digitalizată;
- evaluarea tehnico-financiară se realizează pe baza unui număr redus de criterii și a subcriteriilor, astfel încât acestea să permită o selecție mai rapidă, parțial digitalizată și automatizată prin interoperabilitatea diferitelor sisteme informatice care asigură furnizarea de informații despre situația juridică și financiară a potențialilor beneficiari;
- posibilitatea stabilirii unui prag de excelență, care să permită selecția de proiecte de înaltă calitate într-o perioadă scurtă de timp;
- accelerarea implementării și valorificării măsurilor de interoperabilitate și colaborare între autorități pentru creșterea eficienței și simplificării activităților de verificare a condițiilor de eligibilitate, prin schimbul de informații între autorități, cu efecte pozitive în ceea ce privește reducerea sarcinii administrative a solicitanților de fonduri în etapa de evaluare, selecție și contractare a proiectelor.

Pentru cele 16 programe finanțate prin politica de coeziune (8 la nivel național și 8 la nivel regional), autoritățile de management competente au transmis³⁴ Autorității de Audit descrierile de sistem aferente programelor gestionate.

În scopul accelerării procesului de pregătire a sistemului de management și control (SMC), organismul de coordonare din cadrul MIPE a pus la dispoziția autorităților de management principalele instrumente necesare instituirii sistemelor de management și control pentru programele gestionate, cum ar fi calendarul estimativ al activităților necesare pregătirii SMC, un model cadru al planului de resurse umane pentru tranziția între cele două perioade de programare precum și lista atribuțiilor autorităților de management.

Stadiul activităților aflate în responsabilitatea autorităților de management pentru instituirea SMC este monitorizat permanent la nivelul MIPE.

În demersurile pentru definitivarea descrierilor de sistem, MIPE a sprijinit autoritățile de management pe parcursul procesului de elaborare, negociere și semnare a protocoalelor de colaborare orizontale cu DLAF, ANAF, ONRC și ANI. Protocoalele de colaborare dintre DLAF, ONRC, ANI și AM-urile regionale au fost semnate.

Având în vedere necesitatea includerii operațiunilor etapizate din perioada 2014-2020 în programele 2021-2027, precum și pentru a realiza alte modificări de context identificate ulterior adoptării deciziilor de punere în aplicare, autoritățile de management vor întreprinde demersurile necesare pentru transmiterea către CE a propunerilor de modificare a Programelor 2021-2027.

În ceea ce privește perioada post 2027, sunt avute în vedere următoarele acțiuni:

- Organizarea și susținerea procesului de dezbateri publice pe tema viitorului Politicii de Coeziune post 2027;

³⁴ cu încadrarea în termenul prevăzut de Art. 69 alin. (11) din Regulamentul (UE) 2021/1060

- Analiza rapoartelor elaborate la nivelul Grupului la nivel înalt de reflecție constituit în acest scop la nivelul Comisiei Europene și formularea pozițiilor naționale.

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)

Descriere

Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este elementul central al instrumentului NextGenerationEU (în valoare de peste 800 mld. euro), cu împrumuturi și granturi de cca. 723,8 mld. euro disponibile pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de statele membre UE. Scopul mecanismului este de a atenua impactul economic și social al pandemiei COVID-19, precum și al actualului context geostrategic internațional marcat de agresiunea rusă împotriva Ucrainei, pentru ca economiile și societățile europene să devină mai durabile, mai reziliente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și digitală.

PNRR reprezintă un răspuns coerent și integrat la situația economică și socială actuală, inclusiv pentru abordarea aspectelor legate de fiscalitate, având menirea de a conduce la întărirea potențialului de creștere economică, la crearea de locuri de muncă și la reziliența economică, socială și instituțională.

Planul se bazează pe cei șase piloni prevăzuți de MRR, incluzând măsuri privind managementul apelor, deșeurilor, biodiversității, transportului durabil, energiei verzi, educației, sănătății, eficienței energetice a clădirilor multifamiliale și a clădirilor publice, toate fiind coroborate cu măsuri orizontale de digitalizare și întărire a capacității administrației publice.

Prin reformele și investițiile asumate în cadrul PNRR se urmărește realizarea unei dezvoltări economice sustenabile și de anvergură, cu efect stimulator pentru economia și societatea românească, astfel:

- reformele fiscale și a sistemului de pensii vor genera o traiectorie sustenabilă a finanțelor publice pe termen mediu și lung, venind în întâmpinarea problemelor demografice și asigurând un traseu fiscal care să nu împovăreze bugetul statului. Reforma sistemului de pensii va asigura pensii echitabile și adecvate, în linie cu principiul contributivității;
- realizarea tranziției verzi și a celei digitale, cu impact economic pe termen mediu și lung. În sinergie cu celelalte inițiative ale UE pentru atingerea țintelor asumate la nivel european până în 2030, România va contribui la reducerea cu minimum 55% a emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie cu 32%;
- în domeniul energetic, PNRR va contribui la realizarea obiectivului de a stimula tranziția de la utilizarea cărbunelui către folosirea prioritară a surselor regenerabile la începutul deceniului următor, precum și introducerea hidrogenului în mixul energetic. Investițiile masive în eficiența energetică vor putea asigura o reducere importantă a emisiilor și a consumului de energie electrică pe termen mediu și lung;
- reformele legislative pentru simplificarea mediului în care întreprinderile își desfășoară activitatea, prin digitalizarea procedurilor de raportare, de intrare/iesire de pe piață, simplificarea obținerii licențelor, autorizațiilor de construire, etc conferă un potențial de creștere a mediului de afaceri. În plus, se are în vedere îmbunătățirea guvernanței corporative a companiilor de stat din sector.
- investițiile și reformele în domeniul transporturilor vor contribui la o transformare de lungă durată a preferințelor populației dinspre transportul clasic către unul sustenabil. În domeniul rutier, măsurile propuse vor promova intens electromobilitatea și utilizarea unor

vehicule fără emisii. Pe de altă parte, investițiile în domeniul feroviar, în metrou vor contribui la o creștere a utilizării acestor forme alternative de transport.

În data de 8 septembrie 2023, România a transmis Comisiei Europene un act adițional la PNRR-ul României, care vizează modificări bazate pe temeiurile juridice prevăzute în Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a MRR. În cadrul PNRR modificat a fost elaborat un nou capitol REPowerEU, care se bazează pe prevederile Regulamentului (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023³⁵.

În funcție de natura lor, modificările aduse planului și prezentate în cadrul actului adițional sunt clasificate în următoarele categorii:

1. Modificări vizând eliminarea sau diminuarea alocărilor aferente investițiilor finanțate din sprijinul financiar nerambursabil - actualizarea planului pentru a ține seama de contribuția financiară maximă actualizată în urma calculului prevăzut la articolul 11 alineatul (2) - temei juridic - art. 18, alin. 2 din Regulamentul (UE) 2021/241;
2. Modificarea unor măsuri, inclusiv a jaloanelor și țințelor aferente, care nu mai pot fi îndeplinite, în totalitate sau parțial, ca urmare a unor circumstanțe obiective - temei juridic - art. 21 din Regulamentul (UE) 2021/241; Acestei modificări i se subsumează următoarele sub-categorii:
 - 2.1. Modificări de substanță a unor măsuri incluse în PNRR;
 - 2.2. Diminuarea indicatorilor cantitativi aferenți țințelor și jaloanelor cu menținerea alocării financiare pentru investiție, în urma creșterii prețurilor și/sau întreruperii lanțurilor de aprovizionare;
 - 2.3. Decalarea termenelor de realizare a țințelor și jaloanelor ca urmare a creșterii prețurilor și a întârzierilor înregistrate în termenele de livrare sau în procesul desfășurării licitațiilor (ex: contestații);
 - 2.4. Modificarea sprijinului financiar rambursabil prin eliminarea sau diminuarea unor investiții cu risc crescut de nerealizare.
3. Elaborarea noului capitol REPowerEU prin care se urmărește creșterea rezilienței și independenței energetice a României - temei juridic - art. 21 a, 21 b alin. (2), precum și din art. 21c alin. (2) și (3) din Regulamentul (UE) 2023/435.
4. Corectarea erorilor materiale.

În data de 21 noiembrie 2023 Comisia Europeană a evaluat pozitiv PNRR revizuit, noua valoare a acestuia fiind de 28.511,58 mil eur, din care: 13.566,06 mil eur pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și respectiv, 14.942,15 mil eur pentru componenta de împrumut, planul cuprinzând 66 de reforme și 111 investiții. Planul modificat al României pune un accent puternic pe tranziția verde, alocând 44,1 % (în creștere față de 41 % în planul inițial) din fondurile disponibile pentru măsuri care sprijină obiectivele climatice.

Capitolul REPowerEU cuprinde două noi măsuri și șapte investiții prin care se consolidează în mod semnificativ eforturile României în ceea ce privește tranziția verde. Astfel, una dintre reforme introduce cadrul juridic pentru utilizarea terenurilor neproductive sau degradate aflate în proprietatea statului pentru producerea de energie verde, iar cealaltă instituie ghișee unice care să furnizeze prosumatorilor servicii de consiliere pentru renovările vizând eficiența energetică și pentru producerea de energie

³⁵ Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023³⁵ de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (denumit în continuare Regulamentul (UE) 2023/435)

din surse regenerabile. Cele șapte investiții au ca scop accelerarea utilizării surselor regenerabile de energie și a ritmului renovărilor vizând eficiența energetică, precum și recalificarea forței de muncă în vederea dobândirii de competențe verzi.

În ceea ce privește **consolidarea pregătirii digitale și a rezilienței sociale ale României**, PNRR revizuit contribuie la tranziția digitală pentru care alocă 21,8%, în creștere față de 20,5% alocare inițială. Acesta prevede dezvoltarea infrastructurii și digitalizarea unor sectoare specifice, cum ar fi sănătatea, serviciile publice de ocupare a forței de muncă și protecția socială, transporturile, educația, fiscalitatea, cultura, sistemul judiciar și serviciile de mediu. Capitolul privind REPowerEU cuprinde o reformă și două subinvestiții legate de digitalizarea autorităților publice, oferind noi soluții și echipamente digitale. Acestea au ca scop optimizarea rețelei de comunicații, crearea unui centru de date și limitarea riscului de atacuri cibernetice asupra infrastructurii operatorului de sistem de transport de energie electrică.

A fost, de asemenea, consolidată dimensiunea socială importantă a planului. Alături de reformele și investițiile din planul inițial, printre noile măsuri se numără scheme de vouchere pentru a accelera utilizarea surselor regenerabile de energie și pentru a îmbunătăți eficiența energetică a gospodăriilor, cu un accent deosebit pe gospodăriile vulnerabile, formarea pentru dobândirea de competențe în domeniul energiei verzi și accelerarea producerii de energie verde.

Stadiu

În conformitate cu prevederile art.20 alin.(1) din Regulamentul (UE) 2021/241 de instituire a MRR, Consiliul Uniunii Europene a aprobat decizia de punere în aplicare și a fost comunicată României în 3 noiembrie 2021, iar ulterior a fost încheiat Acordul de contribuție financiară și Acordul de împrumut cu Comisia Europeană

În cadrul PNRR, România a primit cu titlu de **prefinanțare** suma de 3.793,64 mil euro, reprezentând procentul de 13% din valoarea planului, aferentă celor două componente, respectiv suma de 1.851,16 mil euro pentru componenta de **asistență financiară nerambursabilă**, conform Acordului de contribuție financiară dintre Comisia Europeană și România și suma de 1.942,48 mil euro pentru componenta de **asistență financiară rambursabilă**, conform Acordului de împrumut dintre Comisia Europeană și România.

Pentru implementarea PNRR, a fost creat cadrul instituțional și financiar, prin:

- OUG nr.124/2021 privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin MRR precum și pentru modificarea și completarea OUG nr.155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul MRR, cu modificările și completările ulterioare;
- HG nr.209/2022 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a OUG nr.124/2021;
- OUG nr.70/2022 privind prevenirea, verificarea și constatarea neregulilor/dublei finanțări, a neregulilor grave apărute în obținerea și utilizarea fondurilor externe nerambursabile/rambursabile alocate României prin MRR și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora și recuperarea creanțelor rezultate, cu modificările și completările ulterioare.
- HG nr. 1235/2022 privind aprobarea distribuției bugetului aferent reformelor și investițiilor prevăzute în PNRR, cu modificările și completările ulterioare

Îndeplinirea jaloanelor și țintelor asumate prin PNRR va fi realizată prin implicarea a 20 de coordonatori de reforme și/sau investiții la care se vor adăuga încă doi noi coordonatori responsabili pentru componenta REPowerEU. MIPE, coordonatorul național al

PNRR, a încheiat acorduri de finanțare cu coordonatorii de reforme și/sau investiții pentru monitorizarea și controlul fondurilor alocate și pentru a asigura centralizarea informațiilor și transmiterea cererilor de plată la CE. Pentru perioada 2024-2026 sunt prevăzute două cereri de plată în trimestrele I și III ale fiecărui an, quantumul lor fiind stabilit prin Decizia Consiliului de punere în aplicare a evaluării planului României.

Plata tranșelor din componenta nerambursabilă și respectiv din cea de împrumut se realizează numai după constatarea îndeplinirii satisfăcătoare a tuturor jaloanelor și țintelor asociate fiecărei cereri de plată, cu ocazia evaluării din partea CE.

Distribuția sumelor aprobate României din PNRR, pe componente (asistența financiară nerambursabilă/împrumut) și a termenelor aferente cererilor de plată înaintate CE de Romania, este următoarea:

Anul	Nr. cerere de plată	Termen transmitere	Valoarea componentei "nerambursabile" (mil. euro)	Valoarea componentei „împrumut” (mil. euro)	TOTAL	Nr. Jaloane
2023	3	Q4 2023	1,858,678,580	811,026,482	2,669,705,062	74
2024	4	Q1 2024	1,003,031,904	1,677,245,690	2,680,277,594	46
	5	Q3 2024	1,351,912,566	3,220,311,724	4,572,224,290	71
2025	6	Q3 2025	1,788,013,394	1,811,425,345	3,599,438,739	79
2026	7	Q1 2026	1,569,962,980	1,610,155,862	3,180,118,842	68
	8	Q3 2026	1,809,818,435	3,824,120,173	5,633,938,608	108

Sumele încasate efectiv aferente Cererii de plată nr.1 sunt în quantum de 1.772,32 mil euro pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și 789.67 mil euro pentru componenta de asistență financiară rambursabilă, rezultând un total de 2.561,99 mil euro.

Sumele solicitate CE prin cea de-a doua cerere de plată au fost în quantum de 2.147,49 mil euro pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și 1.080,20 mil euro pentru componenta de asistență financiară rambursabilă.

Cea de-a doua cerere de plată a fost condiționată de îndeplinirea a 51 de ținte și jaloane. Ca urmare a neîndeplinirii a două jaloane³⁶, Comisia a redus tranșa de asistență financiară rambursabilă cu suma de 53,36 mil euro.

Astfel, ținând cont de deducerea prefinanțării, sumele aferente Cererii de plată nr. 2 încasate efectiv sunt în valoare de 2.761,66 mil euro (1.868,32 mil euro pentru componenta de asistență financiară nerambursabilă și 893,34 mil euro pentru componenta de asistență financiară rambursabilă).

Suma cu care a fost diminuată tranșa a doua a fost suspendate însă, dacă cele două jaloane vor fi îndeplinite într-un termen de 6 luni de la transmiterea comunicării finale a Scrisorii de suspendare parțială, CE va proceda la declanșarea procedurii privind plata sumelor aferente celor două, conform art. 24 alin (8) din Regulamentul (UE) nr. 241/2021

³⁶ jaloanele 129 - Semnarea contractelor pentru construirea unei capacități de electroizoare noi de cel puțin 100 MW și 133 - Semnarea contractelor pentru proiecte de cogenerare de înaltă eficiență pe gaz și încălzire centralizat

241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a MRR, cu modificările și completările ulterioare.

B. Fonduri din politica agricolă comună

1. Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) - Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014-2020 (extins 2021-2022 pe baza normelor de tranziție).

Alocarea financiară din FEADR, acordată pentru implementarea PNDR în perioada 2014-2022 este de 10.968,15 mil. euro. La aceasta, se adaugă contribuția națională, de la bugetul de stat, în valoare de 1.730,82 mil. Euro, astfel ca **bugetul total PNDR este de 12.698,96 mil. euro**. Alocarea financiară FEADR pe ani pentru PNDR 2014-2020, extins pe baza normelor de tranziție și în 2021-2022 este următoarea:

An	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alocare FEADR [mil. euro]	0,0	1.723,26	1.751,61	1.186,54	1.184,73	1.141,93	1.139,93	1.385,77	1.454,38

1.1. Rata de absorbție PNDR:

Au fost efectuate plăți³⁷ (FEADR și Buget de stat) în valoare publică de 10.196,52 mil. euro, din care doar valoarea plăților efectuate din FEADR către beneficiarii tuturor măsurilor PNDR este de 8.819,31 mil. euro (grad de absorbție 80,41%). Dacă la acestea se adaugă și pre-finanțarea primită, rezultă un **grad de absorbție FEADR de 83,37%**. Plățile aferente angajamentelor bugetare se fac pe principiul N+3, neexistând dezangajari pentru sumele alocate din FEADR în perioada 2015 - 2020.

1.2. Implementare PNDR (stadiu cumulat la 16.11.2023)

Măsurile ce se desfășoară pe principiul depunerii de proiecte: urmare sesiunilor derulate³⁸ numărul proiectelor depuse este de 119.400 cu o valoare publică 12.552,78 mil. euro. Numărul proiectelor selectate pentru finanțare este de 79.199 în valoare publică de 7.207,26 mil. euro, din care au fost contractate 77.288 proiecte în valoare publică de 6.790,62 mil. euro. Prin procedura de tranziție au fost transferate din PNDR 2007-2013 în PNDR 2014-2020 în vederea finalizării acestora, 18.643 proiecte cu o valoare publică de 411,85 mil. euro.

Programul conține și o componentă de plăți compensatorii pe suprafață, respectiv animale, pe bază de angajamente anuale/multianuale și ulterior depunerea de cereri de plată în cadrul Campaniilor anuale de depunere cereri la APIA. În cadrul acestor măsuri au fost efectuate plăți în valoare publică de 4.862,31 mil. euro.

2. Planul Strategic PAC (PS PAC) 2023-2027:

³⁷ conform declarațiilor trimestriale de cheltuieli transmise în perioada 2016 - 2023-trim III, la care se adaugă plățile efectuate în perioada 16 octombrie - noiembrie 2023.

³⁸ În nouă ani de implementare

PS PAC 2023-2027 a fost elaborat în conformitate cu Regulamentul (UE) 2021/2115³⁹, conform căruia României i-au fost alocate fonduri FEADR, FEAGA plăți directe și FEAGA intervenții sectoriale, după cum urmează:

Exercițiul financiar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
FEAGA ⁴⁰ Plăți directe	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Alocări ajustate pentru plăți directe [mil. euro]	NA	1.897,05	1.924,61	21.952,17	21.979,73	2.029,59	9.783,15
FEAGA sectoriale	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Total
Vin [mil. euro]	42,00	48,34	410,65	45,84	45,84	NA	112,67
Apicultura [mil. euro]	6,08	6,08	6,08	6,08	6,08	NA	30,41
FEADR	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Total
Alocari ajustate [mil. euro]	967,05	91.016,92	91.016,92	91.016,92	91.016,92	NA	45.034,73

2.1 Implementare Plan Strategic PAC:

PS PAC 2023-2027 a fost aprobat în data de 7 decembrie 2022 de către CE prin Decizia C(2022) 8783, iar tranșa 1 de pre-finanțare, reprezentând 1% din alocarea FEADR a PS PAC, în valoare de 50,4 mil. euro a fost încasată în 27.04.2023.

Aferent FEADR, primele intervenții lansate au fost cele de tip compensatoriu pe animale și suprafață - DR-06 Bunăstarea animalelor s-a lansat în data de 27.02.2023, s-au solicitat 151,82 mil. euro și DR-10 Zone afectate de constrângeri naturale semnificative, în cadrul căreia s-au solicitat 43,34 mil. euro, urmate de intervenții de tip investiții - DR-27 Crearea/modernizarea infrastructurii de acces agricolă, DR-28 Crearea/modernizarea infrastructurii rutiere de bază din spațiul rural și DR-30 Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri în data de 2 noiembrie 2023. Până la data de 21.11.2023 au fost depuse 186 proiecte în valoare de 17,51 mil. euro. Sesiunile sunt în derulare.

Aferent FEAGA plăți directe, în Campania 2023 s-au solicitat cca. 1,82 mld. euro⁴¹. Pentru PD-01 Sprijin de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS), PD-02 Sprijin redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (CRISS) și PD-03 Sprijin

³⁹ Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de FEAGA și de FEADR și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013.

⁴⁰ În cazul FEAGA, An calendaristic N=An financiar N+1

⁴¹ sume calculate pe baza cuantumului unitar programat în PS PAC

complementar pentru venit pentru tinerii fermieri, până la data de 16.11.2023 s-au autorizat plăți în valoare de 494,4 mil. euro. Aferent sectorului zootehnic - sprijin cuplat, s-au autorizat plăți în valoare de 56,8 mil. euro.

Aferent FEAGA intervenții sectoriale, în 2023, în cadrul intervenției IS-V-01 - Restructurarea și reconversia plantațiilor viticole, s-au depus 7 cereri pentru care a fost solicitată suma de 1,64 mil. euro, în cadrul intervenției IS-V-03 - Asigurarea recoltelor, s-au depus 89 cereri pentru care a fost solicitată suma de 1 mil. euro, iar în sectorul apicol, s-au depus cereri de plată în valoare eligibilă FEAGA de 7,60 mil. euro și s-au plătit din FEAGA 6,03 mil. euro.

2.2 Fondul European de Garantare Agricolă (FEAGA):

APIA⁴² funcționează în subordinea MADR⁴³ și gestionează schemele de sprijin acordate fermierilor, finanțate din FEAGA, FEADR și Bugetul Național (BN).

Începând cu Campania 2023, în conformitate cu Planul Strategic PAC 2023-2027, APIA derulează următoarele intervenții finanțate din FEAGA:

- PD-01 - Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (BISS)
- PD-02 - Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (CRISS)
- PD-03 - Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (CIS - YF)
- PD-04 - Practici benefice pentru mediu aplicabile în teren arabil
- PD-05 - Practicarea unei agriculturi prietenoase cu mediul în fermele mici, respectiv gospodăriile tradiționale
- PD-06 - Înierbarea intervalului dintre rânduri în plantațiile pomicele, viticole, pepiniere și hameiști
- PD-07 - Creșterea nivelului de bunăstare a vacilor de lapte
- PD-08 - Măsură pentru bunăstarea tineretului bovin la îngrășat
- PD-09 - Sprijin cuplat pentru venit - soia
- PD-10 - Sprijin cuplat pentru venit - Lucernă
- PD-11 - Sprijin cuplat pentru venit - Leguminoase pentru industrializare
- PD-12 - Sprijin cuplat pentru venit - Cânepă
- PD-13 - Sprijin cuplat pentru venit - Orez
- PD-14 - Sprijin cuplat pentru venit - Sămânță de cartof
- PD-15 - Sprijin cuplat pentru venit - Hamei
- PD-16 - Sprijin cuplat pentru venit - Sfeclă de zahăr
- PD-17 - Sprijin cuplat pentru venit - Legume cultivate în câmp pentru consum în stare proaspătă sau destinate industrializării (tomate, castraveți, ardei, vinete)
- PD-18 - Sprijin cuplat pentru venit - Legume cultivate în sere și solarii
- PD-19 - Sprijin cuplat pentru venit - Fructe (prune, mere, cireșe, vișine, caise și piersici)
- PD-20 - Sprijin cuplat pentru venit - Semințe pentru plante furajere
- PD-21 - Sprijin cuplat pentru venit - Vaci de lapte
- PD-22 - Sprijin cuplat pentru venit - Carne vită
- PD-23 - Sprijin cuplat pentru venit - Bivolite de lapte
- PD-24 - Sprijin cuplat pentru venit - Ovine - caprine

Alocarea FEAGA plăți directe 2023-2027:

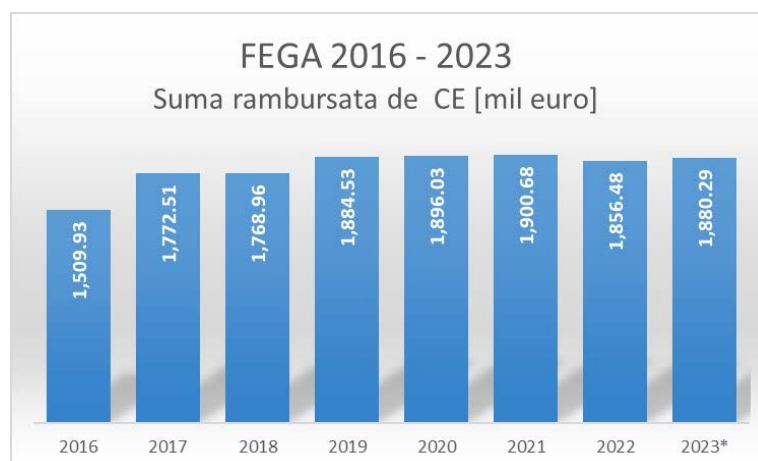
Alocare FEAGA	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAL ALOCAT 2023-2027
Plăți directe [mil. euro]	1.897,05	1.924,61	1.952,17	1.979,73	2.029,59	9.783,15

*La plafoanele financiare din FEAGA menționate mai sus, se adaugă și cele pentru măsuri de piață, comerț exterior și promovare produse agricole în suma de de 143,60 mil. euro pentru perioada 2023-2027

⁴² Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

⁴³ Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale

Sumele rambursate de către CE în anii financiari 2016 - 2023, din FEAGA până la această dată se ridică la valoarea totală de 14,43 mld. Euro, astfel:

*Suma FEAGA aferentă anului financiar 2023 reprezintă rambursările efectuate de CE aferente declarațiilor de cheltuieli 16.10.2022-30.09.2023.

De asemenea, în perioada 16 octombrie 2023 - 21 noiembrie 2023, APIA a autorizat la plată din FEAGA, FEADR + cofinanțare de la BN și EURI⁴⁴ suma de 897,70 mil. euro, din care Campania 2023 în sumă de 806,37 mil. euro și Măsuri de piață, comerț exterior, promovarea produselor agricole și ajutoare de stat în suma de 91,33 mil. euro.

Scheme noi de sprijin destinate susținerii fermierilor în 2023:

- Măsură de sprijin de urgență pentru producătorii agricoli din sectorul cereale (HG nr. 352/2023)
- Schema de ajutor de stat pentru susținerea activității crescătorilor din sectorul bovin, în anul 2022, în contextul crizei provocate de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei (OUG nr.3/2023)
- Schema de sprijin de urgență pentru producătorii agricoli din sectorul cereale (HG nr. 845/2023)

Campania de primire a cererilor de plată 2023

APIA a dat startul Campaniei de primire a cererilor de plată aferente anului 2023, în perioada 1 martie - 9 iunie 2023 (inclusiv perioada cu penalitati) fiind depuse un număr de 759.976 cereri de plată, pentru o suprafață de 9.986.928,51 ha. În continuare sunt prezentate câteva dintre măsurile luate de APIA:

- ✓ autorizarea și efectuarea plăților în avans către fermierii beneficiari ai intervențiilor din PNS 2023-2027 cu sprijin din FEAGA, FEADR + cofinanțare de la BN.
- ✓ încheierea/prelungirea convențiilor de lucru încheiate între APIA, fondurile de garantare în domeniul agriculturii și băncile comerciale în vederea eliberării adeverințelor în cadrul diferitelor intervenții implementate, încheierea de acorduri și protocoale cu instituții din țară și din străinătate;
- ✓ participarea la misiunile de audit ale CE, ale Curții Europene de Conturi, la întâlnirile bilaterale sau de conciliere;
- ✓ activități de informare publică asupra intervențiilor derulate din fonduri europene (FEAGA și FEADR) și de la BN;
- ✓ identificarea prin mijloace electronice a parcelelor agricole din cadrul exploatației și a suprafețelor din angajamente.

⁴⁴ Instrumentul de redresare al Uniunii Europene

Pentru creșterea gradului de accesare a intervențiilor, AM PNDR, APIA și AFIR au avut în vedere campanii ample de informare a potențialilor beneficiari, derulate prin diferite canale de comunicare, incluzând publicații pe site-urile instituțiilor responsabile, pe portalul Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală, comunicate de presă, informații furnizate prin formularul cererii unice de plată pe suprafață și Ghidul solicitantului, precum și caravane și campanii de informare și promovare înainte de demararea depunerii cererilor de plată.

1.3 Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime

Gradul de angajare al sumelor alocate 2014-2020: 102,86%, stadiul plăților la data curentă (sume justificate de beneficiari): 71,92% iar gradul de absorbție la data curentă (sume declarate la CE): 52,21%.

Programul pentru Acvacultură și Pescuit 2021-2027 a fost aprobat în data de 30.11.2022, alocarea fiind de 232,07 mil. euro, din care 162,45 mil. euro contribuție UE și 69,62 mil. euro contribuția publică națională.

Sumele alocate României pentru cadrul financiar multianual 2021-2027, pe ani:

An	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Alocări FEPAM 2021-2027 [mil. euro]	0,00	31,51	30,46	29,38	26,62	22,07	22,41	162,45

7.3 Contribuția României la bugetul UE

Potrivit angajamentelor asumate prin Tratatul de aderare a Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană ratificat prin Legea nr. 157/2005, România, în calitate de stat membru, participă la finanțarea bugetului Uniunii Europene potrivit regulilor comunitare unitare care sunt direct aplicabile de la data aderării. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2007, România asigură plata contribuției sale pentru finanțarea bugetului Uniunii Europene în cadrul sistemului resurselor proprii ale bugetului comunitar.

Sistemul resurselor proprii ale Uniunii Europene este reglementat prin Decizia (UE, EURATOM) 2020/2053 a Consiliului din 14 decembrie 2020 privind sistemul de resurse proprii ale Uniunii Europene.

Aceste sume pot suferi modificări, datorate ajustărilor tehnice automate ale indicatorilor stabiliți în cadrul reuniunii ACOR-Previziuni, la momentul apariției noilor indicatori macroeconomici estimați de Comisia Europeană și altor influențe din piața internă și internațională.

Contribuția României la bugetul Uniunii Europene pentru anul 2024 și estimarea pentru anii 2025-2026

		mii LEI		
Cod	Denumirea	2024	2025	2026
55.03.01	Contributii din taxe vamale	1.742.500	1.777.350	1.812.897
55.03.03	Contribuții din sectorul zaharului	0,0	0,0	0,0
	Total contribuții din resurse proprii tradiționale	1.742.500	1.777.350	1.812.897
55.03.04	Contributii din resursa TVA	1.880.526	1.918.137	1.956.499
55.03.06	Contribuții din resursa VNB	8.056.185	8.424.299	7.953.362
55.03.10	Contribuții pentru reducerile în favoarea Danemarca, Austria, Țărilor de Jos, Suediei, Austriei și Germaniei	877.544	895.095	912.997
55.03.11	Contributii din deșeurile de ambalaje de plastic nereciclate	1.102.338	1.124.385	1.146.872
	Total contribuții din resurse proprii	13.659.093	14.139.266	13.782.628
55.03.07	Contribuții suplimentare și neprevăzute	2.999.523	3.059.513	3.120.704
55.03	Contributia Romaniei la bugetul UE	16.658.616	17.198.779	16.903.331

În contextul războiului de agresiune purtat de Rusia împotriva Ucrainei, Uniunea Europeană (UE), împreună cu statele membre (SM), au decis să ofere un sprijin suplimentar prin acoperirea costurilor privind rata dobânzii la împrumutul acordat de UE Ucrainei în 2023, în valoare de 18 miliarde euro. Subvenția pentru dobândă urmează să fie suportată de către SM prin contribuții voluntare suplimentare, calculate de serviciile Comisiei Europene (CE), conform cheii VNB aferente fiecărui SM.

Prin Ordonanța de urgență nr.95/2023, publicată în 3.11.2023, în Monitorul Oficial al României nr. 1.344, Guvernul României a aprobat participarea României la Acordul de contribuție în temeiul art. 7 din Regulamentul (UE) 2022/2.463 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 decembrie 2022 de instituire a unui instrument pentru acordarea de sprijin financiar acordat Ucrainei pentru 2023, (asistență macrofinanciară+), în vederea autorizării efectuării plăților, pentru perioada 2024-2027 potrivit Acordului de Contribuție.

În tabelul de mai jos este prezentată estimarea contribuției României la bugetul UE în contul sprijinului financiar acordat Ucrainei în ceea ce privește subvenționarea dobânzii, în cadrul Instrumentului pentru acordarea de sprijin financiar Ucrainei (asistență macrofinanciară+):

Contributia Romaniei in cadrul Instrumentului MFA+ pentru anul 2024 și estimarea pentru anii 2025-2026

		mii lei		
Cod	Denumirea	2024	2025	2026
55.04.04	Contribuția financiară către UE în contul sprijinului microfinanciar acordat Ucrainei	56.333	67.655	63.103
55.04	Alte plăți către UE	56.333	67.655	63.103

Prin Legea nr. 16/2008, România a aderat la Acordul, semnat la Luxemburg la 25 iunie 2005, de modificare a Acordului de parteneriat dintre membrii grupului statelor din Africa, Caraibe și Pacific (ACP), pe de o parte, și Comunitatea Europeană și statele

membre, pe de altă parte, semnat la Cotonou la 23 iunie 2000. În acest context, România contribuie la cel de-al 11-lea Fond European pentru Dezvoltare (FED 11).

În tabelul de mai jos este prezentată estimarea contribuției României la FED pentru perioada 2024-2026:

**Contribuția României la Fondul European de Dezvoltare
pentru anul 2024 și estimarea pentru anii 2025-2026**

		<i>mii lei</i>		
Cod	Denumirea	2024	2025	2026
55.02.05	Contribuția României la Fondul European de Dezvoltare	65.744	33.566	33.566
55.02	Transferuri curente în străinătate (catre organizații internaționale)	65.744	33.566	33.566

Poziția financiară netă în relația cu UE

Fluxuri financiare în relația cu UE [mil. euro]	Alocari / perioada de programare	2007-2022	Estimări	2023	2007-2023
		execuția la 31.12.2022	2023	execuția la 31.10.2023	execuția la 31.10.2023
I. SUME PRIMITE DE LA BUGETUL UE (A+B+C)	160,829.58	81,297.82	12,608.74	8,241.38	89,539.20
1. SUME PRIMITE DE LA BUGETUL UE din CFM 2007-2013	40,254.23	36,685.40	X	X	36,685.40
2. SUME PRIMITE DE LA BUGETUL UE din CFM 2014-2020	52,368.14	40,021.32	8,152.16	5,752.55	45,773.87
3. SUME PRIMITE DE LA BUGETUL UE din CFM 2021-2027	51,200.05	844.75	806.95	620.51	1,465.26
4. NextGenerationEU 2021-2023	17,007.16	3,746.35	3,649.63	1,868.32	5,614.67
II. SUME PLATITE CATRE BUGETUL UE	30,613.69	26,741.45	3,286.70	2,240.70	28,982.15
1. Contribuția României la bugetul UE	29,472.48	26,183.33	3,237.11	2,196.84	28,380.17
2. Alte contribuții	1,141.22	558.12	49.60	43.86	601.98
III. SOLDUL FLUXURILOR = I - II	130,215.88	54,556.36	9,322.04	6,000.68	60,557.05

Stimularea creșterii economice, accesarea fondurilor europene și accelerarea ritmului de absorbție al acestora, măsuri ferme de combatere a risipei în utilizarea banului public, eficientizarea cheltuielilor, reducerea deficitului bugetar pe orizontul de referință, asigurarea securității sociale reprezintă priorități ale construcției bugetare pe anul 2024 și perspectiva 2025-2027.

MINISTRUL FINANTELOR,

MARCEL - IOAN BOLOȘ

AVIZAT,

VICEPRIM-MINISTRU

Marian Neacșu

SECRETARIATUL GENERAL AL GUVERNULUI

Secretar General al Guvernului

Mircea Abrudean

Comisia Națională de Strategie și Prognoză,

Președinte,

Cristian Nicolae Stănică

MINISTRUL JUSTIȚIEI

Alina-Ștefania Gorghiu